

گزارش اقتصادی شاپرک

بهمن ۱۳۹۸ . شماره ۵۶

اللهم صل على محمد
وآله الطيبين

شماره
شرکت مجله الکترونیکی پرداخت کارت اعتباری

فهرست مطالب

۶.....	فهرست شکل‌ها
۸.....	فهرست جداول
۱۱.....	پیشگفتار
۱۲.....	شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه
۱۶.....	۱- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی
۱۷.....	۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
۱۸.....	۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی
۲۰.....	۱-۲- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی
۲۱.....	۲-۱- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان
۲۲.....	۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی
۲۳.....	۲-۲-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP
۲۶.....	۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در بهمن ماه ۱۳۹۸
۲۶.....	۱-۲- آمار عملکردی شاپرک
۲۷.....	۱-۱-۲- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک
۲۸.....	۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی
۲۹.....	۳-۱-۲- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش
۳۱.....	۴-۱-۲- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنشها
۳۵.....	۵-۱-۲- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت
۳۹.....	۲-۲- نفوذ منطقه‌ای
۳۹.....	۱-۲-۲- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی
۴۰.....	۲-۲-۲- سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور
۴۱.....	۳-۲-۲- تعداد و تعداد سرانه کارته‌خوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان
۴۶.....	۴-۲-۲- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی
۴۷.....	۵-۲-۲- تعداد سرانه تراکنش‌های کارته‌خوان فروشگاهی در استان‌های کشور
۴۹.....	۳-۲- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها
۴۹.....	۱-۳-۲- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه
۵۳.....	۲-۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها
۵۴.....	۳-۳-۲- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش
۶۰.....	۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارت

- ۱-۳- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها ۶۱
- ۲-۳- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها ۶۱
- ۳-۳- دسترس‌پذیری حس شده خدمات ۶۵
- ۴-۳- آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه ۶۶
- ۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت ۶۸**
- ۱-۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP ۶۹
- ۱-۱-۴- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت ۶۹
- ۲-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۷۱
- ۳-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس ۷۴
- ۴-۱-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها ۷۸
- ۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هر فیندال - هیرشمن به ازای ابزارهای پذیرش ۸۱
- ۶-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هر فیندال - هیرشمن به ازای نوع سرویس ۸۳
- ۲-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش ۸۵
- ۳-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه ۸۹
- ۱-۳-۴- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه در استان‌های کشور ۹۰
- ۲-۳-۴- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی در استان‌های کشور ۹۳
- ۳-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی در بعد کشوری ۹۶
- ۴-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور ۱۰۰
- ۵-۳-۴- عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه کم‌تراکنش و فاقد تراکنش ۱۰۳
- ۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده ۱۰۷**
- ۱-۵- سهم بازار پذیرندگی ۱۰۷
- ۱-۱-۵- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت ۱۰۷
- ۲-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۱۰۹
- ۳-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده ۱۱۲
- ۴-۱-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها ۱۱۵
- ۲-۵- سهم بازار صادرکنندگی ۱۱۸
- ۱-۲-۵- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک ۱۱۸
- ۲-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۱۹
- ۳-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۲۰
- ۴-۲-۵- سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک ۱۲۳

- ۵-۲-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۲۴
- ۵-۳- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده ۱۲۷
- ۵-۴- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال تراکنش ۱۳۳
- ۵-۴-۱- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید ۱۳۴
- ۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ ۱۴۰
- ۶- جمع‌بندی ۱۴۳
- ۷- واژه‌نامه ۱۵۴

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت آذر ماه ۱۳۹۸.....
- شکل ۲-۱ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی.....
- شکل ۳-۱ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک.....
- شکل ۴-۱ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP.....
- شکل ۱-۲ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - دی و بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۳-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - بهمن ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸.....
- شکل ۴-۲ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۵-۲ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۶-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - دی و بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۷-۲ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - بهمن ۱۳۹۷ و بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۸-۲ تغییر در تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - بهمن نسبت به دی ۱۳۹۸.....
- شکل ۹-۲ تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۱۱-۲ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۱۲-۲ سرانه تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۱۳-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتهای فروشگاهی (بر حسب ریال) - بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۱۴-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۱۵-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) - بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۱۶-۲ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی.....
- شکل ۱۷-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۱۸-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۱-۳ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۲-۳ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها - بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۱-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - بهمن ۱۳۹۸.....
- شکل ۲-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - بهمن ۱۳۹۸.....

- شکل ۳-۴ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - بهمن ۱۳۹۸ ..... ۷۲
- شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - بهمن ۱۳۹۸ ..... ۷۴
- شکل ۵-۴ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - بهمن ۱۳۹۸ ..... ۷۶
- شکل ۶-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - بهمن ۱۳۹۸ ..... ۷۸
- شکل ۷-۴ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها - دی و بهمن ۹۸ ..... ۸۰
- شکل ۸-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها به تفکیک استان‌ها - بهمن ۱۳۹۸ ..... ۹۲
- شکل ۹-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان‌ها - بهمن ۱۳۹۸ ..... ۹۵
- شکل ۱۰-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان - بهمن ۱۳۹۸ ..... ۱۰۲
- شکل ۱۱-۴ روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از اردیبهشت ۹۷ تاکنون ۱۰۴
- شکل ۱-۵ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - بهمن ۱۳۹۸ ..... ۱۰۸
- شکل ۲-۵ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - بهمن ۱۳۹۸ ..... ۱۰۹
- شکل ۳-۵ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - بهمن ۱۳۹۸ ..... ۱۲۰
- شکل ۴-۵ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - بهمن ۱۳۹۸ ..... ۱۲۹
- شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - بهمن ۱۳۹۸ ..... ۱۳۰
- شکل ۶-۵ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - بهمن ۱۳۹۸ ..... ۱۳۲
- شکل ۷-۵ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - بهمن ۱۳۹۸ ..... ۱۳۳

فهرست جداول

- جدول ۱-۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به آذر ۱۳۹۸..... ۱۷
- جدول ۲-۱ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به آذر ۱۳۹۸..... ۱۹
- جدول ۳-۱ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارت به GDP..... ۲۳
- جدول ۱-۲ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک..... ۲۷
- جدول ۲-۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۳۹۷..... ۲۷
- جدول ۳-۲ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک..... ۲۸
- جدول ۴-۲ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک..... ۲۹
- جدول ۵-۲ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - دی و بهمن ۱۳۹۸..... ۳۰
- جدول ۶-۲ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار- دی و بهمن ۱۳۹۸..... ۳۰
- جدول ۷-۲ شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - بهمن ۱۳۹۸..... ۳۲
- جدول ۸-۲ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - بهمن ۱۳۹۸..... ۳۲
- جدول ۹-۲ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - بهمن ۱۳۹۸..... ۳۳
- جدول ۱۰-۲ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - بهمن ۱۳۹۸... ۴۰
- جدول ۱۱-۲ سرانه تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - بهمن ۱۳۹۸..... ۴۰
- جدول ۱۲-۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی - دی و بهمن ۱۳۹۸..... ۴۱
- جدول ۱۳-۲ سرانه استانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال - دی و بهمن ۱۳۹۸..... ۴۴
- جدول ۱۴-۲ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی..... ۵۳
- جدول ۱۵-۲ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش..... ۵۵
- جدول ۱۶-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش..... ۵۶
- جدول ۱-۳ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - بهمن ۹۸..... ۶۱
- جدول ۲-۳ مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها - دی و بهمن ۱۳۹۸..... ۶۲
- جدول ۳-۳ آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارت - بهمن ۱۳۹۸..... ۶۳
- جدول ۴-۳ قیاس سهم هر یک از انواع خطا - دی و بهمن ۱۳۹۸..... ۶۴
- جدول ۵-۳ دسترس‌پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت..... ۶۵
- جدول ۶-۳ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - دی و بهمن ۱۳۹۸..... ۶۶

جدول ۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش-دی و بهمن ۹۸..... ۷۱

جدول ۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش-دی و بهمن ۹۸..... ۷۳

جدول ۳-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس-دی و بهمن ۹۸..... ۷۵

جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس-دی و بهمن ۹۸..... ۷۷

جدول ۵-۴ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP-دی و بهمن ۹۸..... ۷۹

جدول ۶-۴ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن ۸۱

جدول ۷-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش- بهمن ۹۸..... ۸۲

جدول ۸-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در دی و بهمن ۹۸..... ۸۳

جدول ۹-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس- بهمن ۹۸..... ۸۴

جدول ۱۰-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در دی و بهمن ۹۸..... ۸۵

جدول ۱۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی-دی و بهمن ۹۸..... ۸۷

جدول ۱۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار-دی و بهمن ۹۸..... ۸۸

جدول ۱۳-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان- بهمن ۹۸..... ۹۰

جدول ۱۴-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان- بهمن ۹۸..... ۹۳

جدول ۱۵-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت-دی و بهمن ۹۸..... ۹۷

جدول ۱۶-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش دار هر شرکت - دی و بهمن ۹۸..... ۹۹

جدول ۱۷-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - بهمن ۹۸..... ۱۰۰

جدول ۱۸-۴ سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن- بهمن ۹۸..... ۱۰۵

جدول ۱-۵ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - بهمن ۱۳۹۸..... ۱۱۰

جدول ۲-۵ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - بهمن ۱۳۹۸..... ۱۱۳

جدول ۳-۵ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - بهمن ۱۳۹۸..... ۱۱۵

جدول ۴-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده-دی و بهمن ۹۸..... ۱۱۷

جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - بهمن ۱۳۹۸..... ۱۱۹

جدول ۶-۵ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - بهمن ۱۳۹۸..... ۱۲۱

جدول ۷-۵ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارتهای بانک صادرکننده - بهمن ۱۳۹۸..... ۱۲۳

جدول ۸-۵ محاسبه شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش دار - بهمن ۱۳۹۸..... ۱۲۵

جدول ۹-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده- دی و بهمن ۹۸..... ۱۲۶

جدول ۱۰-۵ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - بهمن ۱۳۹۸..... ۱۲۷

جدول ۱۱-۵ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید - بهمن ۱۳۹۸..... ۱۳۵

جدول ۱۲-۵ مبلغ کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها با احتساب هزینه اجاره بها - بهمن ۱۳۹۸..... ۱۳۷

جدول ۱۳-۵ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - بهمن ۱۳۹۸..... ۱۴۰

پیشگفتار

مستند حاضر، گزارش شماره ۵۶ شاپرک است که به منظور اطلاع رسانی در فضای پرداخت الکترونیک کشور و با هدف کمک به فعالان حوزه پرداخت الکترونیک در عرصه‌های تصمیم‌گیری و اجرایی منتشر شده است. تدوین این گزارش ضمن بازنگری مستمر شاخص‌های ارائه شده در ۵ بخش اصلی زیر صورت می‌پذیرد:

۱. بخش «جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی» که به بیان شاخص‌های کلان اقتصادی شاپرک می‌پردازد.
۲. بخش «شاخص‌های عملکردی شاپرک» که عملکرد ابزارها و خدمات مختلف شبکه پرداخت و ضریب نفوذ منطقه‌ای آنها را تشریح می‌کند.
۳. بخش «کیفیت خدمات پرداخت کارتی» که میزان دسترس‌پذیری حس شده و آمادگی شبکه در پذیرش تراکنش‌های پرداخت کارتی را بیان می‌کند.
۴. بخش «بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت» که نتیجه فعالیت شرکت‌ها را در کشور و هر استان نشان می‌دهد.
۵. بخش «بررسی عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده» که به بیان میزان مساعی بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در صنعت پرداخت الکترونیک کشور پرداخته است.

به علت خطای شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در تعریف پایانه‌های اینترنتی، تا زمان اصلاح اطلاعات مبنای انجام محاسبات تعداد ابزار پذیرش اینترنتی در تمامی بخش‌های این گزارش برای این شرکت اطلاعات مربوط به آبان ماه می‌باشد.

شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه

شاخص‌های مختلفی که جهت پایش وضعیت شرکت شاپرک، بصورت تفصیلی در این گزارش معرفی و محاسبه شده‌اند، در جدول در یک نگاه، به طور خلاصه و در چهار دسته ارائه شده است. بخش‌های شاخص‌های جدول در یک نگاه به صورت زیر تقسیم‌بندی شده است:

- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی
- شاخص‌های عملکردی شاپرک در بهمن ماه ۱۳۹۸
- شاخص‌های کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت
- شاخص‌های بازار شبکه پرداخت الکترونیک کارتی (شامل عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت و عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده)

جزئیات و توضیحات بیشتر هر شاخص در ادامه و در بخش مربوطه بیان شده است.

شاخص های گزارش اقتصادی شاپرک در یک نگاه

سهیم مبلغی هر یک از انواع خدمات شاپرک		
▲	۹۷/۳۹ درصد	خرید کالا و خدمات
▼	۲/۶۱ درصد	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه
سهیم تعدادی هر یک از انواع خدمات شاپرک		
▲	۸۵/۱۹ درصد	خرید کالا و خدمات
▼	۹/۷۱ درصد	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه
▼	۵/۱۰ درصد	مانده گیری
ضریب نفوذ منطقه ای		
سرانه ابزارهای پذیرش فعال سیستمی به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور		
▲	۱,۷۹۵/۴۰	کل ابزارها
▲	۱,۳۸۵/۱۴	کارتخوان فروشگاهی
▲	۲۱۸/۵۸	ابزار پذیرش موبایلی
▲	۱۹۱/۶۹	ابزار پذیرش اینترنتی
سرانه تراکنش های هر ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال کشور		
▲	۳۸/۷۶	کل ابزارها
▲	۳۴/۸۹	کارتخوان فروشگاهی
▼	۱/۶۲	ابزار پذیرش موبایلی
▲	۲/۲۶	ابزار پذیرش اینترنتی
نفوذ منطقه ای کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی		
▲	عدد ۱,۷۲۸,۱۶۱	بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاهی استان تهران
▼	عدد ۲۱,۹۷۰	بیشترین تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاهی استان تهران
▲	عدد ۰/۱۹۲	بیشترین سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی استان یزد
▲	عدد ۵۵/۵۷	بیشترین تعداد سرانه تراکنش های کارتخوان فروشگاهی استان هرمزگان
نسبت دهکی مبالغ تراکنش ها		
▲	۷۳۹/۵۰	نسبت متوسط دهک دهم به دهک اول

۱ جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی	
* نسبت به آخرین آمار منتشر شده	
سهیم از نقدینگی	
▲	نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی ۱۲/۳۴ درصد
▼	نسبت اسکناس و مسکوکات در دست اشخاص به نقدینگی ۲/۳۳ درصد
▶	سهیم ارزش پرداخت الکترونیک شاپرکی به تولید ناخالصی داخلی (GDP) ۱۹۹/۰۲ درصد
۲ شاخص های عملکردی شاپرک در بهمن ماه ۹۸	
آمار عملکردی	
▲	تعداد تراکنش های شاپرک ۲,۳۱۲,۲۰۹,۸۲۷ عدد
▲	ارزش تراکنش های شاپرک ۳,۲۴۲,۳۰۸,۳۹۷ میلیون ریال
رشد اسمی و حقیقی ارزش تراکنش ها	
▲	رشد اسمی ماهانه بهمن ۹۸ نسبت به دی ۹۸ ۱۵/۲۳ درصد
▲	رشد حقیقی ماهانه بهمن ۹۸ نسبت به دی ۹۸ ۱۳/۹۵ درصد
▼	رشد اسمی بهمن ۹۸ نسبت به بهمن ۹۷ ۳۵/۹۴ درصد
▼	رشد حقیقی بهمن ۹۸ نسبت به بهمن ۹۷ ۸/۷۷ درصد
سهیم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش ها	
▼	ابزار پذیرش اینترنتی ۵/۸۲ درصد
▼	ابزار پذیرش موبایلی ۴/۱۷ درصد
▲	کارتخوان فروشگاهی ۹۰/۰۰ درصد

ستون اول مربوط به شرکت های PSP و ستون دوم مربوط به بانک های پذیرنده

بالاترین سهم از کل تراکنش های بازار

بالاترین سهم مبلغی تراکنش ها از کل بازار	۲۴/۴۰ درصد به پرداخت ملت	بالاترین سهم تعدادی تراکنش ها از کل بازار	۲۲/۹۶ درصد به پرداخت ملت						
بالاترین سهم مبلغ تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش	ابزار پذیرش اینترنتی	۳۰/۸۳ درصد بانک ملت	ابزار پذیرش موبایلی	۲۵/۹۹ درصد آسان پرداخت پرشین					
بالاترین سهم تعداد تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش	ابزار پذیرش اینترنتی	۳۳/۳۲ درصد آسان پرداخت پرشین	ابزار پذیرش موبایلی	۳۱/۰۰ درصد آسان پرداخت پرشین					
بالاترین سهم بانک های صادرکننده از تعداد کارت های بانکی تراکنش دار	کارت هدیه و بن کارت	بانک ملی ایران	۱۸/۴۱ درصد	کارت اعتباری	بانک ملت	۳۹/۹۹ درصد	کارت برداشت	بانک ملی ایران	۲۲/۶۵ درصد

شاخص هر فیندال-هیرشمن (HHI)

ابزار پذیرش اینترنتی	۲,۲۸۴	۱,۱۶۷
ابزار پذیرش موبایلی	۲,۳۳۳	۲,۸۲۰
کارتخوان فروشگاهی	۱,۴۸۰	۹۱۲

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت

سهم تراکنش های موفق

درصد تراکنش های موفق به کل تراکنش ها	۹۰/۳۲ درصد
درصد تراکنش های موفق سویچ شاپرک به کل تراکنش ها	۹۹/۹۶ درصد

سهم هریک از خطاهای رخ داده در تراکنش ها

خطای پذیرندگی	۱/۲۹ درصد
خطای شاپرکی	۰/۴۳ درصد
خطای صادرکنندگی	۶/۴۳ درصد
خطای کاربری	۹۱ درصد
خطای کسب و کار	۰/۸۵ درصد

دسترس پذیری حس شده خدمات

دسترس پذیری حس شده شبکه	۹۹/۱۳ درصد
دسترس پذیری حس شده شاپرک	۹۹/۹۶ درصد

تراکنش های ناتمام

درصد تراکنش های معوق از کل تراکنش ها	۰/۱۷ درصد
درصد تغییرات تراکنش های ناتمام	۱۰/۵۶- درصد

شاخص های بازار شبکه پرداخت الکترونیکی کارتی در بهمن ماه ۹۸

شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی

بالاترین میزان شاخص	به پرداخت ملت	۱/۷۹۰
کمترین میزان شاخص	فن آوا کارت	۰/۴۸۲

نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش ها

بالاترین میزان شاخص	پرداخت الکترونیک سامان	۰/۴۲۶ درصد
کمترین میزان شاخص	پرداخت الکترونیک سپهر	۰/۰۱۳ درصد

سهم کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش از پایانه های فعال

بالاترین سهم	تجارت الکترونیک پارسبان	۲۵/۲۷ درصد
کمترین سهم	پرداخت الکترونیک سپهر	۵/۲۸ درصد

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

۱- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی و از جمله نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی، در این بخش تبیین شده است. به علاوه روند ارزش تراکنش‌های شاپرک و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در این بخش مقایسه شده است که در نتیجه آن می‌توان تغییر رفتار افراد جامعه در تمایل به پرداخت الکترونیکی را در طول زمان مشاهده کرد. محاسبه سهم ارزش پرداخت‌های الکترونیکی کارتی شاپرک از کل GDP نیز شاخص دیگری است که نمایانگر جایگاه و گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است.

۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

این شاخص نشان می‌دهد که صنعت پرداخت الکترونیک تا چه میزان در اقتصاد ملی نقش داشته و چقدر در تسهیل مبادلات اقتصادی کشور موثر بوده است. برای بررسی نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی^۱، درصدی از نقدینگی^۲ که به صورت الکترونیکی پرداخت شده، محاسبه می‌شود. جدول ۱-۱ اطلاعات این شاخص را نشان می‌دهد.

شایان توجه است در محاسبه این شاخص از اطلاعات موجود (تا خرداد ماه) استفاده شده است.

جدول ۱-۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به آذر ۱۳۹۸

ماه	نقدینگی (میلیون ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیون ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
دی ۹۷	۱۷,۹۶۴,۳۰۰,۰۰۰	۲,۰۴۱,۵۱۸,۰۶۴	۱۱/۳۶٪
بهمن ۹۷	۱۸,۳۰۶,۵۰۰,۰۰۰	۲,۳۸۵,۰۸۳,۰۶۳	۱۳/۰۳٪
اسفند ۹۷	۱۸,۸۲۸,۹۰۰,۰۰۰	۲,۹۳۹,۲۲۴,۵۱۲	۱۵/۶۱٪
فروردین ۹۸	۱۸,۹۰۴,۹۰۰,۰۰۰	۱,۸۳۴,۵۸۹,۱۲۹	۹/۷۰٪
اردیبهشت ۹۸	۱۹,۴۱۹,۹۰۰,۰۰۰	۲,۷۵۹,۶۵۷,۱۳۲	۱۴/۲۱٪
خرداد ۹۸	۱۹,۷۹۹,۱۰۰,۰۰۰	۲,۳۹۰,۷۹۷,۷۱۶	۱۲/۰۸٪
تیر ۹۸	۲۰,۲۳۷,۰۰۰,۰۰۰	۲,۶۴۶,۰۵۳,۲۰۲	۱۳/۰۸٪
مرداد ۹۸	۲۰,۷۶۵,۹۰۰,۰۰۰	۲,۶۱۶,۷۶۹,۵۲۱	۱۲/۶۰٪
شهریور ۹۸	۲۱,۲۶۴,۴۰۰,۰۰۰	۲,۵۰۵,۳۶۳,۷۳۲	۱۱/۷۸٪
مهر ۹۸	۲۱,۵۶۸,۳۰۰,۰۰۰	۲,۵۳۴,۹۶۷,۶۳۹	۱۱/۷۵٪
آبان ۹۸	۲۲,۱۱۳,۰۰۰,۰۰۰	۲,۵۲۲,۶۳۶,۲۷۸	۱۱/۴۱٪
آذر ۹۸	۲۲,۶۲۳,۱۰۰,۰۰۰	۲,۷۹۰,۸۳۵,۱۶۳	۱۲/۳۴٪

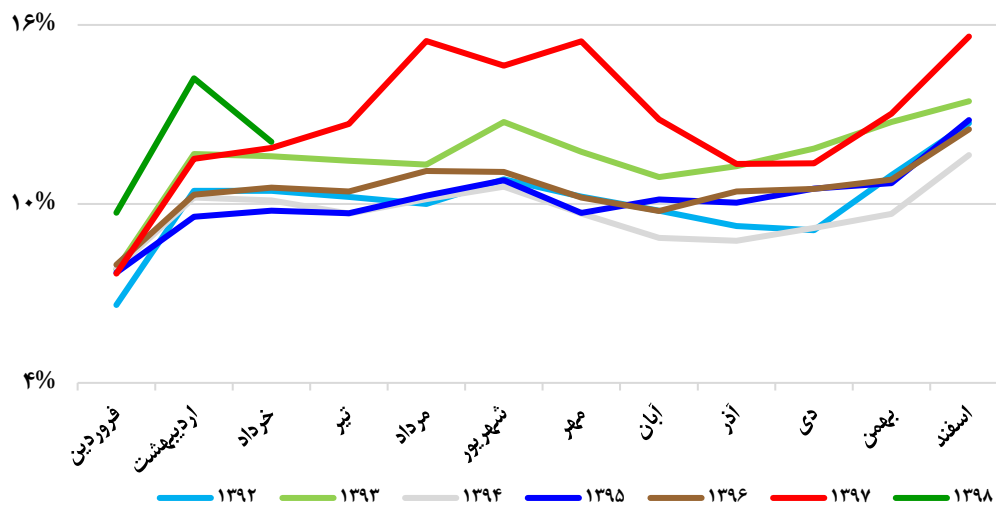
^۱ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۱.

^۲ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۲. آمارهای نقدینگی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از بخش پولی و بانکی در گزارش‌های گزیده آمارهای اقتصادی استخراج شده است.

در آذر ماه ارزش تراکنش‌های شاپرک ۱۲/۳۴ درصد از کل نقدینگی بوده است که این شاخص نسبت به ماه آبان ۹۸، رشد ۰/۹۳ درصدی داشته است.

در ماه آذر ۱۳۹۸، ارزش تراکنش‌های شاپرک رشد ۱۰/۶۳ درصدی داشته است که در قیاس با رشد ۲/۳۰ درصدی نقدینگی نسبت به آبان ماه، افزایش شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی نسبت به ماه آذر را در پی داشته است.

در زمان تولید گزارش حاضر، آمار میزان نقدینگی تا آذر ماه ۱۳۹۸ منتشر شده است، لذا نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی به تفکیک هر سال در دوره‌ی زمانی سال ۱۳۹۲ لغایت آذر ماه سال ۱۳۹۸ در شکل ۱-۱ ترسیم شده است که بیانگر روند رو به رشد و نوسانی این شاخص در مدت مورد بررسی است.

شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت آذر ماه ۱۳۹۸

۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

درصدی از نقدینگی که به صورت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص جامعه وجود دارد و پرداخت نقدی را ممکن ساخته، در جدول ۱-۲ ارائه شده است.

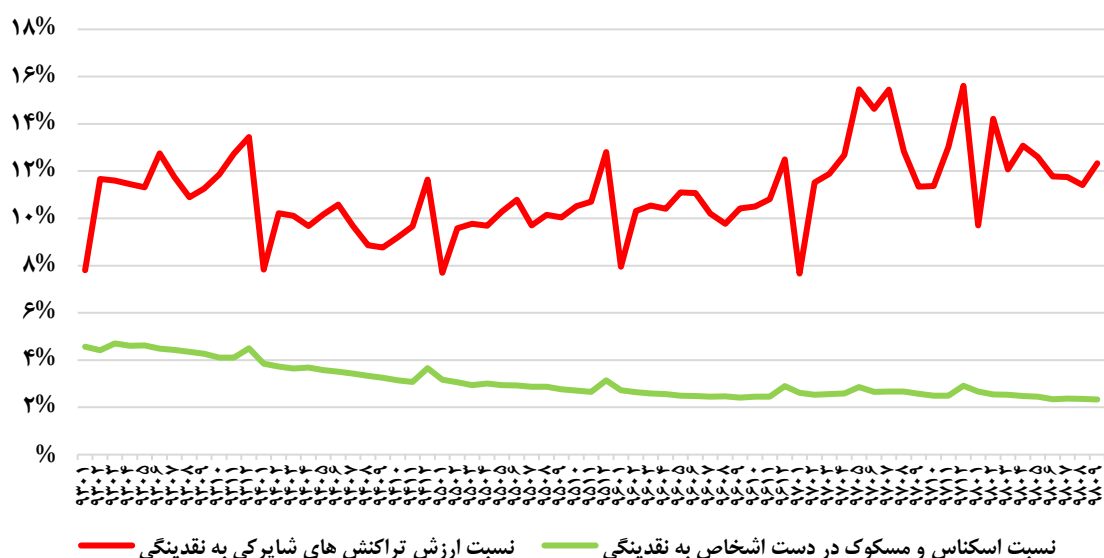
جدول ۱-۲ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به آذر ۱۳۹۸

نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی	اسکناس و مسکوک در دست اشخاص (میلیون ریال)	نقدینگی (میلیون ریال)	ماه
۲/۵۰٪	۴۴۸,۹۰۰,۰۰۰	۱۷,۹۶۴,۳۰۰,۰۰۰	دی ۹۷
۲/۴۹٪	۴۵۵,۴۰۰,۰۰۰	۱۸,۳۰۶,۵۰۰,۰۰۰	بهمن ۹۷
۲/۹۱٪	۵۴۷,۵۰۰,۰۰۰	۱۸,۸۲۸,۹۰۰,۰۰۰	اسفند ۹۷
۲/۶۷٪	۵۰۴,۷۰۰,۰۰۰	۱۸,۹۰۴,۹۰۰,۰۰۰	فروردین ۹۸
۲/۵۵٪	۴۹۵,۲۰۰,۰۰۰	۱۹,۴۱۹,۹۰۰,۰۰۰	اردیبهشت ۹۸
۲/۵۴٪	۵۰۲,۲۰۰,۰۰۰	۱۹,۷۹۹,۱۰۰,۰۰۰	خرداد ۹۸
۲/۴۸٪	۵۰۱,۲۰۰,۰۰۰	۲۰,۲۳۷,۰۰۰,۰۰۰	تیر ۹۸
۲/۴۵٪	۵۰۸,۹۰۰,۰۰۰	۲۰,۷۶۵,۹۰۰,۰۰۰	مرداد ۹۸
۲/۳۴٪	۴۹۸,۶۰۰,۰۰۰	۲۱,۲۶۴,۴۰۰,۰۰۰	شهریور ۹۸
۲/۳۷٪	۵۱۰,۴۰۰,۰۰۰	۲۱,۵۶۸,۳۰۰,۰۰۰	مهر ۹۸
۲/۳۶٪	۵۲۲,۷۰۰,۰۰۰	۲۲,۱۱۳,۰۰۰,۰۰۰	آبان ۹۸
۲/۳۳٪	۵۲۷,۹۰۰,۰۰۰	۲۲,۶۳۳,۱۰۰,۰۰۰	آذر ۹۸

در آذر ماه ۱۳۹۸، ۲/۳۳ درصد از کل نقدینگی، متعلق به اسکناس و مسکوک در دست اشخاص بوده است که نسبت به مقدار مشابه در ماه آبان کاهش ۰/۰۳ درصدی را تجربه نموده است. در آذر ماه ۱۳۹۸ میزان نقدینگی با افزایش ۲/۳۰ درصدی همراه بوده و میزان اسکناس و مسکوک در دست اشخاص نیز با افزایش ۰/۹۹ درصدی همراه بوده است.

۱-۱-۲- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

شکل زیر روند دو شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی را نشان داده و امکان مقایسه تغییرات ارزش تراکنش‌های پرداخت الکترونیک و حجم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص را از کل نقدینگی در طول زمان، ممکن می‌سازد.

شکل ۱-۲ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

روند نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در طول مدت مورد بررسی (ابتدای سال ۱۳۹۳ تا آذر ماه سال ۱۳۹۸) دارای برآیند صعودی بوده است و از ۷/۸۰ درصد در فروردین ماه ۱۳۹۳ به ۱۲/۳۴ درصد در آذر ماه ۱۳۹۸ افزایش یافته است. این در حالی است که درصد اسکناس و مسکوک به نقدینگی در طول این مدت روندی در مجموع کاهشی داشته و از ۴/۵۶ درصد به ۲/۳۳ درصد رسیده است. به عبارت دیگر، گسترش نفوذ ابزارهای پذیرش، یکی از دلایل کاهش ۲/۲۳ درصدی نسبت اسکناس و مسکوک به نقدینگی در مدت مورد بررسی بوده است که انتظار می‌رود این روند کاهشی همچنان تداوم داشته باشد. اما با توجه به شروع روند کاهشی میزان نقدینگی به نظر می‌رسد سرعت کاهش سهم اسکناس و مسکوکات از نقدینگی، نسبت به گذشته کاهش یابد. کاهش این نسبت در آذر ماه ۱۳۹۸ نسبت به فروردین ماه ۱۳۹۳ یکی از عوامل اصلی

افزایش ضریب فزاینده و سالم‌سازی ترکیب نقدینگی^۳ در بازه زمانی اخیر بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پر قدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود و بخشی از نیاز به پول فیزیکی برای پرداخت بهای کالاها و خدمات مورد تقاضا، با گسترش زیرساخت‌های لازم توسط شبکه پرداخت الکترونیک کارت جبران شود. این در صورتی است که در ماه‌های گذشته شاهد افزایش سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی می‌باشیم که این بیانگر تزریق پول پر قدرت به بازار می‌باشد.

۱-۲- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان

بر اساس انتظارات و در حالت عمومی، رابطه مستقیمی بین تقاضا در دوره مشخص و مبلغ پرداخت‌های صورت گرفته در آن دوره وجود دارد؛ چرا که بهای کالای مورد تقاضا به صورت الکترونیکی و یا نقدی پرداخت می‌شود. از سوی دیگر عواملی از قبیل تورم، نرخ بهره، رکود و رونق اقتصادی، اوضاع سیاسی و سایر عوامل، بر تقاضا، عادات و رفتار مصرفی آحاد جامعه اثرگذار است. به عنوان مثال در یک اقتصاد رکودی، با کاهش تقاضا و خرید کالاها و خدمات، انتظار بر آن است که پرداخت وجوه چه به صورت نقدی و چه به صورت الکترونیکی در مجموع کاهش یابد.

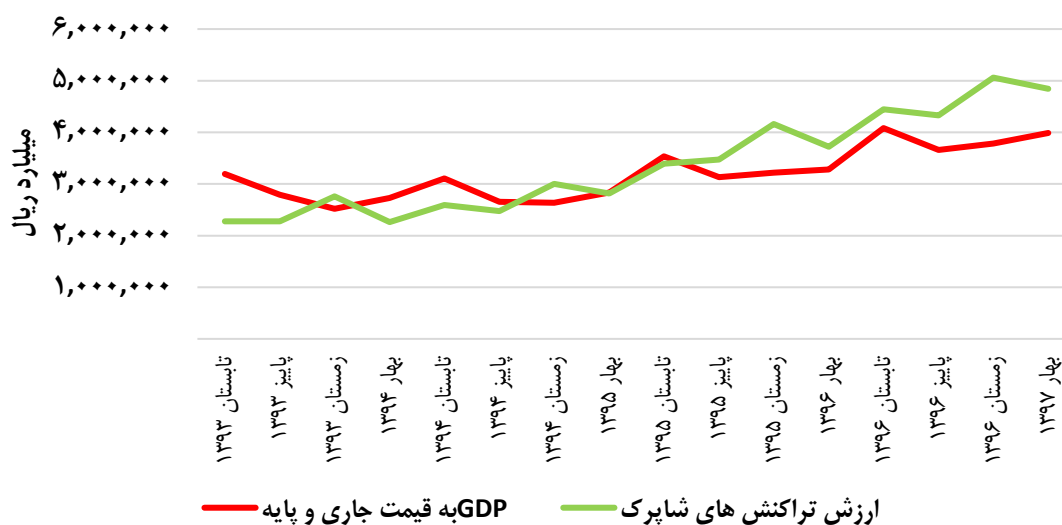
به عبارت دیگر روند ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارت، به تنهایی عملکرد شرکت شاپرک و یا اعتماد افراد جامعه به صنعت پرداخت الکترونیک کارت را نشان نداده و لازم است بررسی ارزش تراکنش‌های کارت را با توجه به وضعیت سیکل‌های تجاری^۴ و دوره‌های رکود و رونق اقتصادی کشور و نسبت به تولید ناخالص داخلی مورد تحلیل قرار داد.

^۳ منظور کاهش سهم پول پر قدرت از ترکیب نقدینگی و افزایش سهم ضریب فزاینده است.

^۴ بررسی روند تاریخی تولید ناخالص داخلی هر کشوری به عنوان معیاری از سطح فعالیت اقتصادی آن کشور نمایانگر آن است که این متغیر در طول سال‌ها، حول یک روند رشد بلندمدت نوسان کرده است. این نوسانات در ادبیات اقتصادی به سیکل‌های تجاری معروفند.

۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی

در شکل شماره ۳-۱ روند تولید ناخالص داخلی^۵ به قیمت پایه بر حسب قیمت‌های جاری و ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک از تابستان سال ۱۳۹۳ لغایت بهار ۱۳۹۷ به صورت فصلی ترسیم شده است.^۶

شکل ۳-۱ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک

در محاسبات تولید ناخالص داخلی برای جلوگیری از محاسبه چند باره ارزش کالای تولید شده، صرفاً ارزش کالاهای نهایی و نه واسط محاسبه می‌شود. اما از آنجا که ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک، شامل بهای همه انواع کالا، چه نهایی و چه واسط است، امکان بالاتر رفتن ارزش تراکنش‌ها از ارزش تولید ناخالص

^۵ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۴.

^۶ آمار تولید ناخالص داخلی از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. و از گزارش سه ماهه نماگرهای اقتصادی اخذ شده است. در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به سه ماهه بهار سال ۱۳۹۷ می‌باشد.

داخلی وجود داشته که به این دلیل ارزش تراکنش‌های شاپرک از میزان تولید ناخالص داخلی در برخی برهه های زمانی بیشتر است.

۱-۲-۲- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

نسبت ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارتی به GDP، شاخصی جهت نشان دادن گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است. آمار این شاخص در طول زمان^۷ در جدول ۱-۳ ارائه شده است. ارقام این جدول با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ توسط بانک مرکزی ج.ا.ا. مورد بازنگری قرار گرفته است و دلیل وجود اختلاف در GDP اعلام شده در شماره‌های گذشته گزارش اقتصادی شاپرک با این گزارش نیز همین مهم می‌باشد.

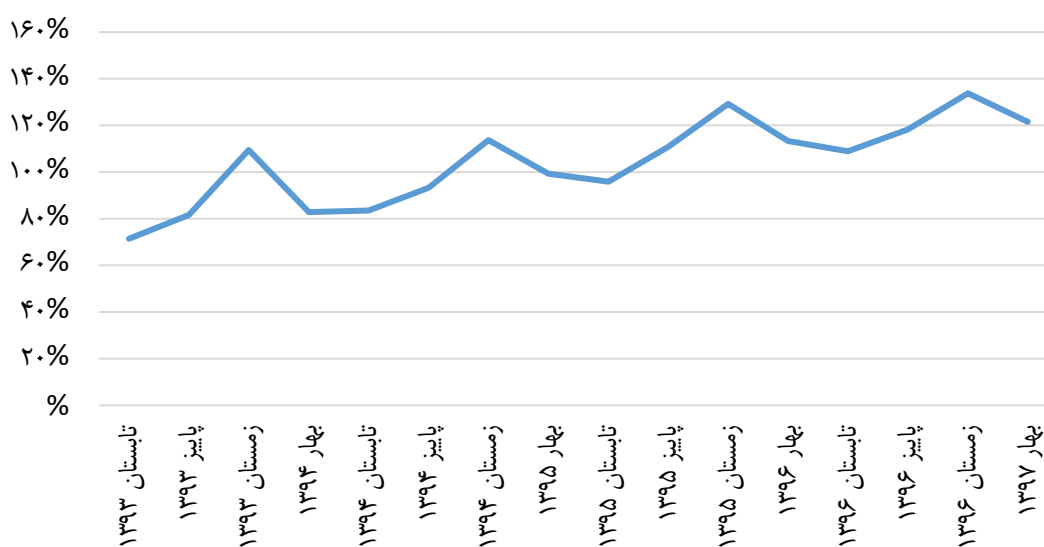
جدول ۱-۳ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی به GDP

دوره	GDP (میلیون ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیون ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌ها به GDP
بهار ۱۳۹۴	۲,۷۳۱,۰۰۰,۰۰۰	۲,۲۶۱,۸۳۰,۲۷۷/۱۶	۸۲/۸۲٪
تابستان ۱۳۹۴	۳,۱۰۷,۰۰۰,۰۰۰	۲,۵۹۳,۰۷۸,۸۳۸/۹۸	۸۳/۴۶٪
پاییز ۱۳۹۴	۲,۶۵۲,۰۰۰,۰۰۰	۲,۴۷۳,۰۹۴,۴۲۱/۹۱	۹۳/۲۵٪
زمستان ۱۳۹۴	۲,۶۳۹,۰۰۰,۰۰۰	۲,۹۹۹,۸۵۱,۸۸۱/۹۹	۱۱۳/۶۷٪
بهار ۱۳۹۵	۲,۸۳۸,۰۰۰,۰۰۰	۲,۸۱۶,۳۶۲,۸۲۷/۴۲	۹۹/۲۴٪
تابستان ۱۳۹۵	۳,۴۹۲,۰۰۰,۰۰۰	۳,۳۹۰,۱۸۲,۴۸۲/۱۹	۹۷/۰۸٪
پاییز ۱۳۹۵	۳,۱۰۴,۰۰۰,۰۰۰	۳,۴۷۳,۵۷۳,۶۸۰/۵۳	۱۱۱/۹۱٪
زمستان ۱۳۹۵	۳,۲۱۹,۰۰۰,۰۰۰	۴,۱۵۹,۰۵۱,۹۳۹/۹۶	۱۲۹/۲۰٪
بهار ۱۳۹۶	۳,۲۷۵,۰۰۰,۰۰۰	۳,۷۲۰,۸۱۱,۴۳۷/۸۲	۱۱۳/۶۱٪
تابستان ۱۳۹۶	۴,۰۶۱,۰۰۰,۰۰۰	۴,۴۴۳,۷۱۶,۵۰۳/۲۷	۱۰۹/۴۲٪
پاییز ۱۳۹۶	۳,۶۳۷,۰۰۰,۰۰۰	۴,۳۲۸,۷۱۸,۶۹۳/۲۸	۱۱۹/۰۲٪
زمستان ۱۳۹۶	۳,۷۸۳,۰۰۰,۰۰۰	۵,۰۶۰,۱۱۷,۷۱۴/۰۷	۱۳۳/۷۶٪
بهار ۱۳۹۷	۳,۹۸۸,۰۰۰,۰۰۰	۴,۸۴۴,۴۰۵,۵۳۱/۸۶	۱۲۱/۴۷٪

^۷ در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به بهار ۱۳۹۷ می‌باشد.

*در محاسبات GDP صرفاً ارزش مبادلات کالاها و محصولات نهایی لحاظ می‌شود و به دلیل جلوگیری از محاسبات چند باره ارزش کالاها، ارزش مبادلات کالاهای واسطه‌ای لحاظ نمی‌شود. لذا ارزش مبادلات الکترونیکی ممکن است به دلیل محاسبات ارزش مبادلات کالاها واسطه‌ای، بیش از ارزش GDP شود و نسبت آن به GDP بیش از ۱۰۰ درصد شود.

بر اساس اطلاعات جدول ۱-۵، نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP طی دوره مورد بررسی در مجموع روندی صعودی داشته است که این روند در شکل ۱-۴ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۱-۴ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

روند افزایشی این شاخص، نشان‌دهنده عملکرد مثبت شاپرک و افزایش سطح فعالیت آن با توجه به اندازه اقتصاد کشور می‌باشد. در واقع شکل ۱-۴ نشان می‌دهد در طول مدت مورد بررسی، بخش بیشتری از وجوه در تبادلات مالی به صورت الکترونیکی پرداخت شده است.

شاخص‌های عملکردی شاپرک

در بهمن ماه ۹۸

۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در بهمن ماه ۱۳۹۸

فعالیت و عملکرد پذیرندگی در کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت در این بخش بررسی شده است. این بخش خود به سه زیر بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "نفوذ منطقه‌ای" و نیز "شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" تقسیم شده که در هر زیر بخش شاخص‌های مختلفی ارائه شده است.

۲-۱- آمار عملکردی شاپرک

در این بخش، عملکرد شاپرک به لحاظ تعدادی و ارزشی و نیز رشد اسمی و حقیقی آن، نسبت تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و سهم هر یک از انواع خدمات پرداخت الکترونیک کارت (خرید کالا و خدمات، پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه و مانده‌گیری) با ارائه شاخص‌هایی بررسی می‌شود.

۲-۱-۱- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک

در بهمن ماه ۱۳۹۸ بالغ بر ۲،۳۱۲ میلیون تراکنش با ارزش ۳،۲۴۲ هزار میلیارد ریال در شبکه الکترونیک پرداخت کارت پردازش شده که نسبت به دی ماه رشد ۴/۶۹ درصدی در تعداد و ۱۵/۲۳ درصدی در ارزش ریالی داشته است. در جدول ۱-۲ آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در دی و بهمن ماه ۱۳۹۸ و درصد تغییرات آن درج شده است.

جدول ۱-۲ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک

نوع	دی ۱۳۹۸	بهمن ۱۳۹۸	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۲،۲۰۸،۵۸۶،۷۰۸	۲،۳۱۲،۲۰۹،۸۲۷	۴/۶۹٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۲،۸۱۳،۷۲۳،۰۴۹	۳،۲۴۲،۳۰۸،۳۹۷	۱۵/۲۳٪

همچنین جدول ۲-۲ حاوی آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در بهمن ۱۳۹۷، بهمن ۱۳۹۸ و درصد تغییرات آن می‌باشد.

جدول ۲-۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۳۹۷

نوع	بهمن ۱۳۹۷	بهمن ۱۳۹۸	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۱،۹۷۲،۰۲۱،۷۷۷	۲،۳۱۲،۲۰۹،۸۲۷	۱۷/۲۵٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۲،۳۸۵،۰۸۳،۰۶۳	۳،۲۴۲،۳۰۸،۳۹۷	۳۵/۹۴٪

بر اساس مندرجات جدول ۲-۲ تراکنش‌های بهمن ۱۳۹۸ به نسبت ماه مشابه سال ۱۳۹۷ از نظر تعدادی ۱۷/۲۵٪ و از نظر ریالی ۳۵/۹۴٪ رشد داشته است.

۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی

در اقتصاد برای ارائه تحلیل‌های قابل اتکا، متغیرهای ارزشی و مبلغی را به صورت حقیقی بررسی می‌کنند. به این مفهوم که متغیر ارزشی اسمی^۸ را تورمزدایی نموده تا اثر عامل تورم موجب برداشت‌های اشتباه و انحراف در تصمیم‌گیری نشود. لذا شاخص مناسب‌تر برای بیان رشد ارزش تراکنش‌ها، بیان آن به صورت رشد حقیقی^۹ و تورمزدایی شده می‌باشد.

جدول ۳-۲ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	دی ۱۳۹۸	بهمن ۱۳۹۸	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۲,۸۱۳,۷۲۳,۰۴۸/۹۴	۳,۲۴۲,۳۰۸,۳۹۶/۷۵	۱۵/۲۳%
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۴,۳۹۹,۸۱۰/۹۰	۱۶,۴۰۸,۴۴۳/۳۰	۱۳/۹۵%
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۱۹۵/۴۰	۱۹۷/۶۰	۱/۱۳%

*نرخ تورم ماهانه: درصد تغییرات شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در دو ماه متوالی بیانگر نرخ تورم ماهانه می‌باشد. (مرجع آمار CPI تا ابتدای آذر ماه سایت بانک مرکزی ج.ا.ا.و بعد از آن سایت مرکز آمار کشور می‌باشد.)

همان‌گونه که جدول ۳-۲ نشان می‌دهد ارزش اسمی تراکنش‌های بهمن ۱۳۹۸ نسبت به دی ماه رشد ۱۵/۲۳ درصدی داشته و این در حالی است که ارزش حقیقی تراکنش‌ها در بهمن ۱۳۹۸ رشد ۱۳/۹۵ درصدی را تجربه نموده است. ارزش حقیقی تراکنش‌ها در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرکی بدون در نظر گرفتن اثرات تورم می‌باشد. به عبارت دیگر ارزش تراکنش‌های شاپرکی که نسبت به نرخ تورم خالص سازی شده است، ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرکی را تشکیل می‌دهد. در ادامه طی جدول ۴-۲ مقایسه‌ای بین رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک آورده شده است.

^۸ ارزش تراکنش‌های شاپرک با احتساب نرخ تورم (مبلغ معمول گزارش شده)

^۹ ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون اثرات تورم، برای محاسبه ارزش حقیقی، شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) به قیمت سال پایه ۱۳۹۵ به صورت ماهانه از سایت مرکز آمار اخذ شده است.

جدول ۲-۴ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	بهمن ۱۳۹۷	بهمن ۱۳۹۸	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۲,۳۸۵,۰۸۳,۰۶۳/۰۱	۳,۲۴۲,۳۰۸,۳۹۶/۷۵	۳۵/۹۴%
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۵,۰۸۵,۹۱۴/۳۸	۱۶,۴۰۸,۴۴۳/۳۰	۸/۷۷%
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) **	۱۵۸/۱۰	۱۹۷/۶۰	۲۴/۹۸%

* تورم نقطه به نقطه: رشد شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه مشخص نسبت به ماه مشابه سال قبل را در نظر می‌گیرد. (مرجع آمار CPI: سایت بانک مرکزی ج.ا.ا.)

همانگونه که مشاهده می‌گردد، مندرجات جدول ۲-۴ بیانگر رشد ۳۵/۹۴ درصدی در ارزش اسمی تراکنش‌ها در قیاس نقطه به نقطه بوده که می‌توان آن را شاهدی برای افزایش استقبال عمومی از پرداخت الکترونیکی تفسیر کرد. همچنین ملاحظه می‌شود که رشد حقیقی ارزش تراکنش‌ها بدون در نظر گرفتن اثرات تورم محاسبه شده است ۸/۷۷ درصد می‌باشد. اثرات نرخ تورم بر مبلغ تراکنش‌های شاپرک طی سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ به وضوح در جدول فوق قابل مشاهده می‌باشد.

همانطور که قبلاً نیز اشاره گردید ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرک در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون در نظر گرفتن اثرات تورمی می‌باشد.

۲-۱-۳ - عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش

سوئیچ شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) سه نوع "ابزار پذیرش اینترنتی"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی" را پشتیبانی می‌نماید که در این بخش تعداد هر یک از این ابزارها، در کنار سایر عوامل نظیر تعداد تراکنش، دسترسی و توسعه شبکه پرداخت الکترونیک کارتی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در مبحث بررسی تعداد ابزارهای پذیرش، به جهت قیاس بهتر و تحلیل دقیق‌تر، از تعداد

ابزار "فعال سیستمی"^{۱۰} استفاده شده است. در این راستا تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در بهمن ۱۳۹۸ در قیاس با دی ماه در جدول ۲-۵ ارائه شده است.

جدول ۲-۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - دی و بهمن ۱۳۹۸

تعداد ابزار فعال سیستمی			ابزار پذیرش
رشد	بهمن ۱۳۹۸	دی ۱۳۹۸	
۲/۴۲٪	۱،۱۴۳،۵۳۶	۱،۱۱۶،۴۷۶	ابزار پذیرش اینترنتی
۰/۸۵٪	۱،۳۰۳،۹۰۹	۱،۲۹۲،۸۵۶	ابزار پذیرش موبایلی
۱/۱۹٪	۸،۲۶۲،۹۹۶	۸،۱۶۵،۵۶۶	کارتخوان فروشگاهی
۱/۲۸٪	۱۰،۷۱۰،۴۴۱	۱۰،۵۷۴،۸۹۸	مجموع ابزارها

بر اساس جدول ۲-۵ تعداد ابزارهای شاپرکی در مجموع نسبت به دی ماه رشد ۱/۲۸ درصدی را تجربه نموده‌اند که به نظر می‌رسد سبب این تغییر، افزایش ۱/۱۹ درصدی تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. ابزارهای پذیرش اینترنتی در بهمن ۱۳۹۸ نسبت به دی ماه رشد ۲/۴۲ درصدی را تجربه نموده‌اند و تعداد ابزار پذیرش موبایلی نیز در مدت مشابه با افزایش ۰/۸۵ درصدی همراه بوده است. در ادامه آمار سهم بازار هر یک از ابزارها در جدول ۲-۶ ارائه شده است.

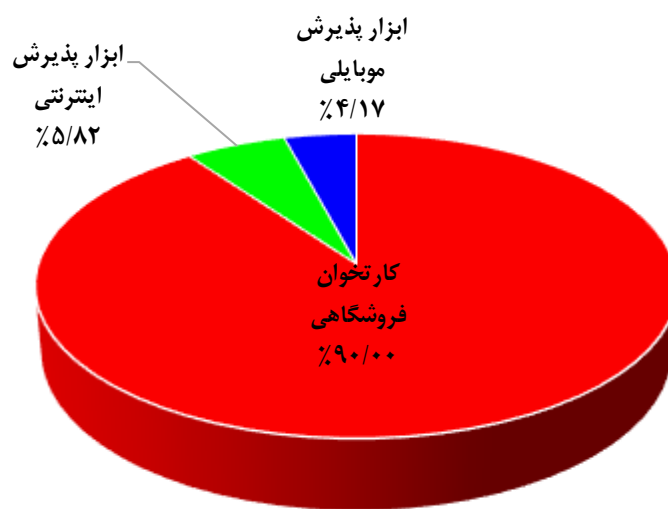
جدول ۲-۶ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار - دی و بهمن ۱۳۹۸

ابزار پذیرش	دی ۱۳۹۸		بهمن ۱۳۹۸	
	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار
ابزار پذیرش اینترنتی	۱،۱۱۶،۴۷۶	۱۰/۵۶٪	۱،۱۴۳،۵۳۶	۱۰/۶۸٪
ابزار پذیرش موبایلی	۱،۲۹۲،۸۵۶	۱۲/۲۳٪	۱،۳۰۳،۹۰۹	۱۲/۱۷٪
کارتخوان فروشگاهی	۸،۱۶۵،۵۶۶	۷۷/۲۲٪	۸،۲۶۲،۹۹۶	۷۷/۱۵٪
مجموع ابزارها	۱۰،۵۷۴،۸۹۸	۱۰۰/۰۰٪	۱۰،۷۱۰،۴۴۱	۱۰۰/۰۰٪

^{۱۰} ابزارهایی که به لحاظ فنی امکان انجام تراکنش بر روی آن‌ها مهیا می‌باشد و در پایگاه داده شاپرک با وضعیت "Y" ثبت شده است.

۲-۱-۴- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌ها

سهم تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش نیز شاخص دیگری است که در شکل ۲-۱ نشان داده شده است. همانطور که مشخص است کارتخوان فروشگاه‌های با سهم ۹۰/۰۰ درصدی، بیشترین تعداد تراکنش را در بین سایر ابزارهای پذیرش داشته است و ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

شکل ۲-۱ سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - بهمن ۱۳۹۸

همانگونه که در شکل مشخص است، بیشترین سهم بازار تراکنش‌های شاپرکی در اختیار ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌باشد. این در حالی است که عواملی مانند وجود محدودیت انجام تراکنش بر روی ابزار پذیرش موبایلی، تعداد بالای ابزار کارتخوان فروشگاه‌های، فراگیر بودن این ابزار، عدم نیاز این ابزار به تجهیزات مکمل دیگر نظیر کامپیوتر یا گوشی موبایل و عواملی از این دست را می‌توان از جمله عوامل تاثیر گذار بر تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های دانست. این در حالی است که به منظور استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی، به بستر اینترنتی امن و در استفاده از ابزار پذیرش موبایل به وجود دستگاه گوشی تلفن همراه نیاز می‌باشد که ممکن است هنگام خرید در دسترس همگان قرار نداشته باشد. متوسط تعداد تراکنش به ازای هر یک از ابزارها در جدول ۲-۷ به خوبی قابل ملاحظه می‌باشد.

جدول ۷-۲ شاخص تعداد تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - بهمن ۱۳۹۸

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	تعداد تراکنش‌ها	تعداد تراکنش به ازای هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۱،۱۴۳،۵۳۶	۱۳۴،۶۶۴،۱۸۲	۱۱۸
ابزار پذیرش موبایلی	۱،۳۰۳،۹۰۹	۹۶،۴۶۲،۶۹۴	۷۴
کارتخوان فروشگاهی	۸،۲۶۲،۹۹۶	۲،۰۸۱،۰۸۲،۹۵۱	۲۵۲
مجموع ابزارها	۱۰،۷۱۰،۴۴۱	۲،۳۱۲،۲۰۹،۸۲۷	۲۱۶

متوسط تراکنش هر ابزار پذیرش شاپرک در بهمن ۱۳۹۸، ۲۱۶ تراکنش می‌باشد که این تعداد نسبت به مقدار مشابه در ماه گذشته افزایش ۷/۰۳ واحدی (۳/۳۷٪ درصدی) را تجربه نموده است. بیشترین کاهش متوسط تعداد تراکنش مربوط به ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. در بهمن ماه متوسط تعداد تراکنش‌های اینترنتی با افزایش ۰/۴۵ درصدی از ۱۱۷ تراکنش در دی ماه ۱۳۹۸ به ۱۱۸ تراکنش رسیده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش موبایلی ۷۴ تراکنش است که این مقدار نسبت به ماه گذشته با کاهش ۱۴/۶۱ واحدی همراه بوده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز با ۱۱/۴۵ واحد افزایش نسبت به دی ۱۳۹۸ به ۲۵۲ عدد در بهمن ماه رسیده است. در ادامه طی جدول ۸-۲ به بررسی شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزار پذیرش فعال سیستمی پرداخته شده است.

جدول ۸-۲ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - بهمن ۱۳۹۸

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	سرنانه مبلغ تراکنش‌های هر ابزار پذیرش (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۱،۱۴۳،۵۳۶	۴۰۱،۸۳۸،۲۹۴	۳۵۱/۴۰
ابزار پذیرش موبایلی	۱،۳۰۳،۹۰۹	۷،۵۶۶،۸۱۸	۵/۸۰
کارتخوان فروشگاهی	۸،۲۶۲،۹۹۶	۲،۸۳۲،۹۰۳،۲۸۵	۳۴۲/۸۴
مجموع ابزارها	۱۰،۷۱۰،۴۴۱	۳،۲۴۲،۳۰۸،۳۹۷	۳۰۲/۷۲

متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش اینترنتی در بهمن ۱۳۹۸ ماه با افزایش ۴۹/۹۰ میلیون ریالی به ۳۵۱/۴۰ میلیون ریالی رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش موبایلی با کاهش ۰/۷۱ میلیون ریالی نسبت به دی ماه به ۵/۸۰ میلیون ریالی به ازای هر ابزار در بهمن ماه رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار

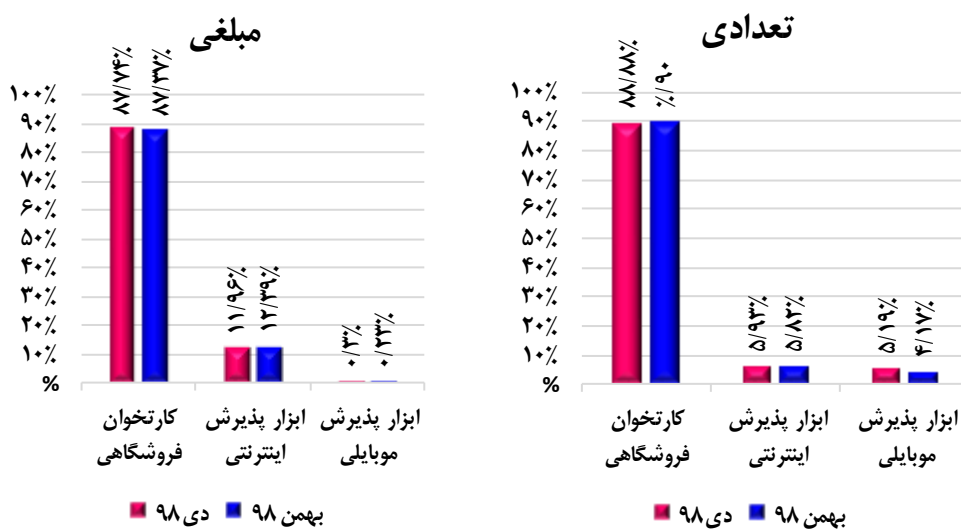
کارتخوان فروشگاهی نیز با توجه به جدول ۲-۸ نزدیک به ۳۴۲/۸۴ میلیون ریال می‌باشد که این میزان نیز نسبت دی ماه ۴۰/۵۱ میلیون ریال افزایش را تجربه نموده است.

همانگونه که مشاهده می‌گردد، جدول ۲-۹ حاوی اطلاعات متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش است. بر اساس این جدول تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به طور متوسط کمترین ارزش ریالی را داشته و ابزار کارتخوان فروشگاهی از این منظر رتبه نخست را دارد.

جدول ۲-۹ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - بهمن ۱۳۹۸

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش‌ها (عدد)	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	متوسط مبلغ هر تراکنش در هر ابزار (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۳۴۶۶۴،۱۸۲	۴۰۱،۸۳۸،۲۹۴	۲/۹۸
ابزار پذیرش موبایلی	۹۶،۴۶۲،۶۹۴	۷،۵۶۶،۸۱۸	۰/۰۸
کارتخوان فروشگاهی	۲،۰۸۱،۰۸۲،۹۵۱	۲،۸۳۲،۹۰۳،۲۸۵	۱/۳۶
مجموع ابزارها	۲،۳۱۲،۲۰۹،۸۲۷	۳،۲۴۲،۳۰۸،۳۹۷	۱/۴۰

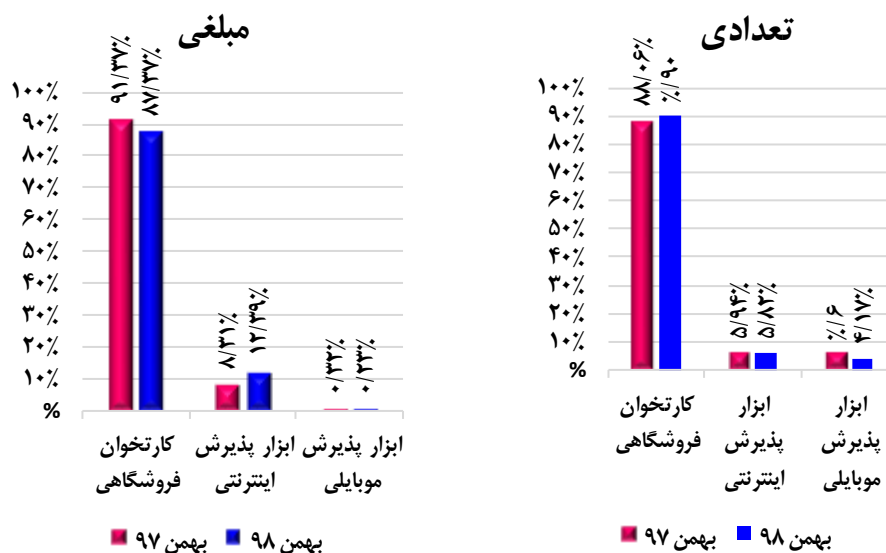
اطلاعات مربوط به تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر ابزار پذیرش، در ماه‌های دی و بهمن ۱۳۹۸ در شکل ۲-۲ ترسیم شده است.

شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - دی و بهمن ۱۳۹۸

همانگونه که در شکل ۲-۲ ملاحظه می‌شود، سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در بهمن ۱۳۹۸ نسبت به دی ماه به ترتیب افزایش ۱/۱۲ و کاهش ۰/۳۶ درصدی داشته است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی در بهمن ۱۳۹۸ نسبت به دی به ترتیب کاهش ۰/۱۱ و افزایش ۰/۴۳ درصدی را تجربه نموده‌اند در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی نیز کاهش ۱/۰۱ درصدی در تعداد تراکنش‌ها و کاهش ۰/۰۶۶ درصدی در مبلغ تراکنش‌ها مشهود می‌باشد.

شکل ۳-۲ تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای هر نوع ابزار پذیرش برای بهمن ۱۳۹۸ و مقایسه آن با بهمن ۱۳۹۷ را نشان می‌دهند.

شکل ۳-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - بهمن ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

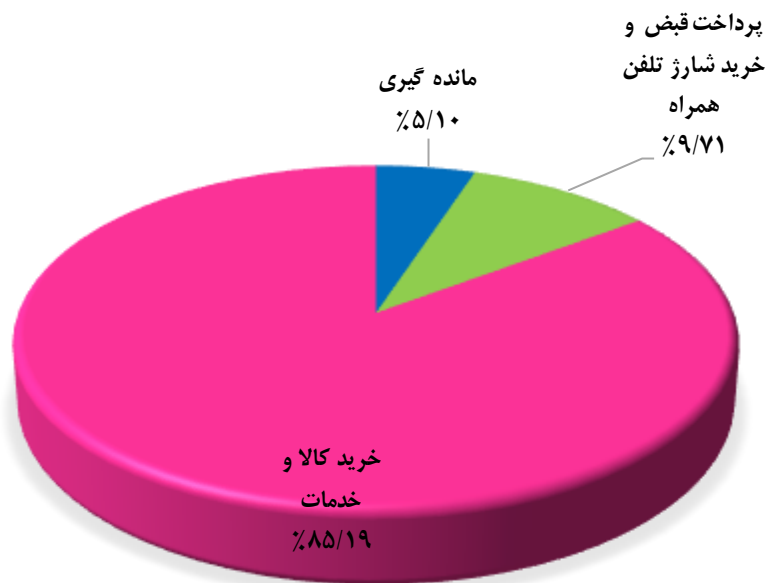
همانگونه که در شکل ۳-۲ مشاهده می‌گردد، تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در بهمن ماه ۱۳۹۸ نسبت به بهمن ۱۳۹۷ به ترتیب با افزایش ۱/۹۴ و کاهش ۳/۹۹ درصدی همراه بوده است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب کاهش ۰/۱۱ درصدی و افزایش ۴/۰۸ درصدی را تجربه نموده است. همچنین در زمان مشابه تعداد تراکنش ابزار پذیرش موبایلی با کاهش ۱/۸۳ درصدی همراه بوده و مبلغ تراکنش‌های این ابزار نیز با کاهش ۰/۰۹۱ درصدی همراه بوده است.

۲-۱-۵- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت

شبکه پرداخت الکترونیک کارتی سه خدمت "خرید کالا و خدمات"، "پرداخت قبض و خرید شارژ" و "مانده‌گیری" را به جامعه ارائه می‌نماید.

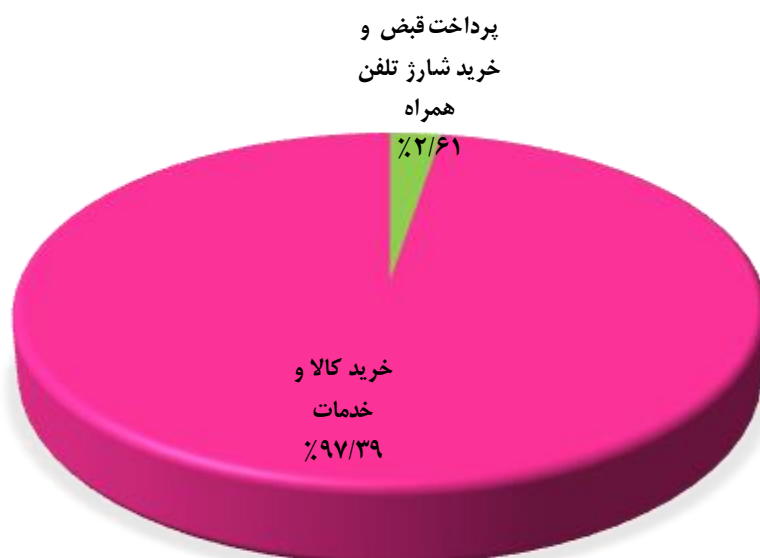
در این راستا شکل ۲-۴ و شکل ۲-۵ به ترتیب نسبت تعدادی و مبلغی هر یک از انواع خدمات ارائه شده را در کل شبکه پرداخت نشان می‌دهد.

شکل ۲-۴ مبین آن است که در بهمن ۱۳۹۸، ۸۵/۱۹ درصد خدمات ارائه شده توسط شبکه شاپرک از نوع خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده که با توجه به شکل ۲-۶ نسبت به ماه گذشته این سهم افزایش ۱/۱۵ درصدی داشته است. همانگونه که مشاهده می‌گردد، خدمت "مانده‌گیری" با ۵/۱۰ درصد سهم، کمترین سهم از کل خدمات در بین خدمات ارائه شده داشته است.

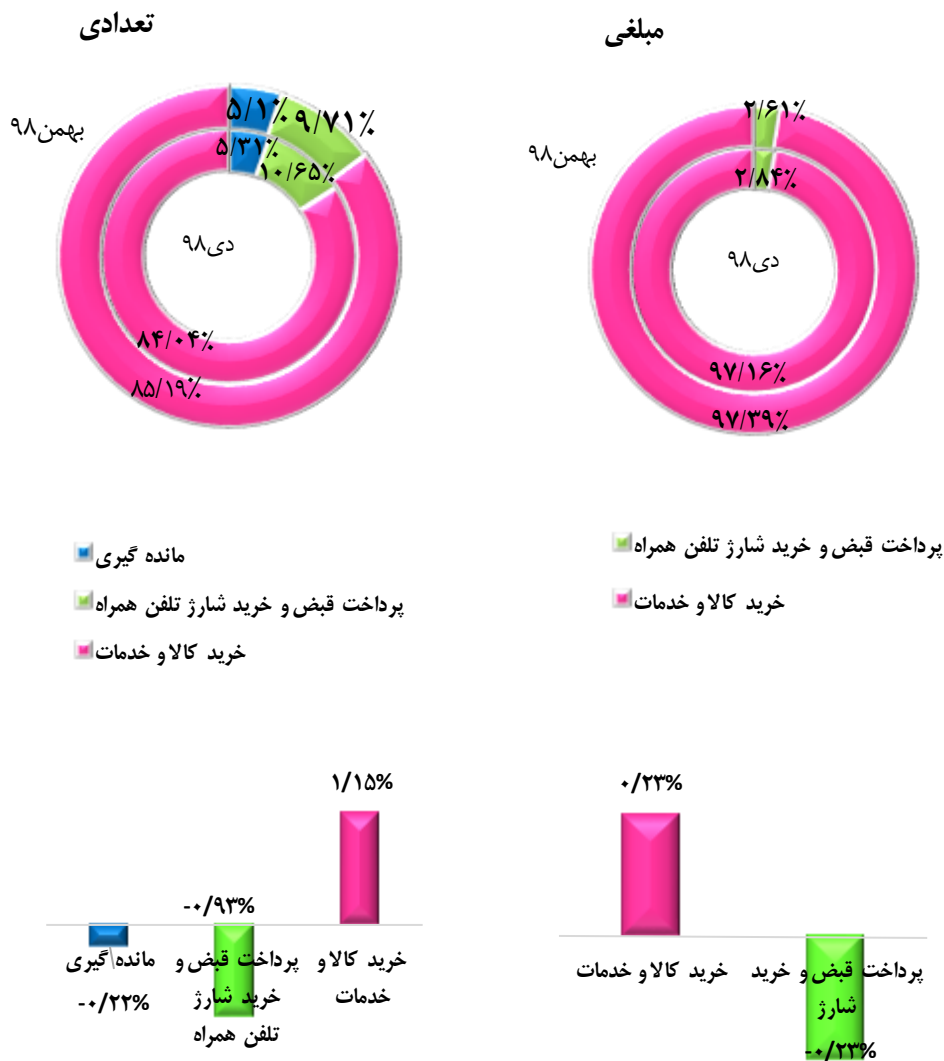
شکل ۲-۴ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - بهمن ۱۳۹۸

شکل ۵-۲ نشان می‌دهد که ۹۷/۳۹ درصد مبلغ خدمات ارائه شده در ماه بهمن ۱۳۹۸ مربوط به خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده است و خدمت "مانده‌گیری" نیز به دلیل عدم اثر مالی بر مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت، سهم مبلغی صفر را دارا بوده است.

شکل ۵-۲ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - بهمن ۱۳۹۸

برای بررسی تغییرات تعدادی و مبلغی در انواع خدمات به صورت ماهانه، شکل ۶-۲ ترسیم شده است. دو شکل دایره‌ای سهم هر یک از خدمات از کل و شکل‌های میله‌ای اختلاف سهم خدمات در این دوره یک ماهه را نشان می‌دهد.

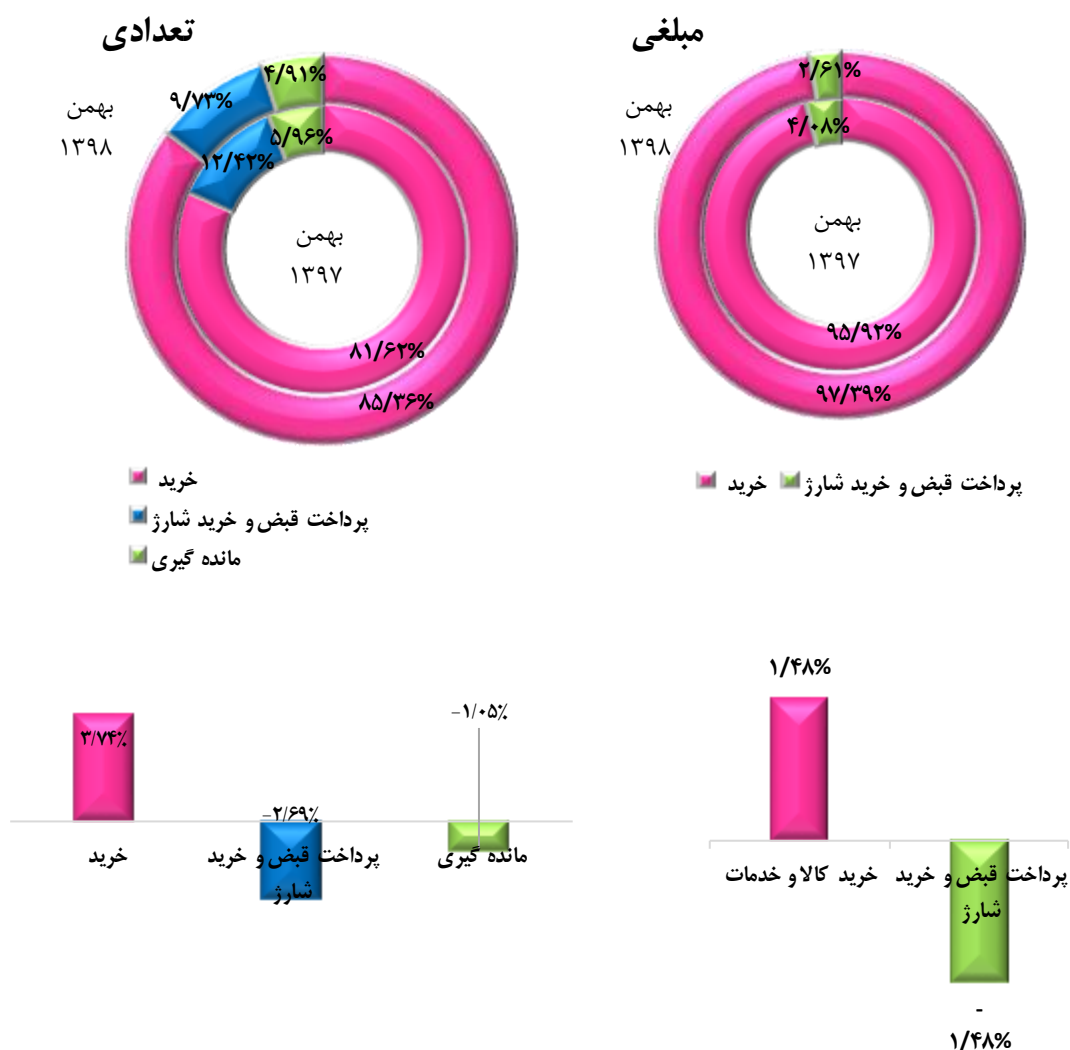

شکل ۲-۶ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - دی و بهمن ۱۳۹۸

در شکل ۲-۶ ملاحظه می‌شود که نسبت به دی ماه، سهم تعدادی خدمات "خرید کالا و خدمات" از کل تراکنش‌ها با افزایش همراه بوده، خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" از کل تراکنش‌ها کاهش داشته و خدمت "مانده‌گیری" با کاهش مواجه بوده است. سهم تعدادی تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" نسبت به ماه گذشته افزایش ۱/۱۵ درصدی، "پرداخت قبض و خرید شارژ" کاهش ۰/۹۳ درصدی و سهم تعدادی تراکنش‌های مانده‌گیری " با کاهش ۰/۲۲ درصدی مواجه بوده است. سهم مبلغی تراکنش‌های "خرید کالا

و خدمات" نیز در بهمن ماه با افزایش ۰/۲۳ درصدی همراه بوده است که میزان افزایش یافته از سهم مبلغی تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" کاسته شده است.

در شکل ۷-۲ این موضوع در مقایسه با ماه مشابه سال گذشته یعنی بهمن ۱۳۹۷ بررسی شده است.

شکل ۷-۲ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - بهمن ۱۳۹۷ و بهمن ۱۳۹۸

بر اساس شکل ۷-۲ ملاحظه می‌شود همزمان با رشد ۳/۷۴ درصدی سهم تعداد تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" در بهمن ۱۳۹۸ نسبت به بهمن ۱۳۹۷، سهم مبلغی آن به میزان ۱/۴۸ درصد افزایش داشته است.

تعداد تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" در قیاس نقطه به نقطه با کاهش ۲/۶۹- درصدی همراه بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری نیز کاهش ۱/۰۵- درصدی را تجربه نموده است.

۲-۲- نفوذ منطقه‌ای

شاخص نفوذ منطقه‌ای بیانگر سرانه ابزارهای پذیرش و تعداد تراکنش‌های هر ابزار در کل کشور و در هر استان است. این شاخص معیاری برای سنجش فراگیر شدن خدمات پرداخت الکترونیک کارتی در مناطق مختلف کشور است.

۲-۲-۱- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی

آمار تعداد کل هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی شبکه شاپرک و سرانه آن به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال^{۱۱} مصرف‌کننده خدمات کارت در کل کشور (ضریب نفوذ ابزار پذیرش) در جدول ۲-۱۰ ارائه شده است.

همانطور که ملاحظه می‌شود ضریب نفوذ مجموع ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در بهمن ۱,۷۹۵/۴۰ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور بوده است. بیشترین میزان نفوذ این ابزارها متعلق به کارتخوان فروشگاه‌های با تعداد ۱,۳۸۵/۱۴ به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور می‌باشد و کمترین آن به ابزار پذیرش اینترنتی اختصاص دارد که به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر صرفاً ۱۹۱/۶۹ ابزار پذیرش اینترنتی در کشور وجود دارد. به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور نیز ۲۱۸/۵۸ ابزار پذیرش موبایلی نیز در کشور وجود دارد. شایان توجه است که بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های، امکان دسترسی از نقاط مختلف کشور به ابزار

^{۱۱} آمار جمعیت افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، از بخش نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ از شبکه ملی آمار استخراج شده است.

پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام پرداخت‌ها میسر بوده است. این در حالی است که ماهیت پرداخت وجوه با استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی به نسبت ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ها که نیازمند حضور فیزیکی کارت در محل می‌باشد، متفاوت است.

جدول ۱۰-۲ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - بهمن ۱۳۹۸

ابزار پذیرش	تعداد ابزار	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	ضریب نفوذ هر ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر
ابزار پذیرش اینترنتی	۱,۱۴۳,۵۳۶	۵۹,۶۵۴,۷۴۲	۱۹۱/۶۹
ابزار پذیرش موبایلی	۱,۳۰۳,۹۰۹		۲۱۸/۵۸
کارتخوان فروشگاه‌ها	۸,۲۶۲,۹۹۶		۱,۳۸۵/۱۴
کل ابزارها	۱۰,۷۱۰,۴۴۱		۱,۷۹۵/۴۰

در بهمن ۱۳۹۸ بیش از ۱,۷۹۵ ابزار شاپرکی به ازای هر ۱۰ هزار نفر جمعیت بالای ۱۸ سال کشور وجود دارد که از این تعداد ۱,۳۸۵ ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها می‌باشد. همچنین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز به ازای هر ۱۰ هزار نفر بالای ۱۸ سال در کشور به ترتیب ۱۹۲ و ۲۱۹ ابزار می‌باشد.

۲-۲-۲ - سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور

آمار تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و نیز سرانه تراکنش‌های هر یک از این ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال را در بهمن ماه سال جاری در جدول ۱۱-۲ ارائه گردیده است.

جدول ۱۱-۲ سرانه تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - بهمن ۱۳۹۸

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش‌ها	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	سرانه تراکنش‌های هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۳۴,۶۶۴,۱۸۲	۵۹,۶۵۴,۷۴۲	۲/۲۶
ابزار پذیرش موبایلی	۹۶,۴۶۲,۶۹۴		۱/۶۲
کارتخوان فروشگاه‌ها	۲,۰۸۱,۰۸۲,۹۵۱		۳۴/۸۹
کل ابزارها	۲,۳۱۲,۲۰۹,۸۲۷		۳۸/۷۶

همانطور که در جدول ۲-۱۱ ملاحظه می‌شود به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال، در بهمن ماه سال جاری ۳۸/۷۶ عدد تراکنش پرداخت الکترونیکی صورت گرفته است و بیشترین سرانه تعداد تراکنش متعلق به کارتخوان فروشگاه‌های با ۳۴/۸۹ تراکنش برای هر فرد بالای ۱۸ سال بوده است.

۲-۲-۳ - تعداد و تعداد سرانه کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان

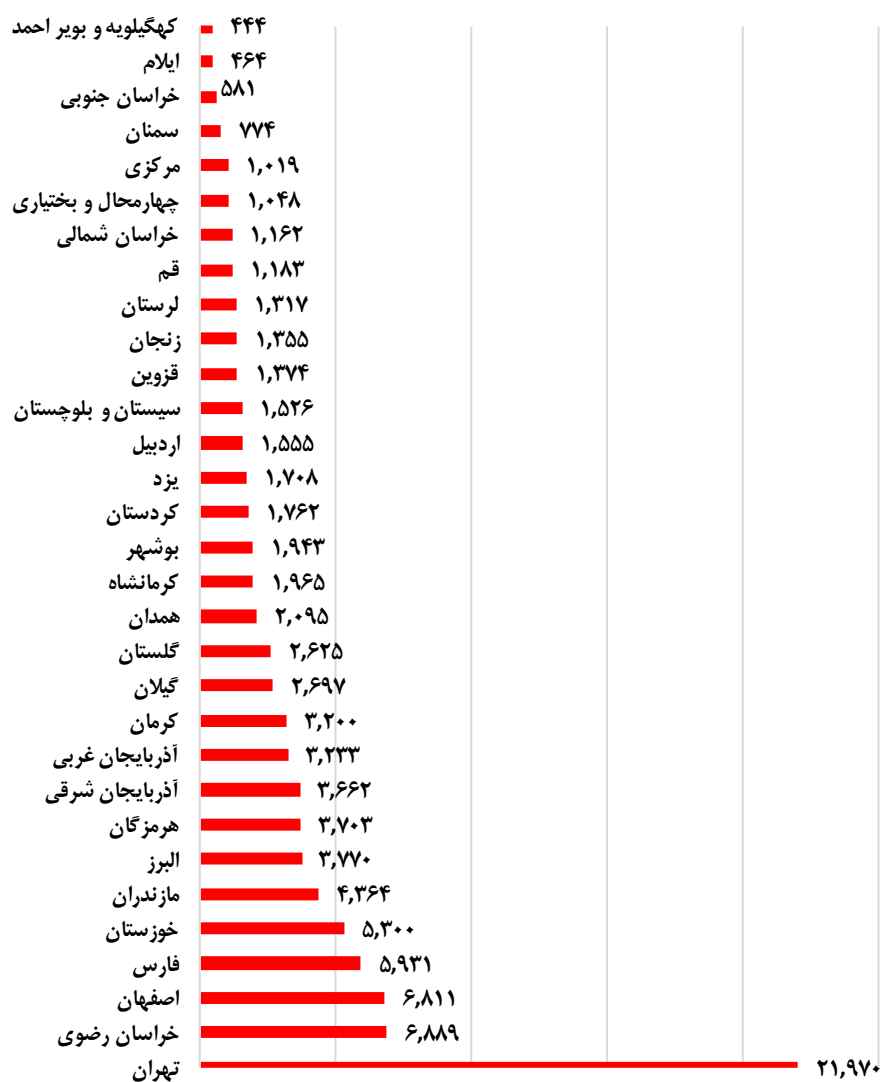
در این بخش به منظور بررسی نحوه توزیع و میزان نفوذ ابزارهای پذیرش، تعداد و سرانه هر یک از ابزارهای فعال سیستمی در استان‌های مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد. شایان توجه است که برخلاف کارتخوان فروشگاه‌ها، خدمات ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارها فراهم است. بنابراین سرانه ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای هر استان معنای دقیقی نداشته و صرفاً تعداد توزیع شده این دو ابزار پذیرش در بخش بعدی مورد توجه قرار می‌گیرد. اطلاعات مربوط به تعداد توزیع شده کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در ۵ استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال و تغییرات آن در بهمن ۱۳۹۸ نسبت به دی ماه در جدول ۲-۱۲ ارائه شده است.

جدول ۲-۱۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی - دی و بهمن ۱۳۹۸

نام استان	دی ۱۳۹۸	بهمن ۱۳۹۸	میزان تغییرات	درصد تغییرات
تهران	۱,۷۰۶,۱۹۱	۱,۷۲۸,۱۶۱	۲۱,۹۷۰	۱/۲۹٪
خراسان رضوی	۶۲۳,۰۲۳	۶۲۹,۹۱۲	۶,۸۸۹	۱/۱۱٪
اصفهان	۵۶۸,۵۸۹	۵۷۵,۴۰۰	۶,۸۱۱	۱/۲۰٪
فارس	۴۹۶,۹۳۴	۵۰۲,۸۶۵	۵,۹۳۱	۱/۱۹٪
خوزستان	۴۱۷,۵۹۹	۴۲۲,۸۹۹	۵,۳۰۰	۱/۲۷٪

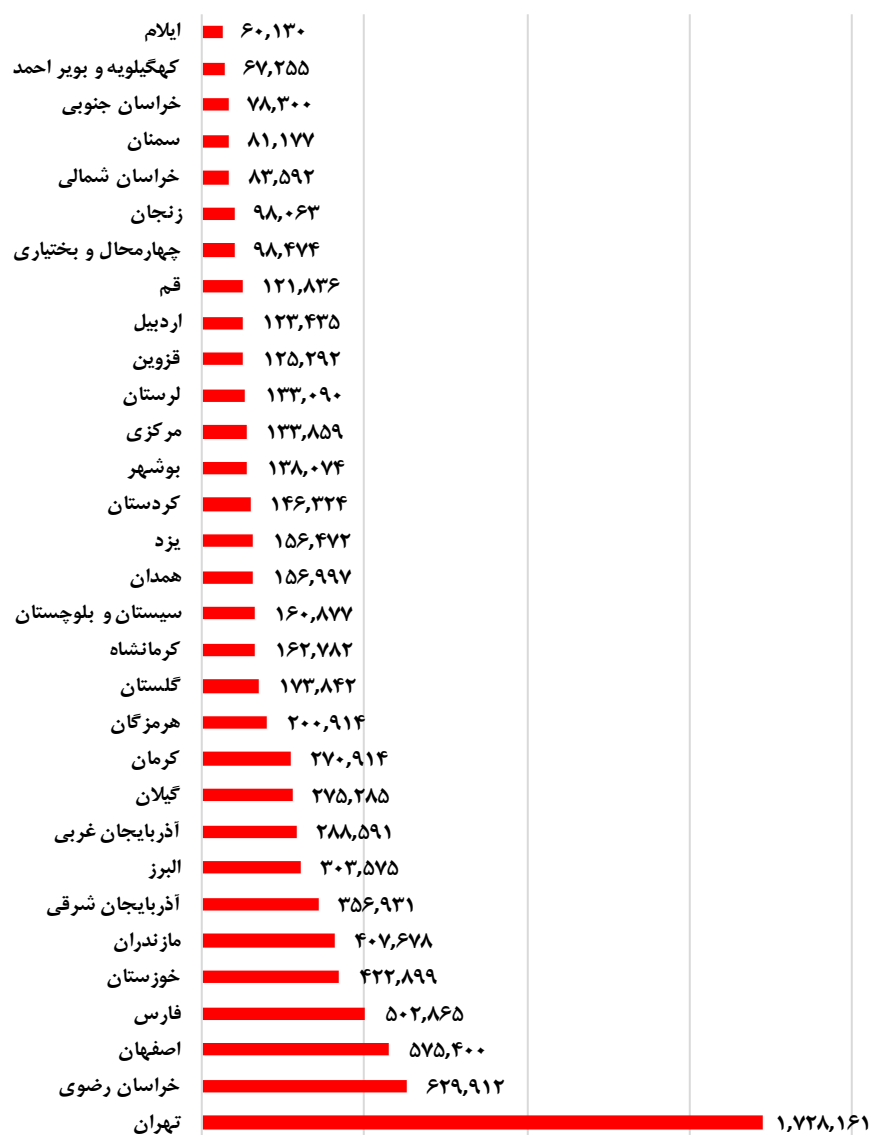
همانگونه که در جدول ۱۲-۲ مشاهده می‌گردد، استان‌های تهران، خراسان رضوی، اصفهان، فارس و خوزستان به ترتیب دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال در بهمن ۱۳۹۸ بوده‌اند.

بر اساس اطلاعات جدول ۱۲-۲، شکل ۸-۲ تغییرات تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌ها را در بهمن ۱۳۹۸ نسبت به دی ماه نشان می‌دهد.

شکل ۸-۲ تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - بهمن نسبت به دی ۱۳۹۸

در بهمن ۱۳۹۸ بیشترین افزایش در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال با ۲۱،۹۷۰ افزایش متعلق به استان تهران می‌باشد. شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور را نشان می‌دهد و مبین آن است که همچنان بیشترین تعداد این ابزار با اختلاف زیادی نسبت به سایر استان‌ها، در استان تهران توزیع شده است.

شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - بهمن ۱۳۹۸

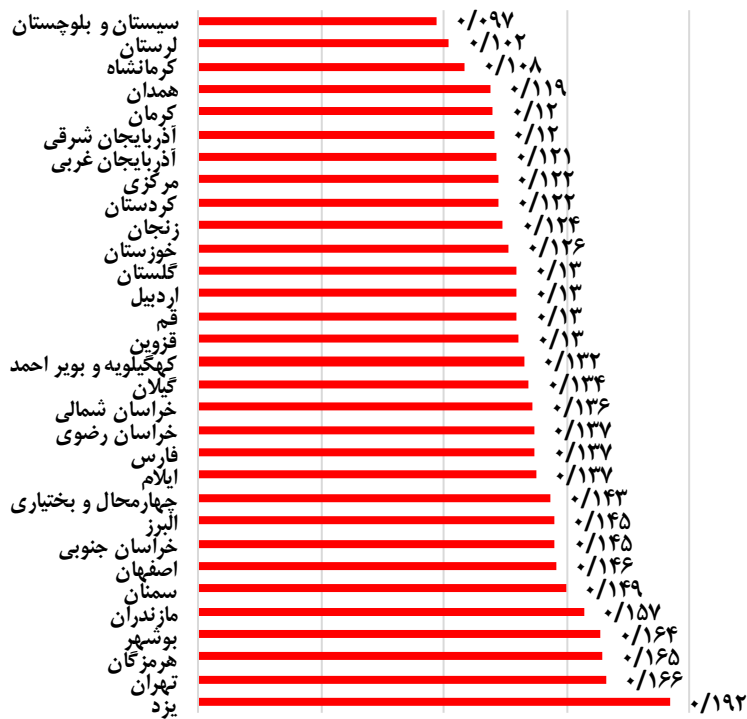
در ادامه توزیع کارتخوان فروشگاه‌ها به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال که متقاضی استفاده از خدمات پرداخت الکترونیک هستند، در هر استان مورد بررسی قرار گرفته است. اطلاعات مربوط به تعداد سرانه این ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر یک از استان‌های کشور، در جدول ۲-۱۳ ارائه شده است.

جدول ۲-۱۳ سرانه استانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال - دی و بهمن ۱۳۹۸

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی			
استان	دی ۹۸	بهمن ۹۸	درصد تغییرات
یزد	۰/۱۹۰	۰/۱۹۲	۱/۱۰٪
تهران	۰/۱۶۴	۰/۱۶۶	۱/۲۹٪
هرمزگان	۰/۱۶۲	۰/۱۶۵	۱/۸۸٪
بوشهر	۰/۱۶۱	۰/۱۶۴	۱/۴۳٪
مازندران	۰/۱۵۵	۰/۱۵۷	۱/۰۸٪
سمنان	۰/۱۴۸	۰/۱۴۹	۰/۹۶٪
اصفهان	۰/۱۴۴	۰/۱۴۶	۱/۲۰٪
خراسان جنوبی	۰/۱۴۴	۰/۱۴۵	۰/۷۵٪
البرز	۰/۱۴۳	۰/۱۴۵	۱/۲۶٪
چهارمحال و بختیاری	۰/۱۴۲	۰/۱۴۳	۱/۰۸٪
ایلام	۰/۱۳۶	۰/۱۳۷	۰/۷۸٪
فارس	۰/۱۳۵	۰/۱۳۷	۱/۱۹٪
خراسان رضوی	۰/۱۳۵	۰/۱۳۷	۱/۱۱٪
خراسان شمالی	۰/۱۳۴	۰/۱۳۶	۱/۴۱٪
گیلان	۰/۱۳۳	۰/۱۳۴	۰/۹۹٪
کهگیلویه و بویر احمد	۰/۱۳۲	۰/۱۳۲	۰/۶۶٪
قزوین	۰/۱۲۹	۰/۱۳۰	۱/۱۱٪
قم	۰/۱۲۸	۰/۱۳۰	۰/۹۸٪
اردبیل	۰/۱۲۸	۰/۱۳۰	۱/۲۸٪
گلستان	۰/۱۲۸	۰/۱۳۰	۱/۵۳٪
خوزستان	۰/۱۲۵	۰/۱۲۶	۱/۲۷٪
زنجان	۰/۱۲۲	۰/۱۲۴	۱/۴۰٪
کردستان	۰/۱۲۱	۰/۱۲۲	۱/۲۲٪

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی			
استان	دی ۹۸	بهمن ۹۸	درصد تغییرات
مرکزی	۰/۱۲۱	۰/۱۲۲	۰/۷۷٪
آذربایجان غربی	۰/۱۲۰	۰/۱۲۱	۱/۱۳٪
آذربایجان شرقی	۰/۱۱۹	۰/۱۲۰	۱/۰۴٪
کرمان	۰/۱۱۹	۰/۱۲۰	۱/۲۰٪
همدان	۰/۱۱۷	۰/۱۱۹	۱/۳۵٪
کرمانشاه	۰/۱۰۷	۰/۱۰۸	۱/۲۲٪
لرستان	۰/۱۰۱	۰/۱۰۲	۱/۰۰٪
سیستان و بلوچستان	۰/۰۹۶	۰/۰۹۷	۰/۹۶٪

در شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر استان قابل ملاحظه می‌باشد.

شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - بهمن ۱۳۹۸

همانگونه که مشاهده می‌گردد، بیشترین تعداد سرانه کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال به استان‌های یزد، تهران و هرمزگان و کمترین آن به ترتیب به استان‌های سیستان و بلوچستان، لرستان و کرمانشاه تعلق گرفته است.

لازم به ذکر است که به منظور انجام محاسبات سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های هر استان از جمعیت بالای ۱۸ سال کشور بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ استفاده شده است. بر همین اساس در بهمن ۱۳۹۸، تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در کل کشور ۰/۱۳۸۵ عدد به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال (۱،۳۸۵ ابزار به ازای هر ۱۰،۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال) بوده است.

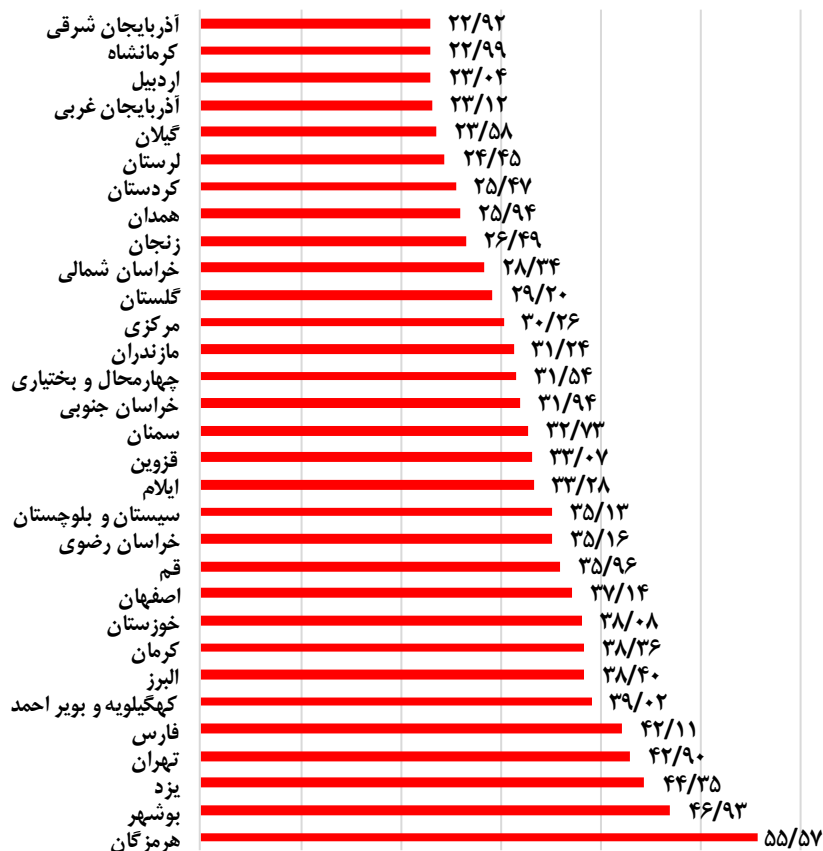
۲-۲-۴- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی

همانطور که قبلاً ذکر شد، امکان استفاده از ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام عملیات پرداخت الکترونیکی (بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های) به دلیل اینکه نیاز به حضور فیزیکی ابزار کارت ندارد، لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارهای پذیرش میسر می‌باشد. لذا محاسبه تعداد سرانه این ابزارها برای بررسی، معنای دقیقی نداشته و تنها تعداد این ابزارها در استان‌های کشور بررسی می‌شود. شایان ذکر است که این اطلاعات بر مبنای آدرس و استان ثبت شده در اطلاعات پذیرندگان ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی محاسبه شده است.

تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به تفکیک استان‌های محل استقرار پذیرندگان ثبت شده در سویچ شاپرک، در شکل ۲-۱۱ ترسیم شده است.

دارند) از نقاط مختلف کشور امکان پذیر است. به همین دلیل شکل زیر به منظور نمایش تعداد سرانه تراکنش‌ها صرفاً برای ابزار کارتخوان فروشگاه‌های (که موقعیت محلی برای آن معنی دار بوده) در استان‌های مختلف برای بهمن ۱۳۹۸ ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - بهمن ۱۳۹۸

همانطور که در شکل ۲-۱۲ ملاحظه می‌شود استان‌های هرمزگان، بوشهر و یزد در سه جایگاه برتر تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، قرار گرفته‌اند و آذربایجان شرقی، کرمانشاه و اردبیل کمترین تعداد سرانه تراکنش‌های این ابزار را در بهمن ۱۳۹۸ داشته‌اند.

۲-۳- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها

در این قسمت به بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها پرداخته می‌شود. بدین منظور ابتدا دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزار پذیرش به تفکیک ارائه شده و سپس نسبت دهکی برای کل ابزارهای پذیرش و نیز دهک‌های قیمتی به تفکیک هر خدمت و به طور هم‌زمان به تفکیک نوع ابزار ارائه می‌شود.

۲-۳-۱- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه

در این بخش از گزارش شکل دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزارهای پذیرش یعنی "کارتخوان فروشگاه‌های"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش اینترنتی" در بهمن ماه ۱۳۹۸ ترسیم شده و مورد بررسی قرار می‌گیرد. بر اساس شکل ۱-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های ترسیم شده است. این بازه‌ها با توجه به نحوه محاسبه کارمزد بانک پذیرنده تقسیم‌بندی شده‌اند، چراکه سهم کارمزدی بانک پذیرنده به ازای تراکنش‌های با مبالغ:

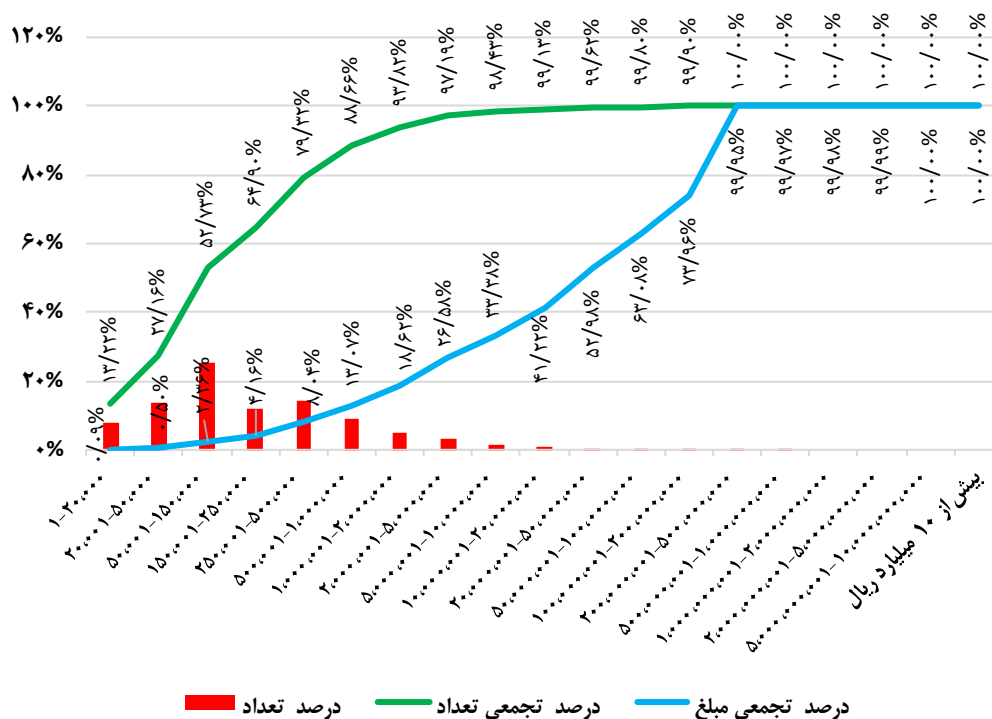
- زیر ۵۰،۰۰۰ ریال
- بین ۵۰،۰۰۱ تا ۲۵۰،۰۰۰ ریال
- بالای ۲۵۰،۰۰۰ ریال

محاسبه می‌گردد.

سهم تراکنش‌های مانده‌گیری از کل تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های ۵/۴۶ درصد می‌باشد. همانگونه که از اطلاعات موجود در شکل ۲-۱۳ مشخص است در بهمن ماه ۱۳۹۸:

- بیشترین تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های دارای مبلغی بین ۵۰،۰۰۱ تا ۱۵۰،۰۰۰ ریال بوده است.
- ۲۱/۷۱ درصد تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های، مبلغ زیر ۵۰،۰۰۰ ریال را داشته‌اند.
- ۳۷/۷۴ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های، در بازه مبلغی ۵۰،۰۰۱ تا ۲۵۰،۰۰۰ ریال بوده‌اند.

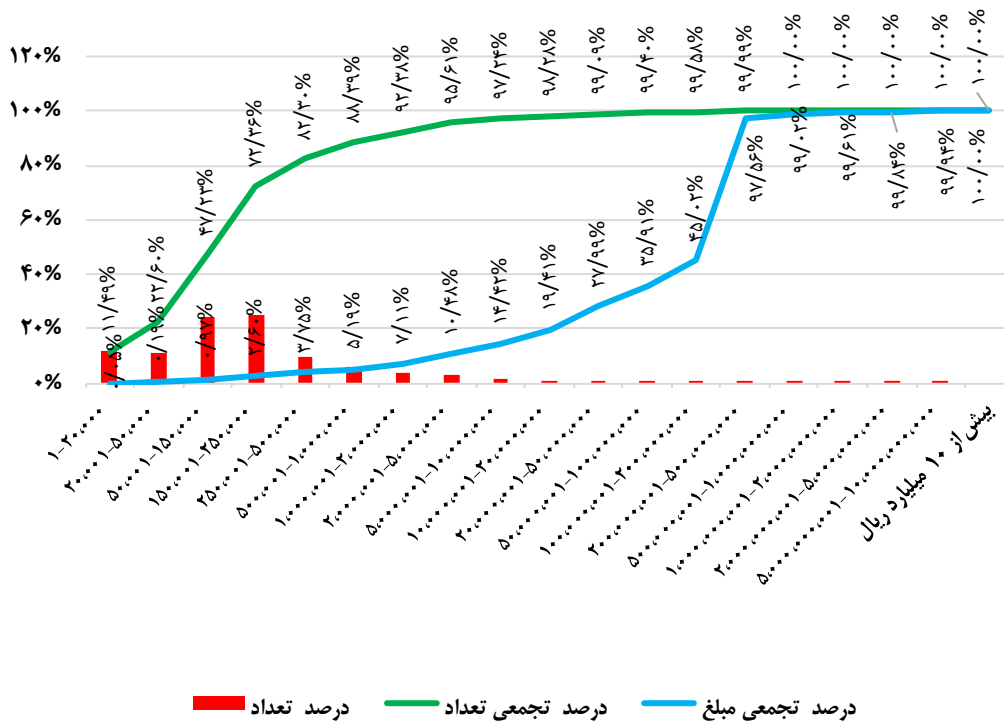
● ۳۵/۱۰ درصد تراکنش‌ها با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال انجام گرفته‌اند.

شکل ۲-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های (بر حسب ریال) - بهمن ۱۳۹۸

در بهمن ماه ۱۳۹۸، تعداد تراکنش‌های با مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال در ابزار کارتخوان فروشگاه‌های برابر با ۴۵۱,۷۲۳,۶۷۹ عدد تراکنش بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های با مبلغ بین ۵۰,۰۰۱ ریال و ۲۵۰,۰۰۰ ریال برابر با ۷۸۵,۴۲۹,۴۳۵ عدد تراکنش بوده و کل تعداد تراکنش‌های با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۱ ریال برابر با ۷۳۰,۳۹۷,۶۸۶ عدد تراکنش می‌باشد. با توجه به نمودار دامنه مبلغی ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌توان بیان نمود که بیش از ۹۰ درصد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های دارای مبلغ کمتر از ۵ میلیون ریال می‌باشد.

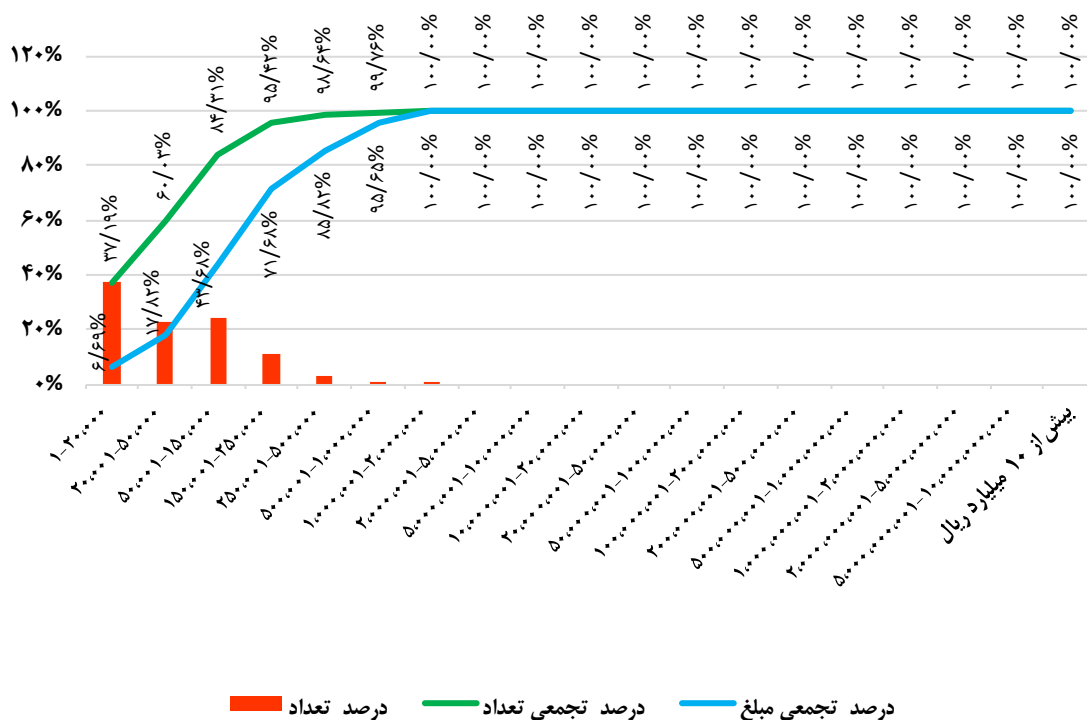
شکل ۲-۱۴ ترسیم کننده دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی است.

شکل ۲-۱۴ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - بهمن ۱۳۹۸

دامنه مبلغی تراکنش‌های انجام شده توسط ابزار پذیرش اینترنتی، مبین آن است بیشترین تعداد تراکنش‌ها در بازه ۵۰,۰۰۱ تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال قرار گرفته‌اند و این بازه ۲۴/۶۴ درصد از کل تراکنش‌ها را در بر می‌گیرد. در این ابزار پذیرش حدود ۷۲/۳۶ درصد کل تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۵۰,۰۰۰ هزار ریال هستند.

شکل ۲-۱۵ نیز دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی را نمایش می‌دهد.

شکل ۲-۱۵ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) - بهمن ۱۳۹۸

در بررسی شکل ۲-۱۵ که مربوط به دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد، شرایط کاملاً متفاوت با ابزار پذیرش اینترنتی و کارتخوان فروشگاه‌های بوده است، به نحوی که ۳۷/۱۹ درصد مجموع تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۰،۰۰۰ ریال و ۶۰/۰۳ درصد تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۵۰،۰۰۰ ریال بوده‌اند. با توجه به استفاده عموم جامعه از کارت‌های شارژ با مبلغ در حدود ۵۰،۰۰۰ ریالی و همچنین اقبال فراوان ابزار پذیرش موبایلی به منظور تهیه کارت‌های شارژ اپراتورهای مختلف، می‌توان حضور حداکثری تراکنش‌های موبایلی در دامنه مبلغی کمتر از ۵۰،۰۰۰ ریال را توجیه نمود. شایان ذکر است که با توجه به ممنوعیت ارائه خدمت خرید کالا و خدمات با استفاده از ابزار پذیرش موبایلی در دی ماه ۱۳۹۴ از سوی بانک مرکزی ج.ا.ا.، شکل فوق صرفاً نمایشی از دامنه مبلغی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. نکته قابل توجه در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار

پذیرش موبایلی، اعمال محدودیت سقف مبلغی ۲ میلیون ریالی می‌باشد که شکل ۲-۱۵ به خوبی نمایانگر انجام تراکنش‌ها با مبلغ حداکثر تا این سقف می‌باشد.

۲-۳-۲ - نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها

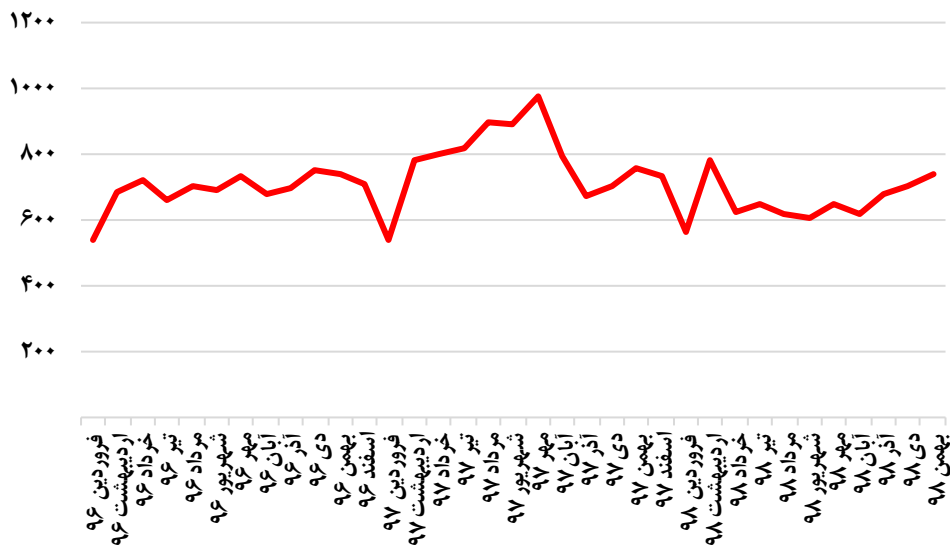
در این بخش شاخص نسبت دهکی^{۱۲} به منظور اندازه‌گیری نابرابری در توزیع ارزش‌هایی نظیر درآمد، ثروت و ... محاسبه می‌شود. محاسبه این نسبت برای مبلغ تراکنش‌ها، بیانگر توزیع نابرابری مبلغی تراکنش‌های پرداخت الکترونیک کارتی می‌باشد که روند کاهشی آن در طول زمان نشان‌دهنده حذف تراکنش‌های با مبالغ بسیار ریز و یا بسیار بزرگ تعریف می‌شود. جدول ۲-۱۲ شاخص نسبت دهکی مبلغ تراکنش‌های شبکه شاپرک را در بهمن ماه ۱۳۹۸ در مقایسه با ماه گذشته و نیز ماه مشابه سال ۱۳۹۷ ارائه نموده است.

جدول ۲-۱۴ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی

مقایسه نسبت دهکی	مقایسه ماهانه		مقایسه نقطه به نقطه	
	دی ۱۳۹۸	بهمن ۱۳۹۸	درصد تغییرات	درصد تغییرات
میانگین مبالغ تراکنش دهک دهم (ریال)	۱۱،۵۸۸،۵۵۱/۰۶	۱۲،۷۳۳،۲۹۳/۹۶	۹/۸۸٪	۱۱،۱۴۷،۸۳۶/۰۱
میانگین مبالغ تراکنش دهک اول (ریال)	۱۶،۵۴۸/۳۰	۱۷،۲۲۹/۳۹	۴/۱۲٪	۱۷،۲۲۹/۳۹
نسبت دهکی	۷۰۰/۲۹	۷۳۹/۰۵	۵/۵۳٪	۷۳۹/۰۵

ملاحظه می‌شود که نسبت دهکی در مقایسه نقطه به نقطه رشد ۲/۴۳- درصدی و در قیاس ماهانه نیز رشد ۵/۵۳ درصدی داشته است. در قیاس ماهانه، متوسط مبلغی تراکنش‌های دهک دهم رشد ۹/۸۸ درصدی و متوسط مبلغی دهک اول نیز رشد ۴/۱۲ درصدی را تجربه نموده است که در نهایت منجر به رشد ۵/۵۳ درصدی نسبت متوسط قیمت دهک دهم به دهک اول شده است در قیاس ماهانه شده است.

^{۱۲} تراکنش‌های دوره مورد بررسی به ۱۰ دهک با تعداد تراکنش مساوی تقسیم شده و مورد بررسی قرار گرفته است.

شکل ۲-۱۶ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی

با توجه به شکل ۲-۱۶، نسبت دهکی در بهمن ۱۳۹۸ نسبت به دی ماه روند افزایشی داشته است، به طوری که نسبت دهکی در بهمن ۱۳۹۸ نسبت به دی رشد $38/76$ واحدی را تجربه نموده است.

۲-۳-۳- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش

در این بخش به منظور بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها، دهک‌های قیمتی هر دو خدمت "خرید کالا و خدمات" و "پرداخت قبض و خرید شارژ" به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش ارائه شده است.

جدول ۲-۱۵ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "خرید کالا و خدمات" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

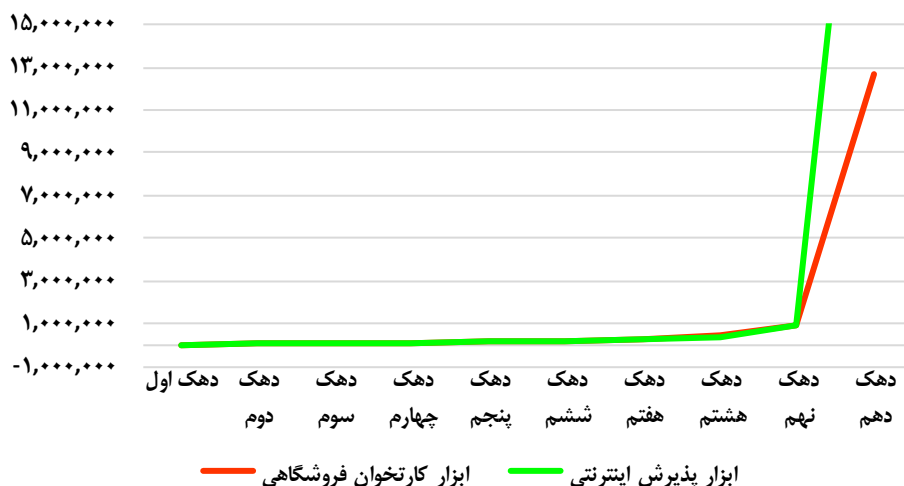
جدول ۲-۱۵ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)		دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار کارتخوان فروشگاه	
۱۳،۱۴۳/۱۲	۱۸،۰۱۱/۹۷	دهک اول
۴۲،۳۲۹/۵۶	۴۱،۶۸۶/۷۳	دهک دوم
۸۶،۴۰۴/۷۷	۶۴،۲۸۸/۰۱	دهک سوم
۱۱۴،۴۳۹/۶۱	۹۷،۰۹۸/۵۰	دهک چهارم
۱۶۰،۵۴۹/۸۵	۱۳۷،۶۸۱/۴۰	دهک پنجم
۱۹۴،۰۴۳/۹۲	۲۰۰،۵۱۲/۱۸	دهک ششم
۲۲۷،۶۵۹/۵۸	۲۹۴،۹۶۰/۳۴	دهک هفتم
۳۲۹،۵۰۶/۳۰	۴۶۶،۹۴۴/۹۴	دهک هشتم
۹۶۰،۳۷۶/۳۹	۸۸۴،۰۴۶/۸۸	دهک نهم
۳۴،۵۵۱،۶۳۳/۰۸	۱۲،۷۳۳،۱۴۲/۳۲	دهک دهم

* ارائه خدمت خرید کالا و خدمات از طریق ابزار پذیرش موبایلی ممنوع و متوقف شده است.

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که متوسط مبلغ تراکنش‌های خرید کالا و خدمات در دهک آخر قیمتی در ابزار پذیرش اینترنتی بالاتر از ابزار کارتخوان فروشگاه است، این امر مؤید این موضوع است که ابزار پذیرش اینترنتی ابزار مطلوب انجام تراکنش‌های خرید در دهک دهم می‌باشد. در خدمت خرید کالا و خدمات اعداد جدول مبین آن است که به طور متوسط ۹۰ درصد تراکنش‌ها (۹ دهک) در ابزارهای کارتخوان فروشگاه و اینترنتی مربوط به خرید کالا و خدمات با مبلغ کمتر از ۱،۰۰۰،۰۰۰ ریالی بوده است.

اطلاعات جدول ۲-۱۵ در شکل ۲-۱۷ برای مقایسه بهتر ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۷ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - بهمن ۱۳۹۸

در شکل ۲-۱۷ به علت نمایش بهتر، متوسط مبلغ دهک دهم به ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. در این ماه متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های خرید کالا و خدمات توسط ابزار پذیرش اینترنتی ۳۴,۵۵۱,۶۳۳/۰۸ ریال بوده است.

جدول ۲-۱۶ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

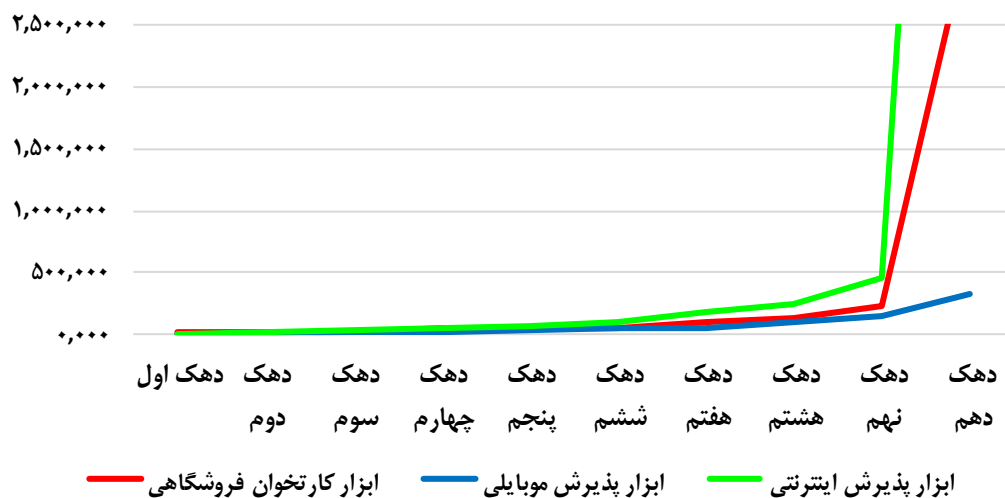
جدول ۲-۱۶ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)			دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار کارتخوان فروشگاهی	
۱۱,۶۳۵/۱۳	۹,۳۱۸/۰۱	۱۵,۹۶۱/۷۹	دهک اول
۲۰,۶۱۱/۰۰	۱۰,۵۳۵/۸۷	۲۰,۰۰۰/۰۰	دهک دوم
۳۵,۳۹۸/۸۰	۱۸,۲۰۵/۴۷	۲۰,۱۷۴/۲۱	دهک سوم
۵۱,۷۹۳/۷۰	۲۰,۵۰۳/۶۴	۴۶,۲۲۰/۰۵	دهک چهارم
۶۸,۲۷۲/۴۷	۳۱,۰۶۲/۸۳	۵۰,۰۰۰/۰۰	دهک پنجم
۱۰۵,۳۲۱/۰۲	۵۰,۰۰۰/۰۰	۵۹,۷۶۸/۲۱	دهک ششم

۱۷۵،۸۴۱/۱۶	۵۴،۷۷۶/۲۹	۱۰۰،۰۰۰/۰۰	دهک هفتم
۲۴۷،۶۱۵/۲۲	۹۷،۹۲۳/۷۰	۱۳۳،۱۵۹/۲۶	دهک هشتم
۴۵۸،۲۲۲/۲۵	۱۵۶،۰۱۲/۵۱	۲۳۶،۴۳۶/۳۶	دهک نهم
۱۱،۳۹۶،۱۴۱/۵۳	۳۳۶،۰۷۲/۹۴	۳،۲۶۴،۹۵۰/۰۰	دهک دهم

با توجه به اطلاعات جدول ۲-۱۶ به نظر می‌رسد که از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های و نیز ابزار پذیرش موبایلی به طور عمده برای خرید کارت‌های شارژ تلفن همراه اعتباری نیز استفاده می‌شود. به طوری که بیشترین تعداد تراکنش از نوع خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه صورت گرفته توسط کارتخوان فروشگاه‌های، خرید کارت شارژ ۲۰،۰۰۰ ریالی بوده است که به طور متوسط ۳۰ درصد تراکنش‌های این ابزار (دو دهک قیمتی) را در بر می‌گیرد و ۱۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (یک دهک قیمتی) با مبلغ ۵۰،۰۰۰ ریالی انجام گرفته است. این در حالی است که به طور متوسط ۱۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (یک دهک قیمتی) در ابزار پذیرش موبایلی با مبلغ ۲۰،۰۰۰ ریالی انجام شده است. به عبارتی این طور به نظر می‌رسد که به طور متوسط حداقل ۴۰ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های و ۱۰ درصد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی مربوط به خرید کارت شارژ تلفن همراه اعتباری بوده است. مقایسه متوسط مبالغ هر دهک مبین آن است که در دهک‌های پایانی اختلاف متوسط مبالغ ابزار پذیرش اینترنتی با دو ابزار دیگر در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه قابل ملاحظه است. از جمله علل بیشتر بودن متوسط مبلغ دهک‌های مختلف در ابزار پذیرش اینترنتی، استفاده اکثر نهادهای متولی دریافت مالیات و عوارض از درگاه‌های اینترنتی می‌باشد.

شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه را به تفکیک ابزارهای پذیرش نشان می‌دهد.

شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - بهمن ۱۳۹۸

در شکل ۲-۱۸ به علت نمایش بهتر، دهک دهم به ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. متوسط مبلغ دهک دهم خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ در ابزار پذیرش اینترنتی حدود ۱۱,۲۹۶,۱۴۱/۵۳ ریال و متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های این خدمت در ابزار کارتخوان فروشگاهی در حدود ۳,۲۶۴,۹۵۰/۰۰ ریال بوده است. این در حالی است که در ابزار پذیرش موبایلی متوسط مبلغ دهک دهم حدود ۳۳۶,۰۷۲/۹۴ ریال بوده است که نسبت به دو ابزار پذیرش دیگر، به طور قابل ملاحظه‌ای کمتر است.

**کیفیت انجام خدمات پرداخت
الکترونیک کارتی**

۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

ارتقای کیفیت خدمات ارائه شده اصلی‌ترین هدف شرکت‌های ارائه‌دهنده آن خدمات می‌باشد؛ چرا که ارتقای کیفیت خدمت ارائه شده افزایش مطلوبیت و رضایت‌مندی مصرف‌کننده را به دنبال خواهد داشت. شرکت شاپرک نیز در راستای وظایف نظارتی خود، به دنبال افزایش کیفیت انجام خدمات ارائه شده در شبکه و انجام صحیح پرداخت‌ها می‌باشد. کاهش خطاها و تراکنش‌های ناتمام از یک سو و افزایش دسترس‌پذیری حس شده خدمات و دسترس‌پذیری زمانی از سوی دیگر منجر به بهبود عملکرد شاپرک می‌گردد در ادامه شاخص‌هایی برای سنجش این هدف ارائه می‌گردد.

۳-۱- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها

یکی از اصلی‌ترین برنامه‌های شرکت شاپرک، تلاش برای کاهش وقوع خطاهای شبکه و افزایش نسبت تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها می‌باشد. در حال حاضر در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی، خطاها در پنج گروه "خطای صادرکنندگی"^{۱۳}، "خطای پذیرندگی"^{۱۴}، "خطای شاپرکی"^{۱۵}، "خطای کاربری"^{۱۶} و "خطای کسب و کار"^{۱۷} طبقه‌بندی می‌شوند. جدول ۳-۱ اطلاعات مربوط به تعداد تراکنش‌های موفق و ناموفق (خطادار) کل شبکه شاپرک را نشان می‌دهد که این بررسی حکایت از سهم ۹۰/۳۲ درصدی تراکنش‌های موفق و ۹/۶۸ درصدی خطاهای رخ داده در بهمن ۹۸ دارد.

جدول ۳-۱ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - بهمن ۹۸

نوع تراکنش	تعداد	سهم از کل تراکنش‌ها
تراکنش‌های موفق	۲,۳۱۲,۲۰۹,۸۲۷	۹۰/۳۲%
تراکنش‌های ناموفق	۲۴۷,۹۲۸,۵۰۶	۹/۶۸%
تعداد کل تراکنش‌ها	۲,۵۶۰,۱۳۸,۳۳۳	۱۰۰/۰۰%

۳-۲- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها

همانطور که ذکر گردید، خطاهای تراکنش‌ها انواع مختلفی دارند که اطلاعات مربوط به آمار تعدادی هر یک از انواع خطا در دو ماه دی و بهمن ۱۳۹۸ در جدول ۲-۳ ارائه شده است. اطلاعات مندرج در این جدول تغییرات مربوط به هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق را نشان می‌دهد.

^{۱۳} علت خطا بانک صادر کننده یا شبکه شتاب می‌باشد.

^{۱۴} علت خطا سوئیچ شرکت ارائه کننده خدمات پرداخت می‌باشد.

^{۱۵} علت خطا سوئیچ شرکت شاپرک می‌باشد.

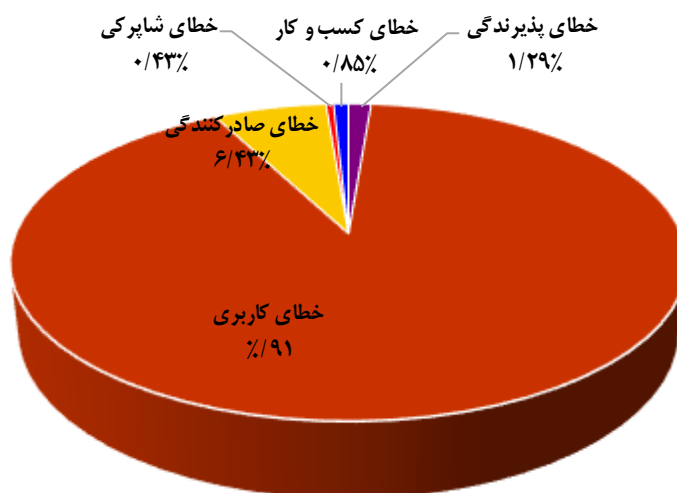
^{۱۶} علت خطا کاربران شبکه پرداخت الکترونیکی (دارندگان کارت) می‌باشد.

^{۱۷} رخداد خطا بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان می‌باشد.

جدول ۲-۳ مقایسه تعداد تراکنش‌ها و خطاها - دی و بهمن ۱۳۹۸

نوع تراکنش و انواع خطا	دی ۱۳۹۸	بهمن ۱۳۹۸	درصد تغییرات
خطای پذیرندگی	۲,۳۷۶,۳۵۳	۳,۱۸۹,۲۳۶	۳۴/۲۱%
خطای کاربری	۲۰۵,۹۱۱,۹۵۸	۲۲۵,۶۱۶,۴۸۳	۹/۵۷%
خطای صادرکنندگی	۱۷,۷۱۰,۷۹۷	۱۵,۹۴۳,۵۲۴	-۹/۹۸%
خطای شاپرکی	۹۶۸,۳۴۴	۱,۰۷۳,۵۱۲	۱۰/۸۶%
خطای کسب و کار	۱,۴۴۶,۲۰۱	۲,۱۰۵,۷۵۱	۴۵/۶۱%
تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۲۲۸,۴۱۳,۶۵۳	۲۴۷,۹۲۸,۵۰۶	۸/۵۴%
تعداد کل تراکنش‌های موفق	۲,۲۰۸,۵۸۶,۷۰۸	۲,۳۱۲,۲۰۹,۸۲۷	۴/۶۹%
تعداد کل تراکنش‌ها	۲,۴۳۷,۰۰۰,۳۶۱	۲,۵۶۰,۱۳۸,۳۳۳	۵/۰۵%

بر اساس اطلاعات جدول ۲-۳ ملاحظه می‌شود که در بهمن ماه ۱۳۹۸ تعداد خطاها در گروه خطاهای پذیرندگی و کسب و کار با کاهش همراه بوده است.

شکل ۱-۳ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - بهمن ۱۳۹۸

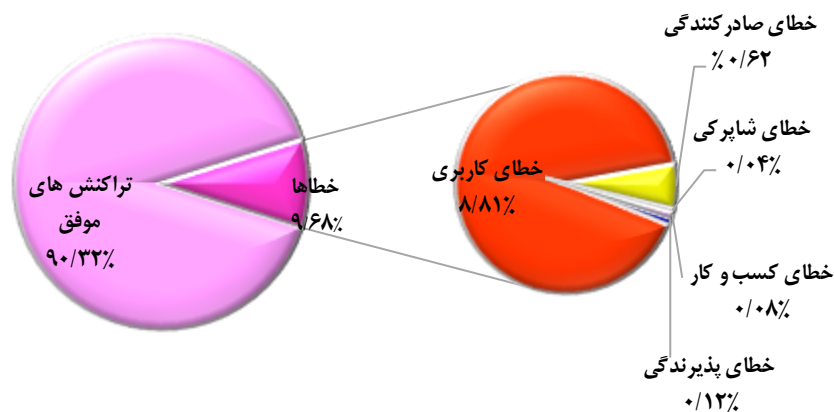
همچنین در راستای بررسی‌های انجام گرفته، اطلاعات جدول ۳-۳ حاکی از آن است که بروز خطای کاربری عمده‌ترین دلیل بروز خطاها بوده و ۹۱/۰۰ درصد از کل تراکنش‌های خطا را شامل می‌شود. این نوع خطا به

عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت (نظیر کمبود موجودی یا فراموشی رمز) می‌باشد.

جدول ۳-۳ آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی - بهمن ۱۳۹۸

سهم	تعداد	نوع تراکنش و انواع خطا
۹۰/۳۲٪	۲,۳۱۲,۲۰۹,۸۲۷	تراکنش‌های موفق
۰/۱۲٪	۳,۱۸۹,۲۳۶	خطای پذیرندگی
۸/۸۱٪	۲۲۵,۶۱۶,۴۸۳	خطای کاربری
۰/۶۲٪	۱۵,۹۴۳,۵۲۴	خطای صادرکنندگی
۰/۰۴٪	۱,۰۷۳,۵۱۲	خطای شاپرکی
۰/۰۸٪	۲,۱۰۵,۷۵۱	خطای کسب و کار
۱۰۰/۰۰٪	۲,۵۶۰,۱۳۸,۳۳۳	تعداد کل تراکنش‌ها

در ادامه اطلاعات جدول ۳-۳ در شکل ۲-۳ به تصویر کشیده شده و سهم هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها در شکل آمده است.

شکل ۲-۳ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها - بهمن ۱۳۹۸

همانگونه که در شکل ۳-۲ فوق ملاحظه می‌شود، کمترین سهم در تراکنش‌های خطادار مربوط به خطای شاپرکی با سهم ۰/۰۴ درصدی از کل تراکنش‌ها بوده است. این نوع خطا سهم ۰/۴۳ درصدی را در بین تراکنش‌های خطادار داشته که در شکل ۳-۱ نشان داده شده است.

جهت بررسی تغییرات تراکنش‌های خطا در دو ماه متوالی بهتر است سهم انواع خطا نسبت به کل تراکنش‌های صورت گرفته در ماه مورد نظر، مورد قیاس قرار گیرد. لذا تغییر سهم تراکنش‌های خطا در دو ماه دی و بهمن ۱۳۹۸ در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

جدول ۳-۴ قیاس سهم هر یک از انواع خطا - دی و بهمن ۱۳۹۸

تغییر سهم	سهم از کل تراکنش‌ها بهمن ۱۳۹۸	سهم از کل تراکنش‌ها دی ۱۳۹۸	نوع تراکنش و انواع خطا	
۰/۰۲۷%	۰/۱۲%	۰/۱۰%	خطای پذیرندگی	ناموفق
۰/۳۶۳%	۸/۸۱%	۸/۴۵%	خطای کاربری	
-۰/۱۰۴%	۰/۶۲%	۰/۷۳%	خطای صادرکنندگی	
۰/۰۰۲%	۰/۰۴%	۰/۰۴%	خطای شاپرکی	
۰/۰۲۳%	۰/۰۸%	۰/۰۶%	کسب و کار	
۰/۳۱۱%	۹/۶۸%	۹/۳۷%	تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	موفق
-۰/۳۱۱%	۹۰/۳۲%	۹۰/۶۳%	تعداد کل تراکنش‌های موفق	
-	۱۰۰/۰۰%	۱۰۰/۰۰%	تعداد کل تراکنش‌ها	

اطلاعات جدول ۳-۴ مبین کاهش سهم گروه‌های خطایی کاربری، صادرکنندگی، شاپرکی و کسب و کار در مقابل افزایش سهم تراکنش‌های گروه خطایی پذیرندگی از کل تراکنش‌های بهمن ۱۳۹۸ نسبت به دی ماه می‌باشد.

۳-۳- دسترس پذیری حس شده خدمات

یکی از دلایل وجودی شرکت شاپرک و از مهم ترین اهداف آن، بهبود امکان دسترسی به خدمات و انجام تراکنش موفق در هر زمانی می باشد. برای سنجش میزان تحقق این هدف، شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات تعریف شده که سهم تراکنش های موفق سیستمی کل شبکه یا تراکنش های موفق سیستمی سوئیچ شاپرک را از کل تراکنش ها محاسبه می کند. در ادامه اطلاعات مربوط به شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات در جدول ۳-۵ ارائه شده است.

جدول ۳-۵ دسترسی پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی

بهمن ۱۳۹۸		دی ۱۳۹۸		بهمن ۱۳۹۷		تراکنش های موفق
دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش ها	
۹۹/۱۳%	۲,۵۳۷,۸۲۶,۳۱۰	۹۹/۰۸%	۲,۴۱۴,۴۹۸,۶۶۶	۹۹/۱۴%	۲,۱۴۰,۵۹۰,۳۶۹	تراکنش های موفق سیستمی کل شبکه پرداخت ^{۱۸}
۹۹/۹۶%	۲,۵۵۹,۰۶۴,۸۲۱	۹۹/۹۶%	۲,۴۳۶,۰۳۲,۰۱۷	۹۹/۱۴%	۲,۱۵۸,۴۷۸,۰۷۱	تراکنش های موفق سیستمی شاپرکی ^{۱۹}
-	۲,۵۶۰,۱۳۸,۳۳۳	-	۲,۴۳۷,۰۰۰,۳۶۱	-	۲,۱۵۹,۲۲۰,۴۵۰	تعداد کل تراکنش

جدول ۳-۵ مبین در دسترس بودن ۹۹/۹۶ درصدی خدمات شرکت شاپرک در بهمن ۱۳۹۸ می باشد که نسبت به بهمن ۱۳۹۷ تغییر ۰/۰۱- درصدی و نسبت به دی ۱۳۹۸ رشد ۰/۰۵ درصدی داشته است.

^{۱۸} تراکنشی است که از دید شبکه ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می شوند؛ چرا که نمایش دهنده ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه ی سیستم رخ داده اند.

^{۱۹} تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش های خطای شاپرکی را شامل می شود.

۴-۳- آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه

شاخص میزان تراکنش‌های ناتمام^{۲۰} رخ داده در شبکه الکترونیک پرداخت کارتی و روند آن در طول زمان، یکی از شاخص‌هایی است که بر کیفیت انجام عملیات و رضایت از شبکه پرداخت اثرگذار است. لذا می‌بایست نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها روندی کاهشی داشته باشد. جدول ۳-۶ مقادیر این شاخص را ارائه نموده است.

جدول ۳-۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - دی و بهمن ۱۳۹۸

تغییرات	بهمن ۱۳۹۸	دی ۱۳۹۸	تراکنش‌های ناتمام
-۱۰/۵۶٪	۴۰۴،۴۸۴	۴۵۲،۲۴۹	تعداد تراکنش‌های ناتمام
۴/۶۹٪	۲،۳۱۲،۲۰۹،۸۲۷	۲،۲۰۸،۵۸۶،۷۰۸	تعداد کل تراکنش‌ها
-۰/۰۰۳٪	۰/۰۱۷٪	۰/۰۲۰٪	نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها

*در گزارش‌های پیشین، از عنوان "تراکنش معوق" به جای "تراکنش ناتمام" استفاده شده بود

همانطور که در جدول ۳-۶ ملاحظه می‌شود تعداد تراکنش‌های ناتمام بهمن ماه نسبت به دی ماه با رشد ۱۰/۵۶ درصدی همراه بوده است. همزمان با رشد ۴/۶۹ درصدی تعداد تراکنش‌های موفق در بهمن ۱۳۹۸ نسبت به دی ماه، تعداد تراکنش‌های ناتمام نیز در این دوره با کاهش همراه بوده است. نسبت تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌های موفق در این ماه نسبت به ماه گذشته کاهش ۰/۰۰۳- درصدی را تجربه نموده است.

^{۲۰} تراکنش دارنده‌ی کارت که موفق کاربری بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سویچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است).

**بررسی عملکرد کلی شرکتهای
ارائه دهنده خدمات پرداخت**

۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت

شاخص‌های معرفی شده در این بخش، گستره فعالیت هر یک از شرکت‌های PSP را در صنعت پرداخت الکترونیکی نشان می‌دهند که آگاهی از آن برای نهاد نظارتی شاپرک جزو ملزومات به‌شمار می‌رود؛ چرا که این نهاد سیاستگذار و ناظر می‌بایست به خوبی از نقش و سطح فعالیت هر یک از شرکت‌های مزبور اطلاع داشته باشد تا با نظارت بر عملکرد آن‌ها بتواند در هدایت صنعت پرداخت الکترونیک ایفای نقش نماید. همچنین این شاخص‌ها کمک شایان توجهی به مطالعه بازار هریک از شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت خواهد نمود.

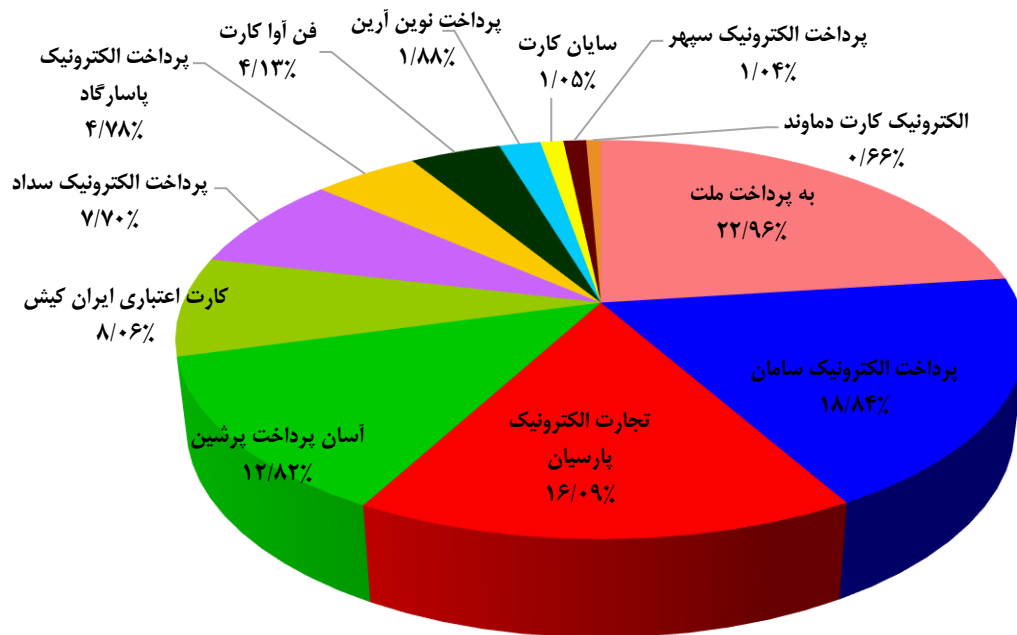
در این بخش عملکرد شرکت‌های PSP در دو حوزه اصلی مورد بررسی قرار می‌گیرد که اولین حوزه عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت را مورد بررسی قرار داده و در بخش دوم به‌طور ویژه عملکرد این شرکت‌ها در بازار کارتهای فروشگاهی تحلیل می‌شود.

۴-۱- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP

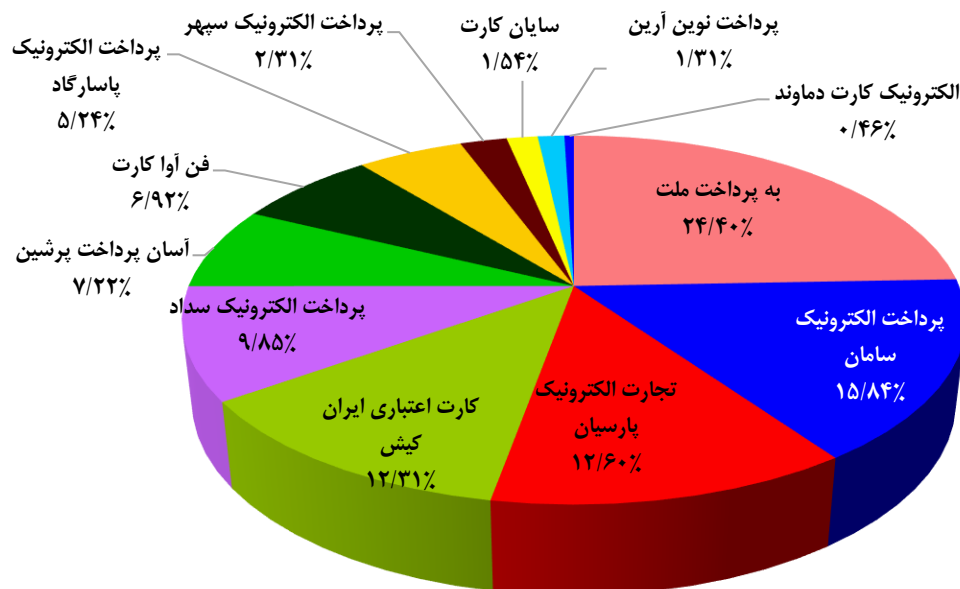
به منظور رصد وضعیت کنونی صنعت پرداخت الکترونیکی کارت کشور و ترسیم مسیر حرکت آتی بازار آن و همچنین کمک به تعیین سیاست‌های توسعه‌ی بازار و نظارت بر آن، می‌بایست شاخص‌هایی تعریف و روند تغییرات آن بررسی گردد. در این بخش از گزارش سعی گردیده است تا با مطالعه‌ی شاخص‌های عملکرد تعدادی و مبلغی شرکت‌ها در کل و همچنین به تفکیک هریک از ابزار پذیرش و نوع سرویس، تصویری کلی از وضعیت آن‌ها در صنعت پرداخت الکترونیکی کارت ترسیم شود. در پایان نیز عملکرد هریک از شرکت‌های PSP در رخداد تراکنش‌های خطا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۴-۱-۱- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت

سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تراکنش‌های بازار خدمات پرداخت الکترونیک کارت، در دو شکل ۴-۱ و شکل ۴-۲ ترسیم شده است.

شکل ۴-۱ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - بهمن ۱۳۹۸

شکل ۲-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنشها - بهمن ۱۳۹۸

همانگونه که در دو شکل فوق ملاحظه می‌گردد، شرکت "به پرداخت ملت" با سهم ۲۲/۹۶ درصدی از تعداد تراکنشها و سهم ۲۴/۴۰ درصدی از مبلغ آنها همچنان بیشترین سهم را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست هر دو بازار قرار گرفته است. اختلاف سهم مبلغی بیش از ۸ درصدی بین دو شرکت نخست بازار، نقش شرکت "به پرداخت ملت" را در میزان ارزش ریالی تراکنشهای پرداخت کارت به روشنی نشان می‌دهد. این در حالی است که شاخص فوق در مولفه تعدادی رقمی در حدود ۴ درصد است.

مقایسه دو شکل بالا با شکل‌های مشابه در گزارش دی ماه سال ۹۸، حکایت از آن دارد که نوسانات این سهم‌ها چندان قابل توجه نبوده و در مولفه سهم تعدادی تغییری در ترتیب شرکتها بر حسب بیشترین میزان سهم از حجم تراکنشها رخ نداده است. از سویی دیگر با وجودی که تغییرات در مولفه سهم مبلغی هر یک از شرکتها نیز بسیار اندک بوده اما بین دو شرکت "تجارت الکترونیک پارسین" و "کارت اعتباری ایران کیش" جابجایی صورت پذیرفته است.

۴-۱-۲- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر شرکت به تفکیک ابزار پذیرش مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی دی و بهمن ۹۸ در جدول ۴-۱ ارائه شده است.

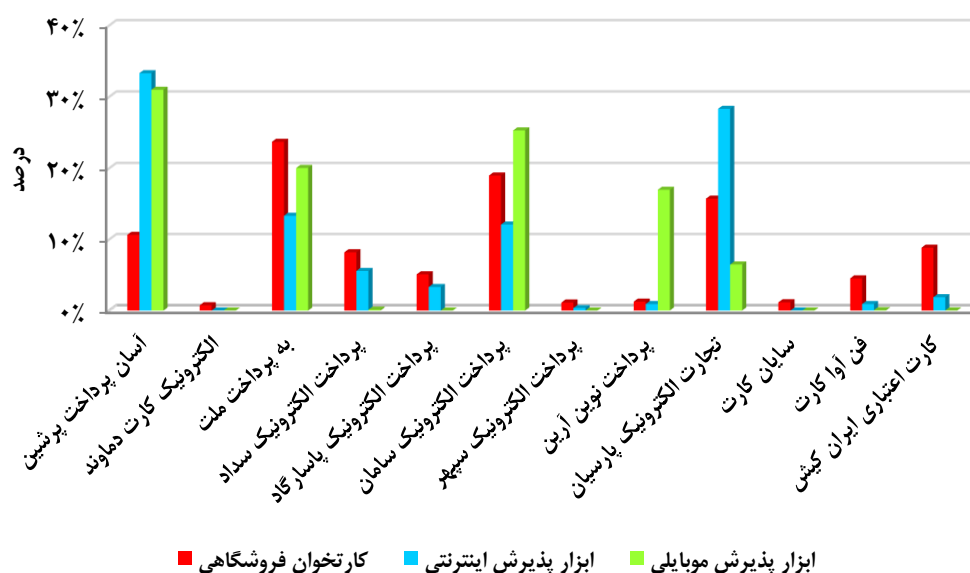
در بهمن ماه شرکت "به پرداخت ملت" همچنان با پوشش ۲۳/۷۱ درصد از بازار تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها، بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. همچنین شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب ۳۳/۳۳ درصد از سهم بازار تراکنش‌های اینترنتی، به‌عنوان ارائه‌دهنده خدمات به بیشترین تعداد تراکنش‌های مذکور محسوب می‌شود. همین شرکت با پوشش ۳۱/۰۰ درصدی از سهم تعدادی تراکنش‌های موبایلی به‌عنوان دارنده‌ی بالاترین سهم در بازار تراکنش‌های موبایلی شناخته شده است.

جدول ۴-۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش-دی و بهمن ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	دی	بهمن	اختلاف	دی	بهمن	اختلاف	دی	بهمن	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۱۰/۸۹%	۱۰/۶۵%	-۰/۲۴%	۳۶/۲۸%	۳۳/۳۳%	-۲/۹۶%	۳۱/۴۷%	۳۱/۰۰%	-۰/۴۷%
الکترونیک کارت دماوند	۰/۷۴%	۰/۷۴%	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%
به پرداخت ملت	۲۳/۶۱%	۲۳/۷۱%	۰/۱۰%	۱۱/۷۹%	۱۳/۳۳%	۱/۵۴%	۱۹/۷۳%	۲۰/۰۵%	۰/۳۲%
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۱۱%	۸/۱۹%	۰/۰۸%	۵/۶۳%	۵/۵۷%	-۰/۰۶%	۰/۱۱%	۰/۱۲%	۰/۰۱%
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۰۵%	۵/۱۰%	۰/۰۵%	۳/۱۷%	۳/۳۱%	-۰/۱۴%	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%
پرداخت الکترونیک سامان	۱۸/۹۴%	۱۸/۹۸%	۰/۰۴%	۱۰/۷۸%	۱۲/۰۸%	۱/۳۱%	۲۵/۷۵%	۲۵/۳۰%	-۰/۴۵%
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۱۰%	۱/۱۳%	۰/۰۲%	۰/۳۷%	۰/۳۵%	-۰/۰۲%	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%
پرداخت نوین آراین	۱/۲۱%	۱/۲۴%	۰/۰۳%	۰/۹۶%	۰/۹۲%	-۰/۰۴%	۱۶/۹۲%	۱۶/۹۸%	۰/۰۶%
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۵/۴۷%	۱۵/۷۴%	۰/۲۷%	۲۸/۰۵%	۲۸/۳۳%	۰/۲۸%	۵/۹۲%	۶/۴۷%	-۰/۵۵%
سایان کارت	۱/۱۶%	۱/۱۶%	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۲%	۰/۰۱%	-۰/۰۱%
فن آوا کارت	۴/۵۸%	۴/۵۳%	-۰/۰۶%	۱/۰۲%	۰/۹۱%	-۰/۱۲%	۰/۰۷%	۰/۰۶%	-۰/۰۱%
کارت اعتباری ایران کیش	۹/۱۳%	۸/۸۳%	-۰/۳۰%	۱/۹۴%	۱/۸۸%	-۰/۰۶%	۰/۰۱%	۰/۰۱%	۰/۰۰%

همانگونه که در جدول ۴-۱ ملاحظه می‌شود، بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در بهمن ماه ۹۸ نسبت به ماه گذشته، با رقم منفی ۰/۳۰ درصد در شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" گزارش شده است. سهم تعدادی تراکنش‌های اینترنتی شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کاهش ۲/۹۶ درصدی بیشترین اختلاف را نسبت به ماه گذشته رقم زده است. در ابزار پذیرش موبایلی بیشترین اختلاف به شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" تعلق دارد. سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی این شرکت افزایش ۰/۵۵ درصدی نشان می‌دهد.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در شکل ۴-۳ نمایش داده شده است.

شکل ۴-۳ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - بهمن ۱۳۹۸

سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی دی و بهمن ۹۸ در جدول ۴-۲ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در بهمن ماه تغییری در شرکت‌های دارنده‌ی بیشترین سهم بازار مبلغی در هیچ یک از ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌های، اینترنتی و موبایلی نسبت به ماه گذشته رخ نداده است.

در این ماه همچنان شرکت "به پرداخت ملت" با پوشش ۲۲/۸۶ درصدی از مبالغ بازار کارتهای فروشگاهی بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. این شرکت با رقمی معادل با ۳۵/۴۴ درصد بخش قابل توجهی از بازار مبلغی تراکنشهای ابزار پذیرش اینترنتی را نیز پشتیبانی می‌نماید. در ابزار پذیرش موبایلی شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب ۳۵/۹۹ درصد بیشترین سهم بازار مبلغی این تراکنشها را کسب نموده است.

جدول ۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنشهای هر یک از ابزارهای پذیرش -دی و بهمن ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنشهای کارتهای فروشگاهی			سهم از مبلغ تراکنشهای ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از مبلغ تراکنشهای ابزار پذیرش موبایلی		
	دی	بهمن	اختلاف	دی	بهمن	اختلاف	دی	بهمن	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۷/۷۷٪	۷/۵۲٪	-۰/۲۵٪	۵/۵۳٪	۴/۶۲٪	-۰/۹۱٪	۳۵/۳۹٪	۳۵/۹۹٪	۰/۶۰٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۵٪	۰/۵۳٪	-۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۲۲/۶۸٪	۲۲/۸۶٪	۰/۱۸٪	۳۴/۵۵٪	۳۵/۴۴٪	۰/۸۹٪	۱۴/۶۵٪	۱۵/۱۵٪	۰/۵۰٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۴۲٪	۱۰/۳۶٪	-۰/۰۷٪	۷/۰۸٪	۶/۴۴٪	-۰/۶۴٪	۰/۱۳٪	۰/۱۲٪	-۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۵۸٪	۵/۷۴٪	۰/۱۶٪	۱/۹۷٪	۱/۷۹٪	-۰/۱۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۰۳٪	۱۴/۱۹٪	۰/۱۶٪	۲۸/۲۱٪	۲۷/۲۴٪	-۰/۹۷٪	۲۹/۵۸٪	۲۷/۳۱٪	-۲/۲۷٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۵۴٪	۲/۵۵٪	۰/۰۱٪	۰/۸۶٪	۰/۶۹٪	-۰/۱۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آرین	۱/۳۵٪	۱/۴۱٪	۰/۰۵٪	۰/۳۷٪	۰/۴۱٪	۰/۰۴٪	۱۴/۰۰٪	۱۳/۹۷٪	-۰/۰۳٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۱/۵۰٪	۱۱/۶۴٪	۰/۱۴٪	۱۶/۸۸٪	۱۹/۴۸٪	۲/۶۰٪	۵/۹۰٪	۷/۱۷٪	۱/۲۶٪
سایان کارت	۱/۸۴٪	۱/۷۶٪	-۰/۰۸٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۵٪	۰/۱۰٪	۰/۰۴٪	-۰/۰۶٪
فن آوا کارت	۷/۵۵٪	۷/۵۴٪	-۰/۰۱٪	۳/۲۸٪	۲/۷۲٪	-۰/۵۶٪	۰/۲۵٪	۰/۲۵٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۴/۱۹٪	۱۳/۹۲٪	-۰/۲۷٪	۱/۲۱٪	۱/۱۷٪	-۰/۰۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول ۲-۴ ملاحظه می‌شود، بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنشهای کارتهای فروشگاهی در ماه بهمن نسبت به دی در شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" با ۰/۲۷ درصد کاهش و در ابزار پذیرش اینترنتی با ۲/۶۰ درصد افزایش در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" گزارش شده است. در ابزار پذیرش موبایلی بیشترین اختلاف سهم با کاهش ۲/۲۷ درصدی به شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" تعلق دارد.

لازم به توضیح است تغییرات سهم مبلغی تراکنشهای شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در مقایسه با سهم تعدادی لزوماً همسو نبوده و حتی میزان آنها نیز هم اندازه نیستند. شکل ۴-۴ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنشهای ابزارهای پذیرش مختلف را در بهمن ۱۳۹۸ نمایش می‌دهد.

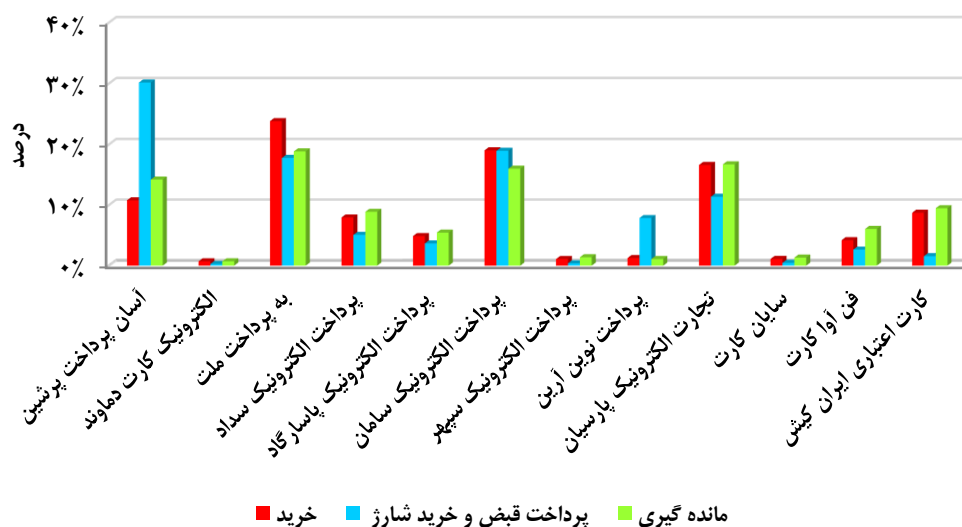

جدول ۳-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس-دی و بهمن ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های خرید			سهم از تعداد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ			سهم از تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری		
	دی	بهمن	اختلاف	دی	بهمن	اختلاف	دی	بهمن	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۱۱/۰۵٪	۱۰/۷۶٪	-۰/۲۹٪	۳۱/۳۳٪	۳۰/۱۳٪	-۱/۲۰٪	۱۵/۷۶٪	۱۴/۱۹٪	-۱/۵۷٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۷۱٪	۰/۷۱٪	۰/۰۰٪	۰/۲۳٪	۰/۲۶٪	۰/۰۳٪	۰/۷۱٪	۰/۷۱٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۲۳/۶۳٪	۲۳/۸۰٪	۰/۱۷٪	۱۷/۵۴٪	۱۷/۷۵٪	۰/۲۲٪	۱۸/۵۷٪	۱۸/۸۳٪	۰/۲۶٪
پرداخت الکترونیک سداد	۷/۸۷٪	۷/۹۳٪	۰/۰۶٪	۴/۴۳٪	۵/۰۷٪	۰/۶۴٪	۸/۶۵٪	۸/۸۷٪	۰/۲۱٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۴/۸۱٪	۴/۸۷٪	۰/۰۶٪	۳/۲۵٪	۳/۶۵٪	۰/۴۱٪	۵/۳۲٪	۵/۴۴٪	۰/۱۳٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۸/۹۰٪	۱۹/۰۰٪	۰/۱۰٪	۱۹/۶۸٪	۱۸/۹۳٪	-۰/۷۵٪	۱۵/۴۷٪	۱۵/۹۷٪	۰/۵۰٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۰۷٪	۱/۰۹٪	۰/۰۲٪	۰/۳۲٪	۰/۳۷٪	۰/۰۵٪	۱/۳۵٪	۱/۳۸٪	۰/۰۴٪
پرداخت نوین آرین	۱/۲۳٪	۱/۲۵٪	۰/۰۲٪	۸/۷۱٪	۷/۸۴٪	-۰/۸۷٪	۱/۰۵٪	۱/۰۹٪	۰/۰۴٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۶/۳۸٪	۱۶/۵۹٪	۰/۲۱٪	۱۰/۲۷٪	۱۱/۳۶٪	۱/۰۹٪	۱۶/۲۸٪	۱۶/۶۹٪	۰/۴۱٪
سایان کارت	۱/۰۹٪	۱/۱۰٪	۰/۰۰٪	۰/۳۹٪	۰/۴۵٪	۰/۰۷٪	۱/۳۱٪	۱/۳۳٪	۰/۰۲٪
فن آوا کارت	۴/۲۵٪	۴/۱۹٪	-۰/۰۷٪	۲/۲۸٪	۲/۶۳٪	۰/۳۵٪	۶/۰۸٪	۶/۰۵٪	-۰/۰۳٪
کارت اعتباری ایران کیش	۹/۰۰٪	۸/۷۳٪	-۰/۲۸٪	۱/۵۷٪	۱/۵۶٪	-۰/۰۱٪	۹/۴۶٪	۹/۴۶٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول ۳-۴ ملاحظه می‌شود، در هر سه نوع تراکنش خرید، پرداخت قبض و خرید شارژ و مانده‌گیری بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی در ماه بهمن نسبت به دی ماه در شرکت "آسان پرداخت پرشین" اتفاق افتاده است. در سهم تراکنش‌های خرید این شرکت ۰/۲۹ درصد، تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ ۱/۲۰ درصد و تراکنش‌های مانده‌گیری آن ۱/۵۷ درصد کاهش مشاهده می‌شود.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت در شکل ۴-۵ نمایش داده شده است.

شکل ۴-۵ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - بهمن ۱۳۹۸

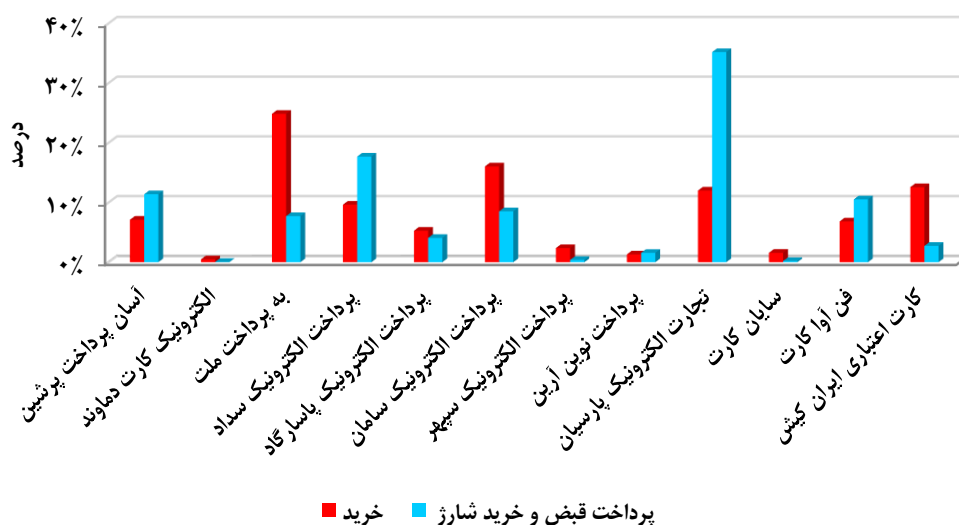
سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت برای دو ماه متوالی دی و بهمن ۹۸ در جدول ۴-۴ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در بهمن ماه شرکت "به پرداخت ملت" همچنان با پوشش ۲۴/۸۴ درصد از بازار تراکنش‌های خرید، به‌عنوان بالاترین دارنده‌ی سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور محسوب می‌گردد. همچنین شرکت "تجارت الکترونیک پارسپان" با سهم مبلغی ۳۵/۱۸ درصد بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ را به خود اختصاص داده است.

جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس-دی و بهمن ۹۸

سهم از مبلغ تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ			سهم از مبلغ تراکنش‌های خرید			نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت
اختلاف	بهمن	دی	اختلاف	بهمن	دی	
-۱/۳۰٪	۱۱/۳۸٪	۱۲/۶۸٪	-۰/۳۲٪	۷/۱۱٪	۷/۴۳٪	آسان پرداخت پرشین
۰/۰۰٪	۰/۰۴٪	۰/۰۴٪	-۰/۰۲٪	۰/۴۸٪	۰/۴۹٪	الکترونیک کارت دماوند
-۰/۲۳٪	۷/۷۱٪	۷/۹۵٪	-۰/۳۰٪	۲۴/۸۴٪	۲۴/۵۵٪	به پرداخت ملت
-۳/۴۱٪	۱۷/۶۸٪	۲۱/۱۰٪	-۰/۰۳٪	۹/۶۴٪	۹/۶۷٪	پرداخت الکترونیک سداد
-۰/۱۲٪	۴/۰۷٪	۴/۱۸٪	-۰/۱۱٪	۵/۲۷٪	۵/۱۶٪	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
-۱/۰۱٪	۸/۵۲٪	۹/۵۳٪	-۰/۰۸٪	۱۶/۰۳٪	۱۵/۹۵٪	پرداخت الکترونیک سامان
۰/۰۳٪	۰/۳۸٪	۰/۳۵٪	-۰/۰۳٪	۲/۳۶٪	۲/۳۹٪	پرداخت الکترونیک سپهر
-۰/۲۱٪	۱/۵۷٪	۱/۷۷٪	-۰/۰۵٪	۱/۳۰٪	۱/۲۶٪	پرداخت نوین آراین
۵/۷۹٪	۳۵/۱۸٪	۲۹/۳۹٪	۰/۳۷٪	۱۱/۹۹٪	۱۱/۶۲٪	تجارت الکترونیک پارسیان
-۰/۰۱٪	۰/۲۰٪	۰/۲۱٪	-۰/۰۹٪	۱/۵۷٪	۱/۶۶٪	سایان کارت
۰/۸۸٪	۱۰/۵۲٪	۹/۶۴٪	-۰/۱۲٪	۶/۸۳٪	۶/۹۴٪	فن آوا کارت
-۰/۴۱٪	۲/۷۴٪	۳/۱۵٪	-۰/۳۱٪	۱۲/۵۷٪	۱۲/۸۷٪	کارت اعتباری ایران کیش

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی هر دو نوع تراکنش خرید و پرداخت قبض و خرید شارژ در دی و بهمن ماه به ترتیب با ارقامی برابر با ۰/۳۷ درصد و ۵/۷۹ درصد افزایش در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" اتفاق افتاده است.

شکل ۴-۶ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های سرویس‌های مختلف را در بهمن ماه ۱۳۹۸ نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - بهمن ۱۳۹۸

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که شرکت "الکترونیک کارت دماوند" همچنان کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن از بازار کلیه سرویس‌های خدمات پرداخت کارت ناچیز است.

۴-۱-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها

در این بخش عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از منظر تراکنش‌های ناموفق حوزه پذیرندگی مورد بررسی قرار می‌گیرد. هدف آن، انجام مقایسه‌ای بین شرکت‌ها در پشتیبانی از تراکنش‌های صحیح و دقت در عملکرد می‌باشد. بدین منظور سهم خطای پذیرندگی از تعداد کل تراکنش‌های هر شرکت PSP محاسبه گردیده تا بررسی شود که کدام شرکت عملکرد بهتری از این منظر داشته است. جدول ۴-۵ نتایج این بررسی در دو ماه متوالی دی و بهمن ۹۸ را منعکس نموده است.

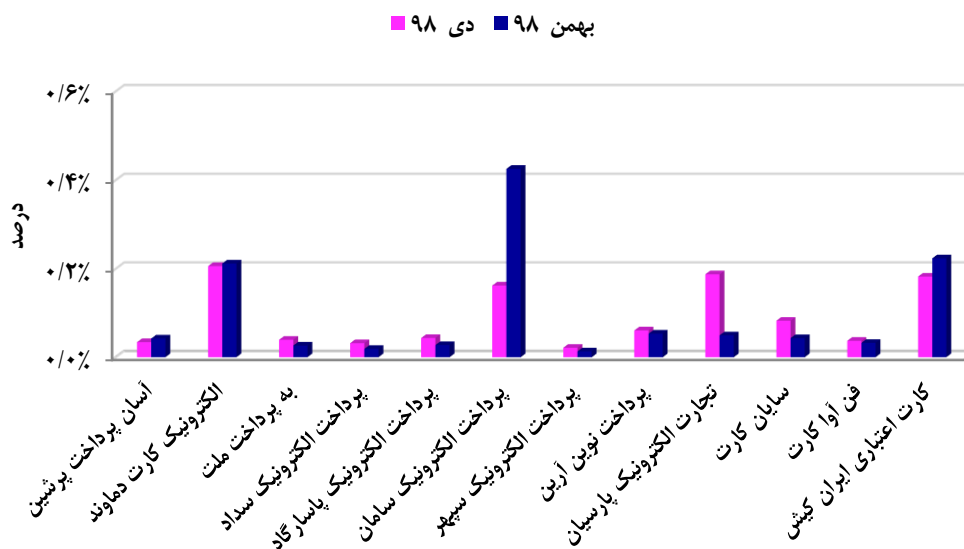
جدول ۴-۵ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP - دی و بهمن ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	نسبت تعداد خطای پذیرندگی به تعداد کل تراکنش‌ها		درصد تغییرات
	دی ۹۸	بهمن ۹۸	
آسان پرداخت پرشین	۰/۰۳۴٪	۰/۰۴۲٪	۰/۰۰۸٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۲۰۶٪	۰/۲۱۲٪	۰/۰۰۶٪
به پرداخت ملت	۰/۰۳۹٪	۰/۰۲۶٪	-۰/۰۱۳٪
پرداخت الکترونیک سداد	۰/۰۳۲٪	۰/۰۱۹٪	-۰/۰۱۳٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۰۴۳٪	۰/۰۲۷٪	-۰/۰۱۶٪
پرداخت الکترونیک سامان	۰/۱۶۲٪	۰/۴۲۶٪	۰/۲۶۴٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۰/۰۲۱٪	۰/۰۱۳٪	-۰/۰۰۸٪
پرداخت نوین آرین	۰/۰۶۱٪	۰/۰۵۳٪	-۰/۰۰۷٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۰/۱۸۸٪	۰/۰۴۹٪	-۰/۱۳۸٪
سایان کارت	۰/۰۸۲٪	۰/۰۴۳٪	-۰/۰۳۹٪
فن آوا کارت	۰/۰۳۷٪	۰/۰۳۲٪	-۰/۰۰۵٪
کارت اعتباری ایران کیش	۰/۱۸۲٪	۰/۲۲۴٪	۰/۰۴۱٪

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف سایر جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

در ماه بهمن همانند ماه گذشته شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را به دست آورده است. پس از این شرکت با سهم ۰/۰۱۳ درصدی در تعداد خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های آن، شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" با کسب رقمی در حدود ۰/۰۱۹ درصد در جایگاه بعدی از منظر کمترین میزان شاخص قرار گرفته است. در ماه جاری شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با کسب رقم ۰/۴۲۶ درصد در این شاخص، از شرکت "الکترونیک کارت دماوند" پیشی گرفته و بالاترین عدد شاخص مذکور را به خود اختصاص داده است.

عملکرد متفاوت شرکت‌ها در کاهش و یا افزایش خطای پذیرندگی به طور کلی سبب افزایش چشم‌گیر ۳۴/۲۱ درصدی در خطاهای مذکور در شبکه شده است. اطلاعات این جدول در شکل ۴-۷ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۴-۷ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها - دی و بهمن ۹۸

در مقایسه ماهانه عملکرد این شرکت‌ها ملاحظه می‌شود که بیشترین کاهش در نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها (عملکرد مثبت)، در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" رخ داده است. همچنین شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با رقم ۰/۲۶۴ درصد، بیشترین افزایش را نسبت به سایر شرکت‌ها در این شاخص تجربه کرده است.

۴-۱-۵- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال - هیرشمن^{۲۱} به ازای ابزارهای پذیرش

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال - هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.^{۲۲} شاخص هرفیندال - هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است که از اطلاعات همه‌ی شرکت‌ها برای اندازه گیری تمرکز و قدرت رقابتی در صنعت استفاده می‌کند؛ به طوری که هرچه میزان شاخص تمرکز کمتر باشد، بازار رقابتی‌تر است و هر چه میزان شاخص تمرکز بیشتر باشد، نشان‌دهنده آن است که رقابت کمتری در صنعت وجود دارد و بازار به انحصار نزدیک‌تر می‌باشد. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال - هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار قضاوت نمود که دامنه مقادیر شاخص و وضعیت تمرکز بازار در جدول ۴-۶ ارائه شده است.

جدول ۴-۶ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن

وضعیت تمرکز	اندازه HHI
رقابتی	کمتر از ۱۰۰۰
تمرکز ملایم	بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰
تمرکز بالا	بالای ۱۸۰۰

برای محاسبه شاخص هرفیندال - هیرشمن در شبکه پرداخت الکترونیک کشور، نیاز به دانستن سهم بازاری هر یک از شرکت‌های PSP می‌باشد. به این منظور می‌توان سهم هر یک از شرکت‌ها از تعداد تراکنش‌ها را به ازای ابزارهای مختلف و همچنین نوع خدمات پرداخت مورد ارائه آن‌ها به کار گرفت.

^{۲۱} Herfindahl-Hirschman Index

^{۲۲} برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف میشود:

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است.

در جدول ۴-۷ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد به ازای هر سه ابزار پذیرش برای بهمن سال ۹۸ محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر ابزار پذیرش محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۴-۷ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش - بهمن ۹۸

ابزار پذیرش موبایلی		ابزار پذیرش اینترنتی		کارتخوان فروشگاهی		شاخص H-H و شرکت PSP
S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	
۹۶۱	۳۱	۱،۱۱۰	۳۳	۱۱۳	۱۱	آسان پرداخت پرشین
۰	۰	۰	۰	۱	۱	الکترونیک کارت دماوند
۴۰۲	۲۰	۱۷۸	۱۳	۵۶۲	۲۴	به پرداخت ملت
۰	۰	۳۱	۶	۶۷	۸	پرداخت الکترونیک سداد
۰	۰	۱۱	۳	۲۶	۵	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۶۴۰	۲۵	۱۴۶	۱۲	۳۶۰	۱۹	پرداخت الکترونیک سامان
۰	۰	۰	۰	۱	۱	پرداخت الکترونیک سپهر
۲۸۸	۱۷	۱	۱	۲	۱	پرداخت نوین آراین
۴۲	۶	۸۰۳	۲۸	۲۴۸	۱۶	تجارت الکترونیک پارسیان
۰	۰	۰	۰	۱	۱	سایان کارت
۰	۰	۱	۱	۲۱	۵	فن آوا کارت
۰	۰	۴	۲	۷۸	۹	کارت اعتباری ایران کیش
۲،۳۳۳	۱۰۰	۲،۲۸۴	۱۰۰	۱،۴۸۰	۱۰۰	جمع

در بهمن ماه ۱۳۹۸ شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار کارتخوان فروشگاهی عددی حدود ۱،۴۸۰ به دست آمده است (بین ۱،۰۰۰ تا ۱،۸۰۰) که نشان دهنده تمرکز ملایم در بازار این ابزار است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. برای این شاخص در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی به ترتیب ارقامی در حدود ۲،۲۸۴ و ۲،۳۳۳ حاصل شده است (بیشتر از ۱،۸۰۰) که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این ابزارهاست. به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین" و "تجارت الکترونیک پارسیان" و پس از آن دو تا حدودی شرکت "به پرداخت ملت" و

"پرداخت الکترونیک سامان" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "به پرداخت ملت" و "پرداخت نوین آرین" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند. اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در ماه بهمن ۹۸ نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۴-۸ ارائه شده است.

جدول ۴-۸ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در دی و بهمن ۹۸

ابزار پذیرش موبایلی			ابزار پذیرش اینترنتی			کارتخوان فروشگاهی			HHI
اختلاف	بهمن ۹۸	دی ۹۸	اختلاف	بهمن ۹۸	دی ۹۸	اختلاف	بهمن ۹۸	دی ۹۸	
۳۱	۲,۳۳۳	۲,۳۶۴	۱۲۲	۲,۲۸۴	۲,۴۰۶	۶	۱,۴۸۰	۱,۴۷۴	شاخص H-H

در ماه بهمن شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته در تمامی ابزارهای پذیرش افزایش داشته است. این تغییرات در آن‌ها حائز اهمیت نمی‌باشد چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ یک از آن‌ها تغییری پیدا نکرده است. بالا رفتن این شاخص بیانگر رو به افزایش بودن تمرکز بازار بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت با سهم بالا و کاهش قدرت بازاری دیگر شرکت‌ها است.

۴-۱-۶- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن به ازای نوع سرویس

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن به ازای هر یک از انواع سرویس در شبکه‌ی پرداخت کشور سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۴-۹ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد، به ازای هر سه نوع خدمت برای بهمن ۹۸ محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر نوع سرویس محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۹-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس- بهمن ۹۸

مانده‌گیری		پرداخت قبض و خرید شارژ		خرید		شاخص H-H و شرکت PSP
S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	
۲۰۱	۱۴	۹۰۸	۳۰	۱۱۶	۱۱	آسان پرداخت پرشین
۱	۱	۰	۰	۰	۱	الکترونیک کارت دماوند
۳۵۴	۱۹	۳۱۵	۱۸	۵۶۶	۲۴	به پرداخت ملت
۷۹	۹	۲۶	۵	۶۳	۸	پرداخت الکترونیک سداد
۳۰	۵	۱۳	۴	۲۴	۵	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۲۵۵	۱۶	۳۵۸	۱۹	۳۶۱	۱۹	پرداخت الکترونیک سامان
۲	۱	۰	۰	۱	۱	پرداخت الکترونیک سپهر
۱	۱	۶۱	۸	۲	۱	پرداخت نوین آرین
۲۷۸	۱۷	۱۲۹	۱۱	۲۷۵	۱۷	تجارت الکترونیک پارسیان
۲	۱	۰	۰	۱	۱	سایان کارت
۳۷	۶	۷	۳	۱۸	۴	فن آوا کارت
۹۰	۹	۲	۲	۷۶	۹	کارت اعتباری ایران کیش
۱,۳۲۹	۱۰۰	۱,۸۲۱	۱۰۰	۱,۵۰۳	۱۰۰	جمع

در بهمن ماه شاخص هرفیندال-هیرشمن در تراکنش‌های خرید و مانده‌گیری به ترتیب ۱,۵۰۳ و ۱,۳۲۹ به دست آمده است (بین ۱,۰۰۰ تا ۱,۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این سرویس‌هاست. به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های خرید و مانده‌گیری در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. برای این شاخص در بازار پرداخت قبض و خرید شارژ عدد ۱,۸۲۱ حاصل شده است (بیشتر از ۱,۸۰۰) که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این ابزار است. به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. عملکرد شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "به پرداخت ملت" در بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تاثیرگذار بوده است.

اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در ماه بهمن ۹۸ نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۴-۱۰ ارائه شده است.

جدول ۱۰-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در دی و بهمن ۹۸

HHI	خرید			پرداخت قبض و خرید شارژ			مانده‌گیری	
	دی ۹۸	بهمن ۹۸	اختلاف	دی ۹۸	بهمن ۹۸	اختلاف	دی ۹۸	بهمن ۹۸
شاخص H-H	۱،۴۹۵	۱،۵۰۳	۸	۱،۸۹۶	۱،۸۲۱	-۷۵	۱،۳۳۲	۱،۳۳۹
								اختلاف
								-۳

در ماه بهمن شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته در تراکنش‌های سرویس‌های پرداخت قبض و خرید شارژ و مانده‌گیری شبکه‌ی پرداخت کاهش داشته است. این تغییرات در هیچ یک از ابزارهای پذیرش حائز اهمیت نمی‌باشد چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ کدام از آن‌ها تغییری پیدا نکرده است. کم شدن این شاخص بیانگر رو به کاهش بودن تمرکز بازار بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت با سهم بالا و افزایش قدرت بازاری دیگر شرکت‌ها است. عملکرد شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در کاهش تمرکز بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تاثیرگذار بوده است.

۲-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش

یکی از مهمترین شاخص‌های حوزه‌ی پرداخت الکترونیک کارت، بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در مدیریت، پشتیبانی و توسعه ابزارهای پذیرش می‌باشد. با توجه به آینده‌ی صنعت پرداخت در حوزه‌ی پرداخت‌های موبایلی و اینترنتی، در گزارش اقتصادی شاپرک سعی شده است که علاوه بر ارائه‌ی اطلاعات در خصوص کارتخوان-های فروشگاه‌ها، به ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز پرداخته شود. از این رو در این بخش ابتدا عملکرد شرکت‌ها در هریک از ابزارهای پذیرش به تفکیک ابزارهای فعال سیستمی و تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن به‌طور ویژه به عملکرد آن‌ها در کارتخوان فروشگاه‌ها توجه می‌شود.

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد هر یک از انواع ابزار پذیرش فعال سیستمی و تراکنش‌دار به ازای هر شرکت مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ها، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در دو ماه دی و بهمن ۹۸ در جدول ۱۱-۴ ارائه شده است.

در بهمن ماه ۱/۱۹ درصد بر تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ها فعال سیستمی شبکه‌ی پرداخت کارت کشور نسبت به ماه گذشته افزوده شده است. در ماه جاری بیشتر شرکت‌ها نسبت به ماه گذشته کارتخوان فعال جدید

بیشتری در شبکه تعریف نموده‌اند. شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با کسب سهم بازار ۱۸/۴۳ درصدی همانند ماه گذشته به عنوان دارنده‌ی بالاترین تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی محسوب می‌گردد. این شرکت در این ماه بیشترین کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی را تعریف نموده است.

بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی فعال سیستمی نیز با رشد ۲/۴۲ درصدی روبه‌رو بوده است. بیشترین افزایش در این ابزار در دو شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" و "آسان پرداخت پرشین" مشاهده می‌شود. همچنین شرکت "آسان پرداخت پرشین" با سهم بازار ۵۱/۴۷ درصد از بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی فعال پشتیبانی می‌کند. لازم به توضیح است که برخی شرکت‌ها با بازتعریف بعضی از کارتخوان‌های فروشگاهی خود به عنوان ابزار پذیرش اینترنتی، سعی در تسهیل انجام خدمات پرداخت کارت از طریق نرم‌افزار موبایلی خود و بر بستر اینترنت می‌نمایند. ابزارهای پذیرش فوق این امکان را برای مشتریان فراهم می‌کند تا با استفاده از نرم افزار این شرکت‌ها بر روی موبایل، اقدام به دریافت QRCode پذیرنده نموده و به آسانی پرداخت بدون کارت خود را با وارد کردن اطلاعات رمز دوم و CVV۲ انجام دهند.

در بازار ابزار پذیرش موبایلی نیز شرکت "به پرداخت ملت" با رشد مثبت روبه‌رو بوده است و همچنان بخش عظیمی از سهم بازار ابزارهای موبایلی فعال سیستمی را با رقمی معادل با ۹۵/۱۶ درصد در اختیار دارد.

جدول ۴-۱۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی-دی و بهمن ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتهای فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	دی	بهمن	اختلاف	دی	بهمن	اختلاف	دی	بهمن	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۷/۳۴٪	۷/۳۴٪	-۰/۱۰٪	۵۱/۷۱٪	۵۱/۴۷٪	-۰/۰۸٪	۴/۳۹٪	۴/۱۸٪	-۰/۲۱٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۳٪	۰/۶۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۳/۳۱٪	۱۳/۲۴٪	-۰/۰۷٪	۱/۴۰٪	۱/۳۳٪	-۰/۰۶٪	۹۴/۹۵٪	۹۵/۱۶٪	-۰/۲۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۹/۸۷٪	۹/۸۲٪	-۰/۰۵٪	۳/۵۴٪	۴/۴۷٪	۰/۷۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۶/۷۲٪	۶/۷۴٪	۰/۰۲٪	۰/۶۲٪	۰/۷۳٪	۰/۱۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۱۲٪	۱۳/۸۳٪	-۰/۲۹٪	۹/۲۴٪	۹/۲۸٪	۰/۰۵٪	۰/۱۷٪	۰/۱۷٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۰۴٪	۲/۰۱٪	-۰/۰۳٪	۰/۱۹٪	۰/۲۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۲/۰۶٪	۲/۰۴٪	-۰/۰۲٪	۶/۶۴٪	۶/۵۲٪	-۰/۰۸٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسپان	۱۸/۰۱٪	۱۸/۴۳٪	۰/۴۲٪	۹/۵۸٪	۹/۳۵٪	-۰/۴۰٪	۰/۴۲٪	۰/۴۱٪	۰/۰۰٪
سایان کارت	۱/۶۰٪	۱/۶۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۳٪	۰/۰۴٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۹/۳۲٪	۹/۴۰٪	۰/۰۸٪	۰/۱۴٪	۰/۱۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۴/۹۸٪	۱۵/۰۲٪	۰/۰۴٪	۱۶/۹۱٪	۱۶/۴۷٪	-۰/۳۳٪	۰/۰۴٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪

همانگونه که جدول بالا نشان می‌دهد، شرکت "تجارت الکترونیک پارسپان" در کارتهای فروشگاهی با ۰/۴۲ درصد افزایش بیشترین اختلاف را نسبت به دی ماه رقم زده است. در ابزار پذیرش اینترنتی بالاترین تغییر سهم در شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" با عدد ۰/۷۷ درصد افزایش مشاهده می‌شود. سهم ابزار پذیرش موبایلی شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین" و "به پرداخت ملت" به‌طور همزمان به ترتیب کاهش و افزایش ۰/۲۱ درصدی را نسبت به ماه گذشته نشان می‌دهند. این سهم از شرکت "آسان پرداخت پرشین" کاسته شده و به شرکت "به پرداخت ملت" اضافه شده است.

سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتهای فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی تراکنش-دار در دو ماه متوالی دی و بهمن ۹۸ در جدول ۴-۱۲ ارائه شده است. همانگونه که ملاحظه می‌گردد، در این ماه همچنان شرکت "تجارت الکترونیک پارسپان" در ابزار کارتهای فروشگاهی تراکنش‌دار با کسب ۱۴/۸۵ درصد بالاترین سهم را در اختیار دارد. در این ماه شرکت "آسان پرداخت پرشین" با سهم ۲۵/۰۳ درصد بیشترین تعداد پایانه‌های تراکنش‌دار اینترنتی را به خود اختصاص داده است.

شرکت "به پرداخت ملت" نیز علی رغم ثبت نرخ رشد منفی ۸/۵۲ درصدی در تعداد ابزارهای پذیرش موبایلی تراکنش دار همچنان با ۶۲/۰۴ درصد بیشترین سهم بازار ابزارهای پذیرش موبایلی را در دست دارد.

جدول ۴-۱۲ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش تراکنش دار-دی و بهمن ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتخوان فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	دی	بهمن	اختلاف	دی	بهمن	اختلاف	دی	بهمن	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۸/۳۴%	۸/۲۹%	-۰/۰۵%	۲۵/۱۹%	۲۵/۰۳%	-۰/۱۶%	۱۳/۴۷%	۱۴/۲۱%	۰/۷۳%
الکترونیک کارت دماوند	۰/۷۲%	۰/۷۲%	۰/۰۰%	۰/۰۳%	۰/۰۳%	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%
به پرداخت ملت	۱۳/۸۱%	۱۳/۷۲%	-۰/۰۹%	۱۳/۴۳%	۱۱/۶۲%	-۱/۸۰%	۶۳/۹۷%	۶۲/۰۴%	-۱/۹۳%
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۳۲%	۱۰/۴۵%	۰/۱۳%	۵/۶۳%	۱۲/۷۲%	۷/۰۹%	۱/۷۴%	۱/۸۵%	۰/۱۰%
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۷/۶۷%	۷/۷۹%	۰/۱۲%	۳/۱۴%	۳/۵۵%	۰/۴۲%	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۶۱%	۱۴/۷۷%	۰/۱۷%	۲۱/۱۳%	۱۹/۵۲%	-۱/۶۲%	۱۰/۳۷%	۱۱/۱۶%	۰/۷۸%
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۳۶%	۲/۳۴%	-۰/۰۲%	۱/۲۷%	۱/۱۸%	-۰/۱۰%	۰/۰۸%	۰/۰۰%	-۰/۰۸%
پرداخت نوین آراین	۲/۰۳%	۲/۰۷%	۰/۰۳%	۰/۹۰%	۱/۱۵%	۰/۲۴%	۶/۵۹%	۶/۹۰%	۰/۳۲%
تجارت الکترونیک پارسین	۱۵/۱۷%	۱۴/۸۵%	-۰/۳۲%	۲۶/۴۰%	۲۲/۶۷%	-۳/۷۳%	۱/۶۷%	۱/۶۱%	-۰/۰۶%
سایان کارت	۱/۸۲%	۱/۸۲%	۰/۰۰%	۰/۰۷%	۰/۰۶%	-۰/۰۲%	۱/۰۶%	۱/۱۲%	۰/۰۶%
فن آوا کارت	۹/۲۲%	۹/۲۶%	۰/۰۴%	۰/۵۳%	۰/۵۷%	۰/۰۴%	۰/۹۱%	۰/۹۶%	۰/۰۵%
کارت اعتباری ایران کیش	۱۳/۹۳%	۱۳/۹۳%	۰/۰۰%	۲/۲۷%	۱/۹۰%	-۰/۳۶%	۰/۱۵%	۰/۱۶%	۰/۰۱%

با توجه به جدول فوق ملاحظه می شود که در بازار کارتخوان فروشگاهی تراکنش دار، شرکت "تجارت الکترونیک پارسین" با کاهش ۰/۳۲ درصدی در سهم خود نسبت به ماه گذشته مواجه شده است. سهم ابزارهای پذیرش اینترنتی تراکنش دار در شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" با افزایش ۷/۰۹ درصدی بالاترین اختلاف سهم را نشان می دهد. شرکت "به پرداخت ملت" نیز با کاهش ۱/۹۳ درصدی، بیشترین اختلاف سهم را در ابزارهای پذیرش موبایلی تراکنش دار نسبت به ماه گذشته داشته است.

۴-۳- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی

کارتخوان فروشگاهی به سبب تعدد ابزار و نیز تعداد و مبلغ^{۳۳} تراکنش‌ها اهمیت ویژه‌ای نسبت به سایر ابزارهای پذیرش در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی دارد. به همین علت به طور ویژه عملکرد کارتخوان فروشگاهی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت بررسی می‌شود.

با توجه به اهمیت کارتخوان‌های فروشگاهی در صنعت پرداخت کشور به دلیل سهم بالای تعدادی و مبلغی آن‌ها در تراکنش‌ها، مطالعه‌ای در عملکرد شرکت‌ها در این ابزار انجام شده و با محاسبه شاخص اثربخشی آن‌ها، نحوه‌ی توزیع این ابزارها توسط شرکت‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. برای این منظور ابتدا سهم هر شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی و سهم هر شرکت PSP از کل تعداد ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی در هر استان مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته و اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی و کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار برای هر یک از آن‌ها در بعد کشوری و نیز در بعد استانی اندازه‌گیری و تحلیل شده است. در پایان با بهره‌جویی از آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی شرکت‌های PSP، عملکرد هر شرکت در خصوص این نوع کارتخوان‌ها بررسی خواهد شد.

^{۳۳} سهم تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی از کل تراکنش‌های شبکه پرداخت در بهمن ماه ۹۰ درصد بوده که بالغ بر ۸۷ درصد مبالغ تراکنش‌های این شبکه را جایجا می‌نماید.

۴-۳-۱- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در استان‌های کشور

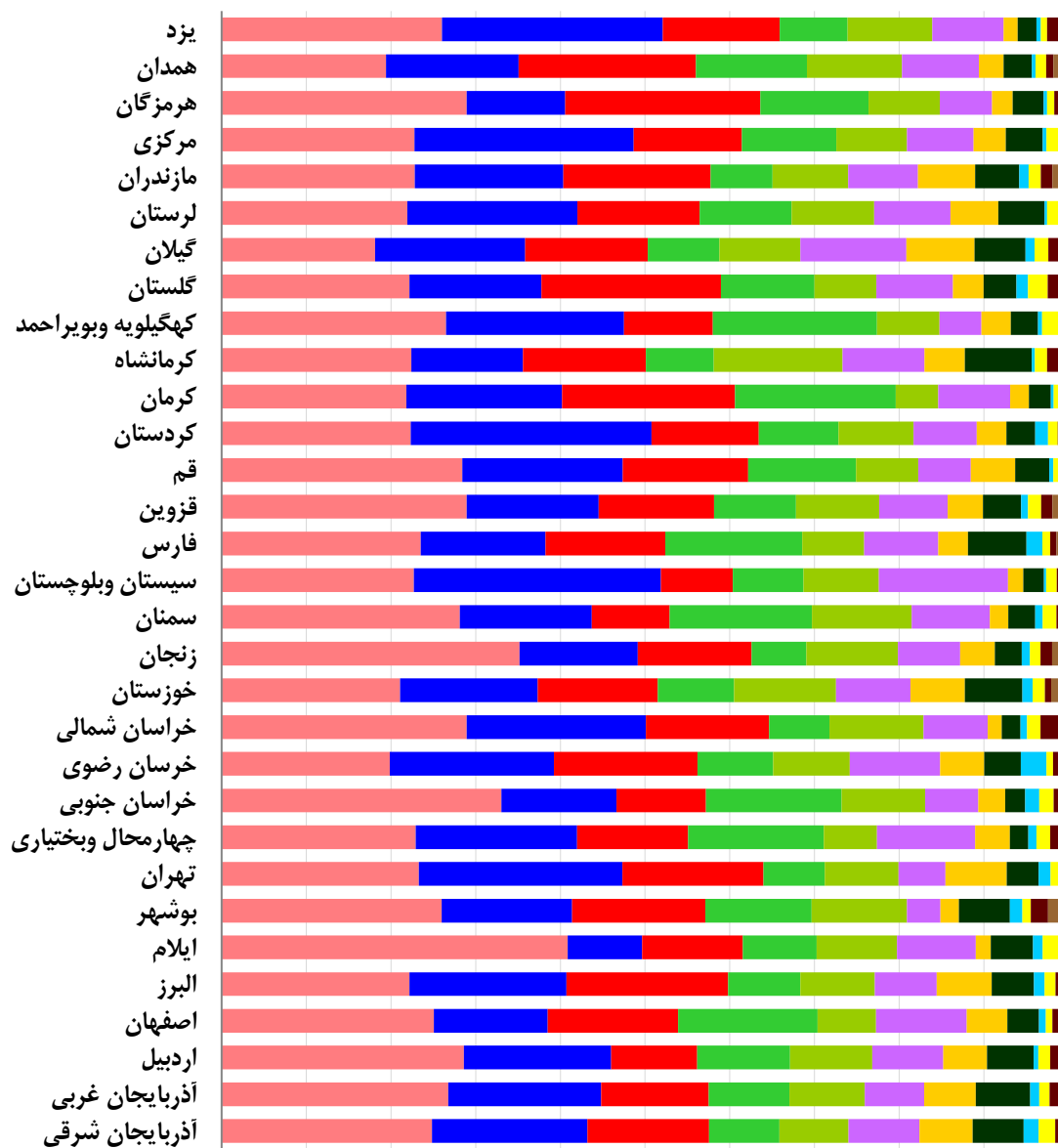
سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاهی به تفکیک استان‌های کشور در بهمن ماه ۱۳۹۸ در جدول ۴-۱۳ ارائه شده است. همانگونه که ملاحظه می‌گردد، در مجموع شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "تجارت الکترونیک پارسیان" بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی را در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند. شرکت "به پرداخت ملت" تقریباً در تمام استان‌ها، با اختلاف نسبت به سایر شرکت‌ها از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی پشتیبانی می‌نماید.

جدول ۴-۱۳ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان - بهمن ۹۸

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسیان	سیان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۸/۲۹٪	۰/۳۸٪	۲۴/۸۵٪	۸/۴۰٪	۶/۲۷٪	۱۸/۳۶٪	۱/۱۸٪	۱/۸۰٪	۱۴/۳۶٪	۱/۹۵٪	۶/۰۱٪	۸/۱۵٪
آذربایجان غربی	۹/۵۴٪	۰/۵۷٪	۲۶/۷۶٪	۷/۰۲٪	۶/۰۷٪	۱۸/۰۷٪	۱/۶۵٪	۱/۰۸٪	۱۲/۶۹٪	۱/۲۳٪	۶/۴۳٪	۸/۹۱٪
اردبیل	۱۰/۹۷٪	۰/۵۹٪	۲۸/۶۱٪	۸/۳۸٪	۵/۱۸٪	۱۷/۳۸٪	۱/۵۸٪	۰/۵۷٪	۱۰/۱۵٪	۱/۳۸٪	۵/۵۰٪	۹/۷۲٪
اصفهان	۱۶/۴۶٪	۰/۱۸۵٪	۲۵/۰۵٪	۱۰/۷۳٪	۴/۷۹٪	۱۳/۴۷٪	۱/۰۳٪	۰/۸۲٪	۱۵/۳۸٪	۰/۷۷٪	۳/۷۳٪	۶/۹۲٪
البرز	۸/۵۴٪	۰/۶۴٪	۲۲/۱۶٪	۷/۳۳٪	۶/۴۸٪	۱۸/۵۶٪	۰/۸۹٪	۱/۲۶٪	۱۹/۰۸٪	۱/۳۰٪	۴/۹۸٪	۸/۷۷٪
ایلام	۸/۷۰٪	۰/۰۲٪	۴۰/۸۶٪	۹/۳۰٪	۱/۷۹٪	۸/۸۰٪	۰/۹۵٪	۱/۱۵٪	۱۱/۹۰٪	۲/۰۸٪	۴/۹۶٪	۹/۴۹٪
بوشهر	۱۲/۵۷٪	۲/۴۲٪	۲۵/۹۸٪	۳/۹۷٪	۲/۱۷٪	۱۵/۳۸٪	۲/۰۳٪	۱/۴۶٪	۱۵/۷۵٪	۱/۰۰٪	۶/۰۳٪	۱۱/۲۳٪
تهران	۷/۲۴٪	۰/۲۶٪	۲۳/۲۸٪	۵/۵۴٪	۷/۲۱٪	۲۴/۰۴٪	۰/۹۰٪	۱/۳۸٪	۱۶/۶۴٪	۰/۹۸٪	۳/۷۸٪	۸/۷۴٪
چهارمحال و بختیاری	۱۶/۰۰٪	۰/۴۰٪	۲۲/۹۱٪	۱۱/۵۹٪	۴/۱۰٪	۱۹/۰۷٪	۱/۷۴٪	۰/۹۳٪	۱۳/۱۱٪	۱/۶۴٪	۲/۱۷٪	۶/۳۰٪
خراسان جنوبی	۱۶/۰۲٪	۰/۶۹٪	۳۳/۰۳٪	۶/۲۶٪	۳/۱۸٪	۱۳/۶۱٪	۱/۰۷٪	۱/۶۷٪	۱۰/۵۵٪	۱/۶۸٪	۲/۳۶٪	۹/۸۸٪
خراسان رضوی	۸/۹۴٪	۰/۵۴٪	۱۹/۸۷٪	۱۰/۶۶٪	۵/۲۳٪	۱۹/۳۸٪	۱/۳۰٪	۳/۰۴٪	۱۶/۹۳٪	۰/۷۶٪	۴/۳۰٪	۹/۰۵٪
خراسان شمالی	۷/۱۳٪	۰/۹۱٪	۲۸/۹۴٪	۷/۵۸٪	۱/۶۵٪	۲۱/۱۷٪	۲/۳۹٪	۰/۷۷٪	۱۴/۵۴٪	۱/۵۹٪	۲/۲۱٪	۱۱/۱۲٪
خوزستان	۹/۰۱٪	۲/۰۵٪	۲۱/۰۸٪	۸/۷۹٪	۶/۴۲٪	۱۶/۲۴٪	۰/۷۵٪	۱/۲۵٪	۱۴/۱۷٪	۱/۴۱٪	۶/۷۸٪	۱۲/۰۵٪
زنجان	۶/۴۵٪	۱/۹۳٪	۳۵/۱۸٪	۷/۳۷٪	۴/۰۸٪	۱۳/۹۷٪	۱/۳۷٪	۰/۹۶٪	۱۳/۴۳٪	۱/۲۷٪	۳/۱۸٪	۱۰/۸۲٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسپان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
سمنان	۱۶/۷۹%	۰/۰۱%	۲۸/۱۳%	۹/۲۵%	۲/۱۹%	۱۵/۵۷%	۱/۳۹%	۰/۱۸%	۹/۲۰%	۱/۶۳%	۳/۱۸%	۱۱/۷۸%
سیستان و بلوچستان	۸/۳۴%	۰/۰۰%	۲۲/۷۲%	۱۵/۲۵%	۱/۸۳%	۲۹/۱۴%	۱/۳۸%	۰/۲۵%	۸/۵۲%	۱/۲۷%	۲/۴۲%	۸/۸۹%
فارس	۱۶/۱۷%	۱/۴۲%	۲۳/۵۲%	۸/۷۵%	۳/۵۲%	۱۴/۷۲%	۰/۷۲%	۱/۸۸%	۱۴/۱۴%	۰/۹۵%	۶/۹۰%	۷/۳۱%
قزوین	۹/۶۹%	۱/۹۱%	۲۸/۹۳%	۸/۰۸%	۴/۲۰%	۱۵/۵۹%	۱/۳۳%	۰/۸۴%	۱۳/۶۳%	۱/۵۲%	۴/۴۸%	۹/۸۱%
قم	۱۲/۷۵%	۰/۰۰%	۲۸/۴۳%	۶/۱۹%	۵/۲۴%	۱۸/۹۲%	۰/۸۲%	۰/۴۹%	۱۴/۸۱%	۰/۹۵%	۴/۰۳%	۷/۳۵%
کردستان	۹/۴۴%	۰/۴۰%	۲۲/۳۳%	۷/۴۶%	۳/۵۱%	۲۸/۴۵%	۰/۱۸%	۱/۴۹%	۱۲/۶۴%	۱/۱۵%	۳/۴۱%	۸/۸۵%
کرمان	۱۸/۹۷%	۰/۱۷%	۲۱/۸۱%	۸/۴۸%	۲/۲۱%	۱۸/۳۷%	۰/۸۳%	۰/۳۴%	۲۰/۴۵%	۰/۷۵%	۲/۵۷%	۵/۰۳%
کرمانشاه	۷/۹۹%	۰/۰۰%	۲۲/۴۱%	۹/۶۸%	۴/۷۵%	۱۳/۱۶%	۲/۵۲%	۰/۳۸%	۱۴/۵۴%	۱/۴۵%	۷/۹۰%	۱۵/۲۳%
کهگیلویه و بویراحمد	۱۹/۳۸%	۰/۰۳%	۲۶/۵۰%	۴/۹۳%	۳/۴۸%	۲۱/۰۱%	۰/۷۰%	۰/۴۹%	۱۰/۵۰%	۲/۳۸%	۳/۲۰%	۷/۳۷%
گلستان	۱۱/۰۷%	۰/۸۵%	۲۲/۱۹%	۹/۰۷%	۳/۶۰%	۱۵/۵۷%	۱/۵۸%	۱/۳۹%	۲۱/۲۰%	۲/۳۳%	۳/۱۸۷%	۷/۲۸%
گیلان	۸/۴۴%	۰/۷۰%	۱۸/۱۲%	۱۲/۵۰%	۸/۰۵%	۱۷/۷۱%	۱/۶۶%	۱/۰۷%	۱۴/۵۰%	۱/۶۵%	۶/۰۳%	۹/۵۷%
لرستان	۱۰/۸۵%	۰/۰۰%	۲۱/۹۲%	۹/۰۳%	۵/۶۵%	۲۰/۰۹%	۱/۱۲%	۰/۲۹%	۱۴/۴۶%	۱/۴۰%	۵/۴۶%	۹/۷۳%
مازندران	۷/۲۸%	۱/۹۱%	۲۲/۸۰%	۸/۲۴%	۳/۸۳%	۱۷/۵۳%	۱/۳۵%	۱/۰۹%	۱۷/۴۲%	۱/۴۶%	۵/۲۱%	۸/۹۴%
مرکزی	۱۱/۱۶%	۰/۰۵%	۲۲/۷۹%	۷/۸۶%	۳/۸۳%	۲۵/۸۷%	۱/۱۵%	۰/۴۳%	۱۲/۷۸%	۱/۴۱%	۴/۳۴%	۸/۳۲%
هرمزگان	۱۲/۸۱%	۰/۶۳%	۲۸/۹۳%	۶/۱۵%	۲/۴۶%	۱۱/۶۵%	۱/۰۳%	۰/۴۱%	۲۳/۰۱%	۰/۸۶%	۳/۶۵%	۸/۴۱%
همدان	۱۳/۱۲%	۱/۷۸%	۱۹/۴۲%	۹/۰۷%	۲/۹۲%	۱۵/۶۵%	۰/۸۵%	۰/۴۴%	۲۰/۹۲%	۱/۲۶%	۳/۳۵%	۱۱/۲۳%
یزد	۸/۰۱%	۰/۳۶%	۲۶/۰۳%	۸/۴۰%	۱/۶۷%	۲۶/۰۷%	۲/۱۵%	۰/۵۳%	۱۳/۸۰%	۰/۷۵%	۲/۲۰%	۱۰/۰۲%

سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به تفکیک استان‌های کشور برای بهمن ۱۳۹۸ در شکل ۴-۸ به تصویر کشیده شده است.

تجارت الکترونیک پارسیان   پرداخت الکترونیک سامان   به پرداخت ملت
 کارت اعتباری ایران کیش   آسان پرداخت پرشین   پرداخت الکترونیک سداد
 فن آوا کارت   پرداخت الکترونیک پاسارگاد   پرداخت نوین آراین
 سایان کارت   پرداخت الکترونیک سپهر   کارت دماوند

شکل ۴-۸ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های تفکیک استان‌ها- بهمن ۱۳۹۸

۴-۳-۲- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور

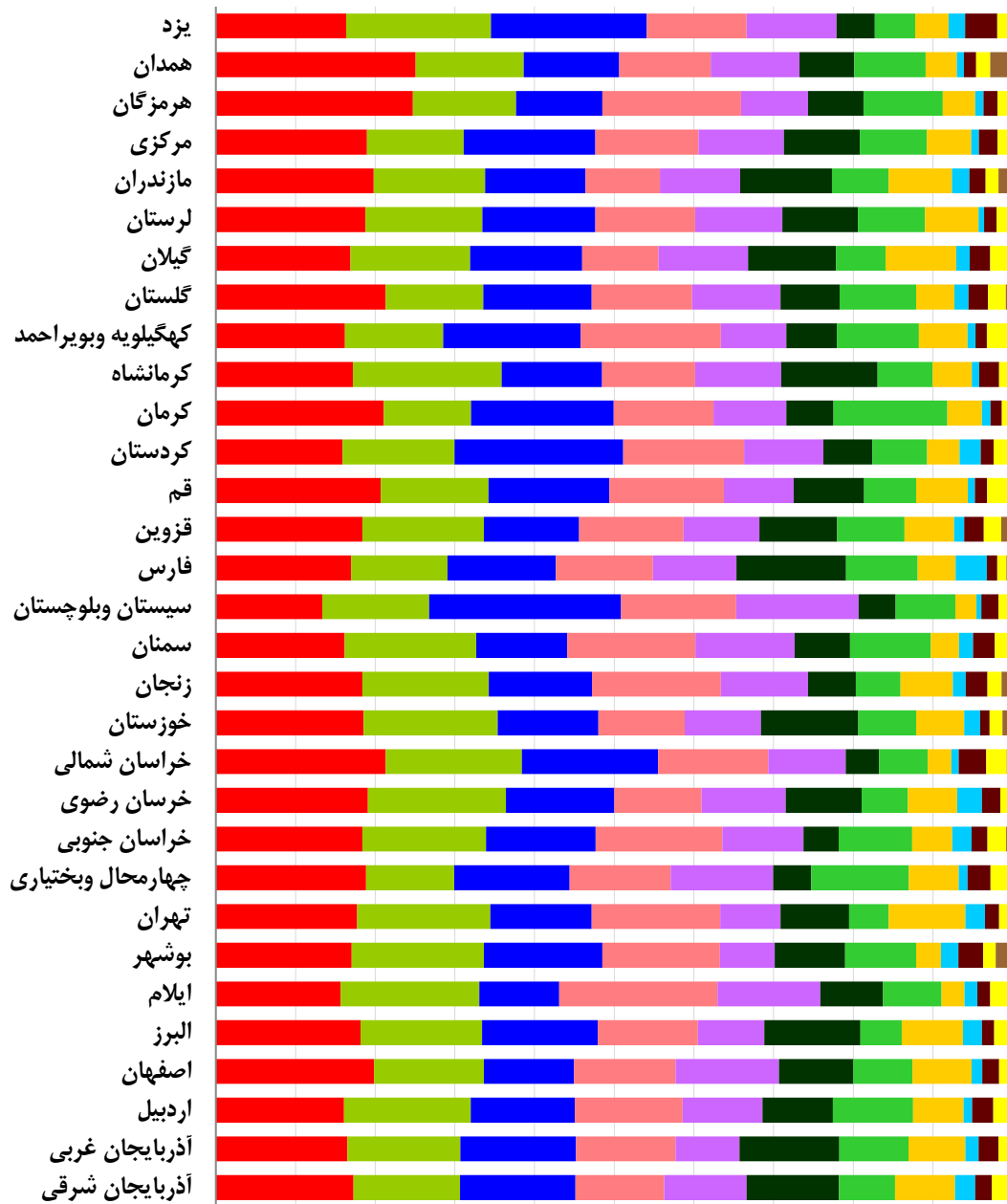
در این بخش به بررسی اطلاعات سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور پرداخته می‌شود. جدول ۴-۱۴ اطلاعات سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان را برای بهمن ۱۳۹۸ نشان می‌دهد. همانگونه که مشاهده می‌گردد شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسپان"، "کارت اعتباری ایران کیش"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "به‌پرداخت ملت" به ترتیب بیشترین سهم از بازار را از این منظر در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند. این امر با توجه به میزان شرکت‌های PSP در پشتیبانی از تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی قابل انتظار است.

جدول ۴-۱۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان - بهمن ۹۸

استان	کارت اعتباری ایران کیش	فن آو کارت	سایان کارت	تجارت الکترونیک پارسپان	پرداخت نوین آرین	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سداد	به‌پرداخت ملت	الکترونیک کارت دماوند	آسان پرداخت پرسپین
آذربایجان شرقی	۱۳/۳۶٪	۱۱/۶۲٪	۲/۲۹٪	۱۷/۲۹٪	۲/۵۱٪	۲/۰۸٪	۱۴/۵۰٪	۷/۵۴٪	۱۰/۳۲٪	۱۱/۱۴٪	۰/۳۴٪	۷/۰۲٪
آذربایجان غربی	۱۴/۱۷٪	۱۲/۵۲٪	۱/۳۰٪	۱۶/۵۰٪	۱/۶۲٪	۲/۵۳٪	۱۴/۵۳٪	۷/۱۴٪	۸/۰۳٪	۱۲/۴۹٪	۰/۴۶٪	۸/۷۱٪
اردبیل	۱۵/۹۰٪	۸/۸۴٪	۱/۹۶٪	۱۶/۰۸٪	۱/۰۹٪	۲/۶۴٪	۱۳/۰۷٪	۶/۳۳٪	۱۰/۰۶٪	۱۳/۵۱٪	۰/۴۸٪	۱۰/۰۴٪
اصفهان	۱۳/۸۰٪	۹/۳۷٪	۱/۱۴٪	۱۹/۸۵٪	۱/۳۳٪	۲/۱۳٪	۱۱/۲۸٪	۷/۴۳٪	۱۲/۹۸٪	۱۲/۷۵٪	۰/۵۵٪	۷/۳۹٪
البرز	۱۵/۲۶٪	۱۲/۰۸٪	۱/۸۱٪	۱۸/۱۵٪	۲/۳۸٪	۱/۵۱٪	۱۴/۵۰٪	۷/۶۸٪	۸/۳۴٪	۱۲/۵۸٪	۰/۵۱٪	۵/۱۹٪
ایلام	۱۷/۴۱٪	۷/۸۷٪	۲/۷۳٪	۱۵/۶۸٪	۱/۶۰٪	۱/۶۴٪	۱۰/۰۲٪	۲/۸۹٪	۱۲/۹۰٪	۱۹/۸۷٪	۰/۰۷٪	۷/۳۲٪
بوشهر	۱۶/۵۹٪	۸/۸۲٪	۱/۵۸٪	۱۷/۰۶٪	۲/۲۱٪	۳/۰۹٪	۱۴/۸۵٪	۳/۰۸٪	۶/۸۸٪	۱۴/۷۶٪	۲/۱۳٪	۸/۹۵٪
تهران	۱۶/۷۳٪	۸/۶۱٪	۱/۳۸٪	۱۷/۷۵٪	۲/۴۴٪	۱/۷۷٪	۱۲/۶۸٪	۹/۶۷٪	۷/۵۷٪	۱۶/۱۴٪	۰/۳۲٪	۴/۹۵٪
چهارمحال و بختیاری	۱۱/۰۷٪	۴/۷۸٪	۲/۳۳٪	۱۸/۸۵٪	۱/۱۳٪	۲/۸۸٪	۱۴/۴۸٪	۶/۲۵٪	۱۲/۸۶٪	۱۲/۶۹٪	۰/۴۲٪	۱۲/۲۵٪
خراسان جنوبی	۱۵/۵۰٪	۴/۴۰٪	۲/۳۸٪	۱۸/۴۱٪	۲/۴۰٪	۲/۰۰٪	۱۳/۷۴٪	۵/۰۴٪	۱۰/۱۹٪	۱۵/۹۳٪	۰/۷۹٪	۹/۲۲٪
خراسان رضوی	۱۷/۳۱٪	۹/۵۲٪	۱/۰۵٪	۱۹/۰۸٪	۳/۰۹٪	۲/۳۲٪	۱۳/۶۰٪	۶/۲۰٪	۱۰/۵۷٪	۱۰/۹۸٪	۰/۴۹٪	۵/۷۹٪
خراسان شمالی	۱۷/۱۰٪	۴/۱۸٪	۲/۵۸٪	۲۱/۳۱٪	۰/۹۲٪	۳/۴۷٪	۱۷/۰۸٪	۲/۹۶٪	۹/۷۵٪	۱۳/۸۲٪	۰/۷۳٪	۶/۰۹٪
خوزستان	۱۶/۸۰٪	۱۲/۲۳٪	۱/۶۱٪	۱۸/۵۶٪	۲/۰۰٪	۱/۲۰٪	۱۲/۶۵٪	۶/۰۴٪	۹/۵۶٪	۱۰/۸۴٪	۱/۲۶٪	۷/۲۵٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسپان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
زنجان	۵/۵۹٪	۱/۳۸٪	۱۶/۱۷٪	۱۰/۹۷٪	۶/۵۸٪	۱۲/۹۳٪	۲/۷۲٪	۱/۶۴٪	۱۸/۳۸٪	۱/۷۶٪	۶/۰۰٪	۱۵/۸۹٪
سمنان	۱۰/۱۴٪	۰/۰۵٪	۱۶/۱۲٪	۱۲/۴۳٪	۳/۵۵٪	۱۱/۳۹٪	۲/۷۲٪	۱/۷۶٪	۱۶/۱۶٪	۲/۱۸٪	۶/۹۶٪	۱۶/۵۳٪
سیستان و بلوچستان	۷/۴۹٪	۰/۰۱٪	۱۴/۴۵٪	۱۵/۳۷٪	۲/۶۷٪	۲۴/۰۷٪	۲/۱۷٪	۰/۵۹٪	۱۳/۳۵٪	۱/۷۶٪	۴/۶۶٪	۱۳/۴۳٪
فارس	۸/۹۹٪	۰/۷۹٪	۱۲/۲۱٪	۱۰/۴۶٪	۴/۷۶٪	۱۳/۵۷٪	۱/۳۰٪	۳/۹۳٪	۱۶/۹۸٪	۱/۱۴٪	۱۳/۷۷٪	۱۲/۱۱٪
قزوین	۸/۴۴٪	۱/۴۲٪	۱۳/۰۸٪	۹/۵۵٪	۶/۲۳٪	۱۱/۹۸٪	۲/۴۶٪	۱/۳۰٪	۱۸/۴۰٪	۲/۱۸٪	۹/۷۴٪	۱۵/۲۳٪
قم	۶/۵۲٪	۰/۰۲٪	۱۴/۳۸٪	۸/۷۶٪	۶/۵۱٪	۱۵/۱۸٪	۱/۵۳٪	۰/۸۷٪	۲۰/۷۱٪	۳/۱۹٪	۸/۸۲٪	۱۳/۵۰٪
کردستان	۶/۸۹٪	۰/۴۵٪	۱۵/۱۹٪	۹/۹۳٪	۴/۰۵٪	۲۱/۱۶٪	۱/۶۲٪	۲/۶۵٪	۱۵/۸۹٪	۱/۹۳٪	۶/۱۵٪	۱۴/۰۸٪
کرمان	۱۴/۳۰٪	۰/۳۱٪	۱۲/۵۳٪	۹/۱۵٪	۴/۳۲٪	۱۷/۹۰٪	۱/۴۳٪	۱/۰۷٪	۲۱/۰۸٪	۱/۰۵٪	۵/۹۱٪	۱۰/۹۶٪
کرمانشاه	۶/۹۰٪	۰/۰۱٪	۱۱/۶۸٪	۱۰/۸۱٪	۴/۹۱٪	۱۲/۵۸٪	۲/۴۷٪	۰/۹۴٪	۱۷/۲۰٪	۱/۷۰٪	۱۲/۱۱٪	۱۸/۶۹٪
کهگیلویه و بویراحمد	۱۰/۲۹٪	۰/۱۰٪	۱۷/۶۱٪	۸/۲۱٪	۶/۱۲٪	۱۷/۲۳٪	۱/۴۳٪	۰/۹۹٪	۱۶/۲۱٪	۳/۱۳٪	۶/۳۵٪	۱۲/۳۴٪
گلستان	۹/۶۲٪	۰/۸۳٪	۱۲/۶۳٪	۱۱/۰۹٪	۴/۸۰٪	۱۳/۶۰٪	۲/۴۸٪	۱/۷۶٪	۲۱/۳۱٪	۲/۲۴٪	۷/۴۰٪	۱۲/۲۵٪
گیلان	۶/۲۰٪	۰/۶۸٪	۹/۵۸٪	۱۱/۲۷٪	۸/۸۹٪	۱۴/۰۵٪	۲/۵۶٪	۱/۶۹٪	۱۶/۹۱٪	۲/۱۴٪	۱۱/۰۳٪	۱۵/۰۱٪
لرستان	۸/۳۹٪	۰/۰۰٪	۱۲/۵۴٪	۱۰/۹۶٪	۶/۷۲٪	۱۴/۱۷٪	۱/۵۷٪	۰/۷۱٪	۱۸/۷۶٪	۱/۹۹٪	۹/۴۹٪	۱۴/۷۰٪
مازندران	۷/۱۲٪	۱/۷۵٪	۹/۳۳٪	۱۰/۰۶٪	۷/۹۴٪	۱۲/۶۰٪	۲/۰۳٪	۲/۱۷٪	۱۹/۸۳٪	۱/۶۵٪	۱۱/۵۳٪	۱۳/۹۸٪
مرکزی	۸/۴۲٪	۰/۱۱٪	۱۲/۹۵٪	۱۰/۷۱٪	۵/۶۰٪	۱۶/۵۳٪	۲/۳۶٪	۰/۹۳٪	۱۸/۹۵٪	۱/۷۸٪	۹/۵۱٪	۱۲/۱۶٪
هرمزگان	۹/۹۵٪	۰/۵۳٪	۱۷/۴۲٪	۸/۴۰٪	۴/۰۶٪	۱۰/۸۳٪	۱/۷۷٪	۱/۰۳٪	۲۴/۷۱٪	۱/۳۶٪	۶/۹۷٪	۱۲/۹۷٪
همدان	۸/۹۶٪	۲/۸۱٪	۱۱/۴۹٪	۱۱/۱۲٪	۳/۹۳٪	۱۲/۰۰٪	۱/۵۱٪	۰/۸۸٪	۲۵/۰۶٪	۱/۷۷٪	۶/۸۹٪	۱۳/۵۷٪
یزد	۵/۰۶٪	۰/۵۰٪	۱۲/۵۲٪	۱۱/۲۹٪	۴/۲۰٪	۱۹/۵۷٪	۴/۰۱٪	۲/۰۷٪	۱۶/۳۵٪	۱/۴۳٪	۴/۸۱٪	۱۸/۱۸٪

شکل ۴-۹ سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور را برای دوره بهمن ۱۳۹۸ را به تصویر می‌کشد.

■ تجارت الکترونیک پارسیان
 ■ کارت اعتباری ایران کیش
 ■ پرداخت الکترونیک سامان
■ به پرداخت ملت
 ■ پرداخت الکترونیک سداد
 ■ فن آوا کارت
■ آسان پرداخت پرشین
 ■ پرداخت الکترونیک پاسارگاد
 ■ پرداخت نوین آراین
■ پرداخت الکترونیک سپهر
 ■ سایان کارت
 ■ کارت دماوند

شکل ۴-۹ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتنخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان‌ها- بهمن ۱۳۹۸

۴-۳-۳- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در

بعد کشوری

دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تعیین کننده عملکرد شرکت و توزیع مناسب این ابزارها توسط شرکت‌ها باشند که برای این منظور می‌توان شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی را تعریف نمود.

این شاخص بیانگر نسبت سهم هر شرکت از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به سهم آن شرکت از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های است.^{۲۴} عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیک را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها است. در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارها دارد، از بازار تراکنش‌ها به دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارها دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. بنابراین می‌توان چنین گفت که شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های، کارایی توزیع کارتخوان‌های شرکت‌های PSP را بررسی نموده و از این رو شرکت‌ها به سبب کارا تر بودن توزیع، می‌بایست با جایی مناسب کارتخوان‌ها برای جذب تراکنش‌های بیشتر، شاخص اثربخشی این ابزار پذیرش را بهبود بخشند.

در جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر یک از شرکت‌های PSP در بهمن ۱۳۹۸ محاسبه شده است.

^{۲۴} این شاخص به عبارتی همان متوسط تراکنش کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت است که نسبت به کل نرمالایز شده است.

جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت-دی و بهمن ۹۸

شرکت	کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی		اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی	
	سهام از کل تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های	سهام از کل تعداد ابزار	دی ۹۸	بهمن ۹۸
آسان پرداخت پرشین	۱۰/۶۵٪	۷/۲۴٪	۱/۴۸۳	۱/۴۷۰
الکترونیک کارت دماوند	۰/۷۴٪	۰/۶۳٪	۱/۱۶۵	۱/۱۷۱
به پرداخت ملت	۲۳/۷۱٪	۱۳/۲۴٪	۱/۷۷۳	۱/۷۹۰
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۱۹٪	۹/۸۲٪	۰/۸۲۲	۰/۸۳۴
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۱۰٪	۶/۷۴٪	۰/۷۵۱	۰/۷۵۶
پرداخت الکترونیک سامان	۱۸/۹۸٪	۱۳/۸۳٪	۱/۳۴۱	۱/۳۷۲
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۱۳٪	۲/۰۱٪	۰/۵۴۲	۰/۵۶۲
پرداخت نوین آراین	۱/۲۴٪	۲/۰۴٪	۰/۵۹۰	۰/۶۰۹
تجارت الکترونیک پارسین	۱۵/۷۴٪	۱۸/۴۳٪	۰/۸۵۹	۰/۸۵۴
سایان کارت	۱/۱۶٪	۱/۶۰٪	۰/۷۲۳	۰/۷۲۵
فن آوا کارت	۴/۵۳٪	۹/۴۰٪	۰/۴۹۲	۰/۴۸۲
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۸۳٪	۱۵/۰۲٪	۰/۶۱۰	۰/۵۸۸

در بهمن ماه همانند ماه‌های پیشین شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "الکترونیک کارت دماوند" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. دارا بودن عدد بالاتر از یک در شاخص اثربخشی به این معناست که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتخوان‌ها بیشتر از سهم تعداد کارتخوان‌هایشان از کل کارتخوان‌های کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند.

همانگونه که در جدول بالا مشاهده می‌شود، میزان شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی در بهمن ماه ۹۸ نسبت به ماه گذشته تغییرات چندانی نداشته است. با توجه به متغیر بودن روند و مقدار رشد سهم تعدادی تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌ها نسبت به سهم ابزار کارتخوان فروشگاه‌های آن‌ها، شاخص مذکور در هر یک از شرکت‌های PSP ممکن است دچار کاهش و یا افزایش شده باشد. جدول فوق نشان می‌دهد که اثربخشی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با عددی برابر با ۰/۳۱ بالاترین تغییر را داشته است. این امر به دلیل افزایش سهم تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های این شرکت در مقابل کاهش پایانه‌های کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی آن ارزیابی می‌شود.

همانگونه که ذکر شد دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تصویر خوبی از توزیع مناسب این ابزارها توسط هر یک از شرکت‌های PSP را ارائه دهند. نکته حائز اهمیت این است که در شبکه‌ی شاپرک کارتخوان‌های فروشگاه‌ی فعالی وجود دارند که فاقد تراکنش هستند. به این معنا که وضعیت آن‌ها در شبکه فعال است ولیکن تراکنشی از سوی آن‌ها وارد شبکه‌ی پرداخت نشده‌است.

اثربخشی هر یک از شرکت‌ها در کل کارتخوان‌های فروشگاه‌ی در بالا به تفصیل بررسی گردید. در این بخش به‌منظور مشاهده‌ی نحوه‌ی جایابی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار^{۲۵} در کشور و همچنین بررسی میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها، شاخص اثربخشی به ازای سهم تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ی هر شرکت به سهم آن‌ها از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار باز تعریف شده و به‌عنوان شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار ارائه می‌گردد.

در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارهای تراکنش‌دار دارد، از بازار تراکنش‌ها به‌دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارهای مزبور دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. جدول زیر همچنین، شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی را بر حسب ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌ی تراکنش‌دار در بهمن ۹۸ محاسبه و ارائه می‌نماید.

---

^{۲۵} با حداقل یک تراکنش در ماه.

جدول ۴-۱۶ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش دار هر شرکت - دی و بهمن ۹۸

شرکت	کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار		اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار	
	سهم از کل تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار	سهم از کل تعداد ابزار	دی ۹۸	بهمن ۹۸
آسان پرداخت پرشین	۱۰/۶۵٪	۸/۲۹٪	۱/۳۰۶	۱/۲۸۵
الکترونیک کارت دماوند	۰/۷۴٪	۰/۷۲٪	۱/۰۲۸	۱/۰۳۰
به پرداخت ملت	۲۳/۷۱٪	۱۳/۷۲٪	۱/۷۱۰	۱/۷۲۸
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۱۹٪	۱۰/۴۵٪	۰/۷۸۶	۰/۷۸۴
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۱۰٪	۷/۷۹٪	۰/۶۵۸	۰/۶۵۵
پرداخت الکترونیک سامان	۱۸/۹۸٪	۱۴/۷۷٪	۱/۲۹۶	۱/۲۸۵
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۱۳٪	۲/۳۴٪	۰/۴۶۶	۰/۴۸۲
پرداخت نوین آریا	۱/۲۴٪	۲/۰۷٪	۰/۵۹۷	۰/۶۰۱
تجارت الکترونیک پارسین	۱۵/۷۴٪	۱۴/۸۵٪	۱/۰۲۰	۱/۰۶۰
سایان کارت	۱/۱۶٪	۱/۸۲٪	۰/۶۳۷	۰/۶۴۰
فن آوا کارت	۴/۵۳٪	۹/۲۶٪	۰/۴۹۷	۰/۴۸۹
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۸۳٪	۱۳/۹۳٪	۰/۶۵۵	۰/۶۳۴

در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارسین" و "الکترونیک کارت دماوند" به عددی بالاتر از یک دست یافته‌اند. این بدین معناست که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتخوان‌های تراکنش‌دار بیشتر از سهم تعداد کارتخوان‌هایشان از کل کارتخوان‌های تراکنش‌دار کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. عملکرد مختلف هر یک از شرکت‌های PSP در کسب سهم بازار تراکنش‌ها و کارتخوان‌های تراکنش‌دار سبب گردیده تا میزان شاخص مذکور بعضاً با افزایش و یا کاهش مواجه شود. بیشترین تغییر در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های تراکنش‌دار، در شرکت "تجارت الکترونیک پارسین" با افزایش ۰/۰۴۰ واحدی مشاهده می‌شود.

۴-۳-۴ - شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور

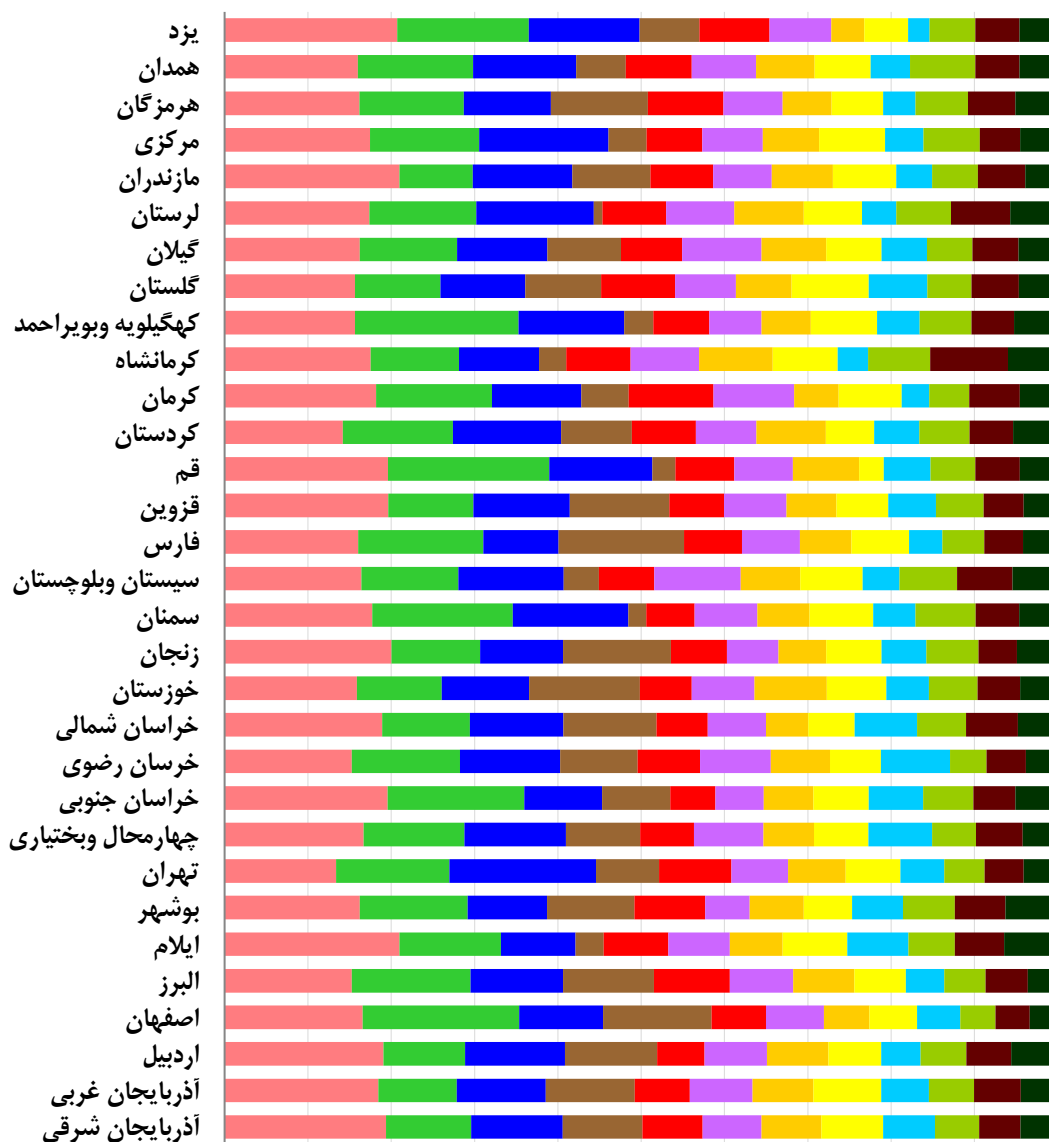
در این قسمت شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر شرکت در هر یک از ۳۱ استان کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد. دو شرکت "به پرداخت ملت" و "آسان پرداخت پرشین" در تمام استان‌ها و شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های بالاتر از یک هستند. همچنین اعداد این شاخص در شرکت "الکترونیک کارت دماوند" نشان می‌دهد که این شرکت نیز در برخی از استان‌های کشور رقم بالاتر از یک را کسب نموده‌است. در جدول ۴-۱۷ این شاخص در بهمن ماه برای هر یک از شرکت‌های PSP به ازای استان‌های کشور مورد محاسبه قرار گرفته است.

جدول ۴-۱۷ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - بهمن ۹۸

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسپان	سپان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۱/۱۸۱	۱/۱۰۰	۲/۲۳۱	۰/۸۱۴	۰/۸۳۲	۱/۲۶۶	۰/۵۶۸	۰/۷۲۰	۰/۸۳۰	۰/۸۵۱	۰/۵۱۷	۰/۶۱۱
آذربایجان غربی	۱/۰۹۵	۱/۲۳۹	۲/۱۴۲	۰/۸۷۴	۰/۸۵۰	۱/۲۴۴	۰/۶۵۴	۰/۶۶۶	۰/۷۶۹	۰/۹۴۵	۰/۵۱۳	۰/۶۲۹
اردبیل	۱/۰۹۲	۱/۲۳۴	۲/۱۱۹	۰/۸۳۳	۰/۸۱۸	۱/۳۲۹	۰/۵۹۸	۰/۵۲۶	۰/۶۳۱	۰/۷۰۵	۰/۶۲۲	۰/۶۱۱
اصفهان	۲/۲۲۶	۱/۵۴۰	۱/۹۶۴	۰/۸۲۶	۰/۶۴۵	۱/۱۹۵	۰/۴۸۸	۰/۶۱۴	۰/۷۷۵	۰/۶۷۹	۰/۳۹۸	۰/۵۰۱
البرز	۱/۶۴۶	۱/۲۵۹	۱/۷۶۲	۰/۸۷۹	۰/۸۴۳	۱/۲۷۹	۰/۵۸۷	۰/۵۳۰	۱/۰۵۱	۰/۷۱۵	۰/۴۱۲	۰/۵۷۵
ایلام	۱/۱۸۹	۰/۳۳۳	۲/۰۵۷	۰/۷۲۰	۰/۶۲۱	۰/۸۷۸	۰/۵۸۰	۰/۷۱۶	۰/۷۵۹	۰/۷۶۲	۰/۶۳۰	۰/۵۴۵
بوشهر	۱/۴۰۵	۱/۱۳۷	۱/۷۶۰	۰/۵۷۷	۰/۷۰۴	۱/۰۳۶	۰/۶۵۷	۰/۶۶۲	۰/۹۲۳	۰/۶۳۱	۰/۶۸۴	۰/۶۷۷
تهران	۱/۴۶۵	۰/۸۱۴	۱/۴۴۲	۰/۷۳۲	۰/۷۴۶	۱/۸۹۶	۰/۵۰۷	۰/۵۶۶	۰/۹۳۸	۰/۷۰۷	۰/۴۳۹	۰/۵۲۳
چهارمحال و بختیاری	۱/۳۰۶	۰/۹۶۳	۱/۸۰۴	۰/۹۰۲	۰/۶۵۶	۱/۳۱۸	۰/۶۰۵	۰/۸۲۶	۰/۶۹۶	۰/۷۰۶	۰/۴۵۵	۰/۵۶۹
خراسان جنوبی	۱/۷۳۷	۰/۸۶۹	۲/۰۷۴	۰/۶۱۵	۰/۶۳۲	۰/۹۹۰	۰/۵۳۶	۰/۶۹۳	۰/۵۷۳	۰/۷۰۵	۰/۵۳۸	۰/۶۳۷
خراسان رضوی	۱/۵۴۲	۱/۱۰۲	۱/۸۱۰	۱/۰۰۸	۰/۸۴۳	۱/۴۲۵	۰/۵۶۱	۰/۹۸۵	۰/۸۸۸	۰/۷۲۴	۰/۴۵۱	۰/۵۲۳
خراسان شمالی	۱/۱۷۰	۱/۲۳۸	۲/۰۹۳	۰/۷۷۸	۰/۵۶۰	۱/۲۳۹	۰/۶۹۰	۰/۸۳۲	۰/۶۸۲	۰/۶۱۷	۰/۵۲۹	۰/۶۵۱
خوزستان	۱/۲۴۳	۱/۶۲۷	۱/۹۴۵	۰/۹۱۹	۱/۰۶۴	۱/۲۸۳	۰/۶۲۱	۰/۶۲۳	۰/۷۶۳	۰/۸۷۷	۰/۵۵۴	۰/۷۱۷
زنجان	۱/۱۵۵	۱/۴۰۳	۲/۱۷۵	۰/۶۷۲	۰/۶۲۱	۱/۰۸۱	۰/۵۰۲	۰/۵۸۶	۰/۷۳۱	۰/۷۲۱	۰/۵۲۹	۰/۶۸۱

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آریا	تجارت الکترونیک پارسین	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
سمنان	۱/۶۵۶	۰/۲۱۱	۱/۷۴۵	۰/۷۴۴	۰/۶۱۶	۱/۳۶۷	۰/۵۱۲	۰/۴۹۸	۰/۵۶۹	۰/۷۵۰	۰/۴۵۶	۰/۷۱۲
سیستان و بلوچستان	۱/۱۱۴	۰/۴۰۴	۱/۵۷۳	۰/۹۹۲	۰/۶۸۵	۱/۲۱۱	۰/۶۳۷	۰/۴۲۴	۰/۶۳۸	۰/۷۱۹	۰/۵۱۹	۰/۶۶۲
فارس	۱/۷۹۹	۱/۸۰۸	۱/۹۲۵	۰/۸۳۶	۰/۷۴۰	۱/۰۸۵	۰/۵۵۸	۰/۴۷۸	۰/۸۳۳	۰/۸۳۰	۰/۵۰۱	۰/۶۰۳
قزوین	۱/۱۴۸	۱/۳۴۵	۲/۲۱۲	۰/۸۴۶	۰/۶۷۴	۱/۳۰۲	۰/۵۴۲	۰/۶۴۵	۰/۷۴۱	۰/۶۹۸	۰/۴۶۰	۰/۶۴۴
قم	۱/۹۵۵	۰/۲۸۰	۱/۹۷۷	۰/۷۰۶	۰/۸۰۴	۱/۲۴۷	۰/۵۴۰	۰/۵۶۴	۰/۷۱۵	۰/۲۹۹	۰/۴۵۷	۰/۵۴۴
کردستان	۱/۳۶۹	۰/۸۸۲	۱/۴۶۹	۰/۷۵۱	۰/۸۶۵	۱/۳۴۵	۰/۵۴۰	۰/۵۶۱	۰/۷۹۶	۰/۵۹۸	۰/۵۵۵	۰/۶۲۸
کرمان	۱/۳۲۷	۰/۵۴۶	۱/۷۴۱	۰/۹۲۷	۰/۵۱۳	۱/۰۲۷	۰/۵۸۱	۰/۳۱۷	۰/۹۷۰	۰/۷۲۱	۰/۴۳۵	۰/۴۵۹
کرمانشاه	۱/۱۵۹	۰/۳۵۹	۱/۹۱۸	۰/۸۹۶	۰/۹۶۷	۱/۰۴۶	۱/۰۲۱	۰/۴۰۰	۰/۸۴۵	۰/۸۵۱	۰/۶۵۲	۰/۸۱۵
کهگیلویه و بویراحمد	۱/۸۸۴	۰/۳۳۴	۱/۵۰۵	۰/۶۰۱	۰/۵۷۰	۱/۲۲۰	۰/۴۸۸	۰/۴۹۴	۰/۶۴۸	۰/۷۶۱	۰/۵۰۵	۰/۵۹۷
گلستان	۱/۱۵۱	۱/۰۲۲	۱/۷۵۶	۰/۸۱۸	۰/۷۵۱	۱/۱۴۵	۰/۶۳۹	۰/۷۸۸	۰/۹۹۵	۱/۰۴۱	۰/۵۲۴	۰/۵۹۴
گیلان	۱/۳۶۱	۱/۰۳۰	۱/۸۹۱	۱/۱۰۹	۰/۹۰۶	۱/۲۶۱	۰/۶۴۷	۰/۶۳۴	۰/۸۵۸	۰/۷۷۳	۰/۵۴۶	۰/۶۳۸
لرستان	۱/۲۹۴	۰/۱۰۵	۱/۷۴۸	۰/۸۲۴	۰/۸۴۰	۱/۴۱۸	۰/۷۱۵	۰/۴۱۱	۰/۷۷۱	۰/۷۰۴	۰/۵۷۵	۰/۶۶۲
مازندران	۱/۰۲۳	۱/۰۸۸	۲/۴۴۴	۰/۸۱۹	۰/۸۵۲	۱/۳۹۱	۰/۶۶۴	۰/۵۰۲	۰/۸۷۸	۰/۸۸۴	۰/۴۵۲	۰/۶۴۰
مرکزی	۱/۳۲۵	۰/۴۶۳	۱/۷۶۰	۰/۷۳۴	۰/۶۸۳	۱/۵۶۵	۰/۴۸۸	۰/۴۶۶	۰/۶۷۵	۰/۷۹۶	۰/۴۵۶	۰/۶۸۵
هرمزگان	۱/۲۸۷	۱/۱۹۳	۱/۶۶۱	۰/۷۳۲	۰/۶۰۵	۱/۰۷۶	۰/۵۸۳	۰/۳۹۶	۰/۹۳۱	۰/۶۳۴	۰/۵۲۳	۰/۶۴۸
همدان	۱/۴۶۳	۰/۶۳۲	۱/۶۹۰	۰/۸۱۶	۰/۷۴۳	۱/۳۰۴	۰/۵۶۱	۰/۴۹۹	۰/۸۳۵	۰/۷۱۰	۰/۴۸۶	۰/۸۲۸
یزد	۱/۵۸۲	۰/۷۲۲	۲/۰۷۸	۰/۷۴۴	۰/۳۹۷	۱/۳۳۳	۰/۵۳۵	۰/۲۵۶	۰/۸۴۴	۰/۵۲۸	۰/۴۵۸	۰/۵۵۱

همچنین شکل شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت PSP برای هر یک از استان‌های کشور در شکل ۴-۱۰ آمده است.

- به پرداخت ملت
- آسان پرداخت پرشین
- پرداخت الکترونیک سامان
- الکترونیک کارت دماوند
- تجارت الکترونیک پارسبان
- پرداخت الکترونیک سداد
- پرداخت الکترونیک پاسارگاد
- سایان کارت
- پرداخت نوین آراین
- کارت اعتباری ایران کیش
- پرداخت الکترونیک سپهر
- فن آوا کارت

شکل ۴-۱۰ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان - بهمن ۱۳۹۸

۴-۳-۵- عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌ها

کم‌تراکنش و فاقد تراکنش

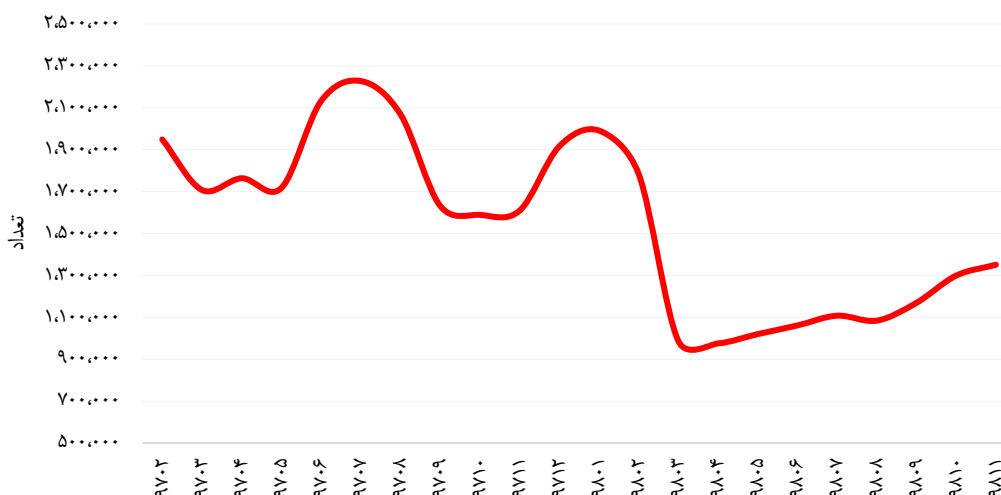
بر اساس روش معمول در سایر کشورها، پذیرندگان برای استفاده از ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، ناچار به خرید یا اجاره دستگاه کارتخوان بوده و به‌علاوه موظف به پرداخت هزینه‌های نصب، نگهداری و نیز پرداخت بهای کاغذ رول مورد استفاده در آن هستند. در نتیجه در این کشورها، توجه به بهره‌وری در به‌کارگیری این ابزار بسیار بیشتر است. اما در ایران به واسطه مداخله بانک‌ها در این امر، نه تنها کارتخوان به صورت رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد، بلکه همه هزینه‌های مربوطه حتی رول کاغذ رسید نیز به رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد. به تبع این رویکرد، تعدد دستگاه‌های کارتخوان در فروشگاه‌ها و در نتیجه فراوانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مشاهده می‌شود. متأسفانه بی‌تفاوتی فروشندگان و یا حتی استقبال از افزایش کارتخوان‌های فروشگاه‌ها به دلیل ارزش‌نمایشی آن از یک سو و الزام شرکت PSP به نصب کارتخوان بدون توجه به کارایی آن که از قراردادهای این شرکت‌ها با بانک‌ها ناشی می‌شود از سوی دیگر، موجب تشدید پدیده‌هایی نظیر تعدد کارتخوان نصب شده در هر فروشگاه‌ها و وجود کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش شده است.

در این قسمت به منظور بررسی نمایش میزان کارایی و بهره‌وری کارتخوان‌های فروشگاه‌ها، آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی هر شرکت PSP بررسی خواهد شد. از اردیبهشت ماه ۹۷ مفهوم این نوع کارتخوان‌ها بازتعریف گردیده و بر این اساس به کارتخوانی کم‌تراکنش گفته می‌شود که در یک بازه زمانی دو ماهه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه متوالی، کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد^{۲۶}. علت ملاک قرار گرفتن بازه زمانی دو ماهه در تعریف ابزار کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، کنترل شرکت‌ها در نصب جدید کارتخوان‌ها و نیز در بر گرفتن فعالیت فصلی برخی پذیرندگان بنا بر ماهیت فعالیت آن‌ها است.

^{۲۶} در تعریف گذشته به کارتخوانی کم‌تراکنش گفته می‌شد که در یک بازه زمانی سه ماهه متوالی کمتر از ۶۰ تراکنش در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد.

برای بررسی روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، شکل ۴-۱۱ طی اردیبهشت ماه ۹۷ تا بهمن ماه ۹۸ ترسیم شده است.

تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش

شکل ۴-۱۱ روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از اردیبهشت ۹۷ تاکنون

همانگونه که در شکل فوق ملاحظه می‌شود تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش در چند ماه اخیر روند افزایشی داشته و در بهمن ماه نرخ رشد آن‌ها مثبت ۳/۹۸ درصد ثبت گردیده است. افزایش تعداد این کارتخوان‌ها در برخی از شرکت‌ها به‌ویژه شرکت "تجارت الکترونیک پارسین" مشاهده می‌شود. از سویی دیگر شکل ۴-۱۱ سهم تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت را ارائه می‌دهد. این جدول مبین آن است که در ماه بهمن ۹۸ سهم کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۱۶/۳۵ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است. عدد فوق نسبت به رقم مشابه در دی ماه ۰/۴۴ درصد افزایش داشته است.

جدول ۴-۱۸ سهم تعداد کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتهای فعال سیستمی آن - بهمن ۹۸

اختلاف	سهم مجموع تعداد کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کل کارتهای فعال سیستمی هر شرکت		نام شرکت
	بهمن ۹۸	دی ۹۸	
۰/۲۶٪	۵/۹۹٪	۵/۷۳٪	آسان پرداخت پرشین
۰/۲۶٪	۸/۴۸٪	۸/۲۲٪	الکترونیک کارت دماوند
۰/۶۲٪	۱۴/۹۰٪	۱۴/۲۸٪	به پرداخت ملت
-۰/۱۴٪	۱۴/۲۷٪	۱۴/۴۱٪	پرداخت الکترونیک سداد
۰/۳۸٪	۶/۳۵٪	۵/۹۷٪	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
-۰/۹۱٪	۱۱/۴۵٪	۱۲/۳۶٪	پرداخت الکترونیک سامان
۰/۹۹٪	۵/۲۸٪	۴/۲۹٪	پرداخت الکترونیک سپهر
-۳/۸۰٪	۱۸/۸۳٪	۲۲/۶۳٪	پرداخت نوین آراین
۰/۹۳٪	۲۵/۲۷٪	۲۴/۳۴٪	تجارت الکترونیک پارسپان
۰/۶۸٪	۹/۶۱٪	۸/۹۳٪	سایبان کارت
۱/۲۴٪	۱۸/۲۵٪	۱۷/۰۱٪	فن آوا کارت
۰/۹۷٪	۲۳/۰۵٪	۲۲/۰۸٪	کارت اعتباری ایران کیش
۰/۴۴٪	۱۶/۳۵٪	۱۵/۹۱٪	مجموع

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکتها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف غالب جدولها، کمترین میزان شاخص به صورت *Bol d* نمایش داده شده است.

بسته به جهت و میزان سرعت تغییرات هر یک از دو مولفه‌ی تعداد کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش و تعداد کارتهای فعال سیستمی در هر شرکت PSP، عدد شاخص مذکور تحت تاثیر قرار گرفته است. بیشترین تغییر مربوط به سهم تعداد کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش از کارتهای فعال سیستمی با کاهشی معادل با ۳/۸۰ درصد در شرکت "پرداخت نوین آراین" اتفاق افتاده است. کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش شرکت "تجارت الکترونیک پارسپان" با سهمی برابر با ۲۵/۲۷ درصد از کل کارتهای فعال سیستمی آن با پیشی گرفتن از شرکت "کارت اعتباری ایران کیش"، بالاترین رقم شاخص را نشان می‌دهند. در مقابل آن تنها ۵/۲۸ درصد از کل کارتهای فعال سیستمی شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" را کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی آن شامل می‌شوند.

**بررسی وضعیت بانک‌های
صادرکننده و پذیرنده**

۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده

در این بخش از گزارش برای داشتن درک بهتری از روند کاری بانک‌های کشور، به بررسی سهم بازار پذیرندگی و صادرکنندگی در بانک‌های^{۲۷} پذیرنده^{۲۸} و صادرکننده^{۲۹} در شبکه پرداخت الکترونیک کارت‌ی پرداخته می‌شود.

۵-۱- سهم بازار پذیرندگی

در این بخش، سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌های کارت‌ی شبکه‌ی شاپرک مورد بررسی قرار گرفته و همچنین سهم هر یک از آن‌ها نیز به تفکیک ابزارهای پذیرش محاسبه شده است.

۵-۱-۱- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ

تراکنش‌های شبکه پرداخت

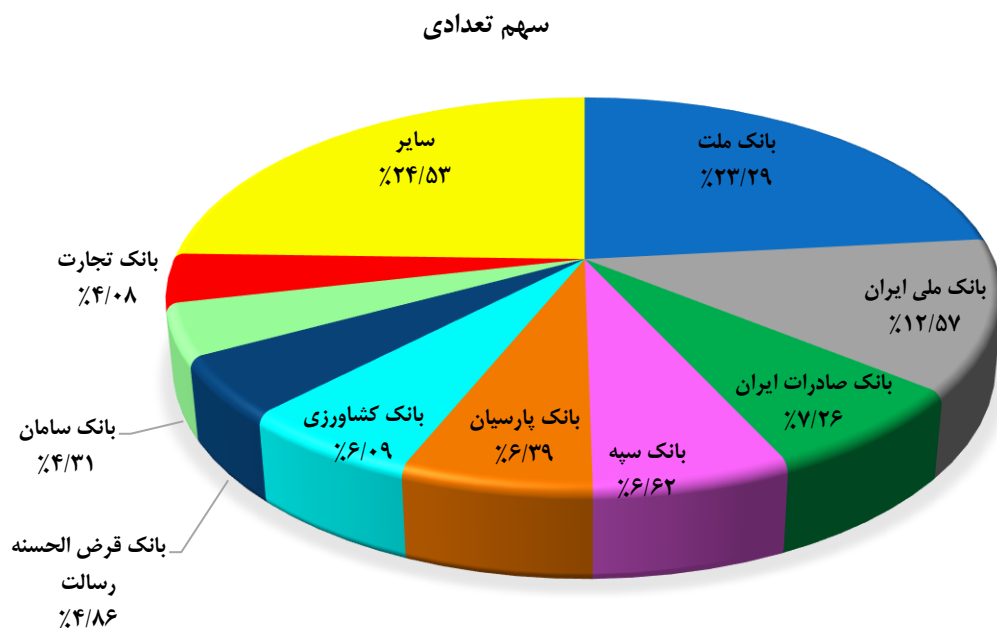
این شاخص گستره فعالیت هر یک از بانک‌ها در پذیرش تعداد و مبلغ تراکنش‌های پشتیبانی شده در شبکه شاپرک را نشان می‌دهد.

^{۲۷} در کل گزارش منظور از بانک‌ها، بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری مجاز می‌باشد.

^{۲۸} بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است.

^{۲۹} بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید.

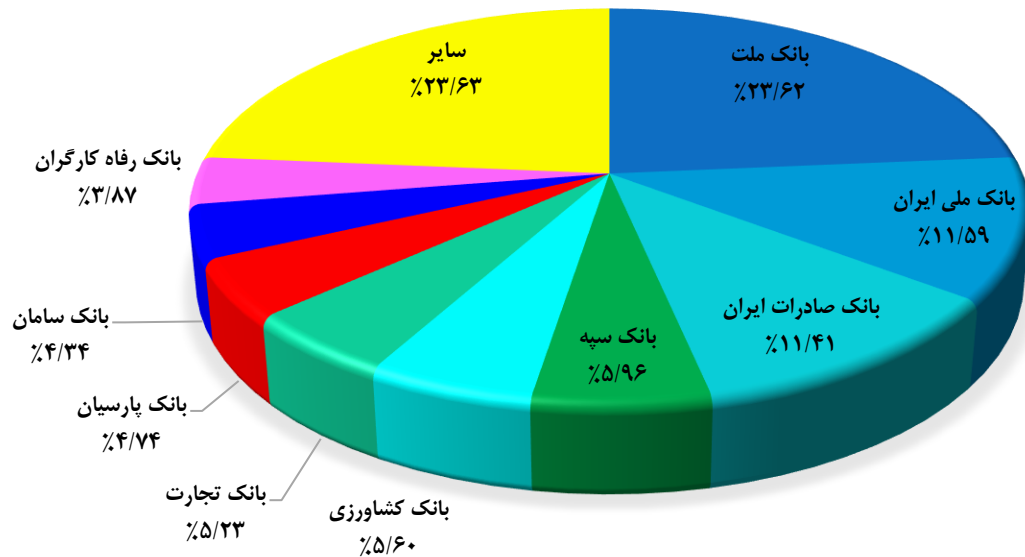
شکل ۱-۵ سهم تعدادی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت در بهمن ماه ۹۸ را نشان می‌دهد. همانگونه که مشاهده می‌گردد در نمودارهای مربوطه تنها نه بانک نخست با بالاترین سهم تعدادی و مبلغی در شبکه پرداخت آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

شکل ۱-۵ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - بهمن ۱۳۹۸

همچنین شکل ۲-۵ سهم مبلغی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل جمع مبلغ تراکنش‌های صنعت پرداخت در بهمن ماه ۹۸ را نشان می‌دهد.

سهم مبلغی

شکل ۵-۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - بهمن ۱۳۹۸

از دو شکل بالا ملاحظه می‌شود که "بانک ملت" با سهم ۲۳/۲۹ درصدی از تعداد تراکنش‌ها و سهم ۲۳/۶۲ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، همچنان با اختلاف زیاد، بالاترین سهم از پذیرش تراکنش‌های بازار را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است.

۵-۱-۲- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، منجر به شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی بازاریابی هر یک از بانک‌ها به منظور پذیرش وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی در هر یک از ابزارهای پذیرش می‌شود. ذکر این نکته ضروری است

که در محاسبه شاخص فوق، آمار تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای تمامی بانک‌های پذیرنده در کارت‌خوان‌های چندشبایی^{۳۰} نیز در نظر گرفته می‌شود.

سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر یک از بانک‌های پذیرنده از بازار ابزارهای پذیرش برای بهمن ماه ۹۸ در جدول ۵-۱ ارائه شده است.

جدول ۵-۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - بهمن ۱۳۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۲۹٪	۲/۹۱٪	۱۷/۰۴٪	۱/۳۴٪	۰/۹۲٪	۱۴/۲۰٪
۲	بانک انصار	۱/۷۲٪	۱/۷۱٪	۰/۰۴٪	۱/۸۱٪	۰/۳۲٪	۰/۲۱٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۶۶٪	۰/۱۲٪	۰/۰۰٪	۰/۶۸٪	۰/۲۸٪	۰/۰۰٪
۴	بانک آینده	۱/۵۳٪	۵/۲۰٪	۲۱/۶۱٪	۱/۹۱٪	۱/۹۴٪	۱۹/۸۲٪
۵	بانک پارسیان	۵/۶۷٪	۲۰/۲۴٪	۲/۶۵٪	۳/۲۵٪	۱۵/۲۹٪	۳/۸۵٪
۶	بانک پاسارگاد	۳/۸۶٪	۳/۶۲٪	۰/۰۰٪	۳/۳۰٪	۲/۲۴٪	۰/۰۰٪
۷	بانک تجارت	۴/۴۹٪	۰/۶۲٪	۰/۰۱٪	۵/۶۷٪	۲/۲۸٪	۰/۰۱٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۸۱٪	۰/۰۷٪	۰/۰۱٪	۰/۸۸٪	۰/۸۴٪	۰/۰۵٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰/۲۱٪	۲/۲۳٪	۰/۴۳٪	۰/۲۱٪	۰/۷۰٪	۱/۹۲٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۰/۱۰٪	۲/۲۶٪	۰/۰۰٪	۰/۱۱٪	۳/۴۲٪	۰/۰۰٪
۱۲	بانک دی	۰/۲۶٪	۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۰/۳۲٪	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪
۱۳	بانک رفاه کارگران	۴/۰۷٪	۰/۹۶٪	۱/۶۵٪	۴/۱۱٪	۲/۲۴٪	۱/۸۶٪
۱۴	بانک سامان	۴/۳۷٪	۵/۶۱٪	۱/۲۲٪	۳/۳۳٪	۱۱/۴۸٪	۵/۸۹٪
۱۵	بانک سپه	۶/۹۶٪	۶/۰۱٪	۰/۰۲٪	۶/۶۲٪	۱/۴۳٪	۰/۰۵٪

^{۳۰} منظور از لفظ چندشبایی، تعریف و اتصال بیش از یک شماره شبا به ابزار پذیرش است.

ردیف	بانک پذیرنده	سهام هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهام هر بانک پذیرنده از کل تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱۶	بانک سرمایه	۰/۲۵٪	۰/۰۳٪	۰/۰۶٪	۰/۴۳٪	۰/۰۱٪	۰/۲۳٪
۱۷	بانک سینا	۰/۶۲٪	۰/۱۷٪	۰/۰۱٪	۰/۷۵٪	۰/۰۵٪	۰/۰۲٪
۱۸	بانک شهر	۰/۹۵٪	۰/۴۱٪	۰/۰۰٪	۰/۹۰٪	۶/۴۰٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۷/۹۶٪	۱/۲۵٪	۰/۵۰٪	۱۲/۲۹٪	۵/۴۰٪	۰/۶۳٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۳٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۵/۳۹٪	۰/۱۴٪	۰/۰۰٪	۳/۴۳٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱/۵۱٪	۰/۰۷٪	۰/۰۰٪	۱/۵۲٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪
۲۳	بانک قوامین	۱/۲۶٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۱/۷۹٪	۰/۱۱٪	۰/۰۰٪
۲۴	بانک کارآفرین	۰/۱۴٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۲۶٪	۰/۳۲٪	۰/۰۰٪
۲۵	بانک کشاورزی	۶/۱۶٪	۹/۱۷٪	۰/۱۲٪	۶/۲۲٪	۱/۳۳٪	۰/۲۹٪
۲۶	بانک گردشگری	۰/۵۴٪	۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۰/۵۷٪	۰/۱۳٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۴۱٪	۰/۸۹٪	۰/۰۰٪	۰/۲۸٪	۰/۵۴٪	۰/۰۰٪
۲۸	بانک مسکن	۱/۱۳٪	۰/۱۳٪	۰/۰۱٪	۱/۳۵٪	۱/۷۱٪	۰/۰۱٪
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۰	بانک ملت	۲۲/۴۲٪	۲۱/۱۰٪	۴۵/۰۳٪	۲۲/۱۱٪	۳۳/۸۴٪	۴۳/۸۳٪
۳۱	بانک ملی ایران	۱۲/۵۷٪	۱۴/۷۲٪	۹/۵۶٪	۱۲/۳۲٪	۶/۵۷٪	۷/۱۲٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۱/۲۸٪	۰/۱۵٪	۰/۰۰٪	۱/۰۰٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰/۴۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۳۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۰/۵۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۵۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰/۳۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۳۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول ۵-۱ مشاهده می‌گردد در بررسی این شاخص به ترتیب:

- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "سپه"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "ملت"، "پارسیان"، "ملی ایران" و "کشاورزی"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت"، "آینده"، "اقتصاد نوین" و "ملی ایران"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "سپه"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "ملت"، "پارسیان"، "سامان" و "ملی ایران"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت"، "آینده"، "اقتصاد نوین" و "ملی ایران"

تعلق گرفته و این بانک‌ها به ترتیب در مکان‌های اول تا چهارم جای گرفته‌اند.

۵-۱-۳- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده

در این بخش از گزارش، طی شاخصی سهم تعدادی و مبلغی هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های همان بانک برای هر یک از ابزارهای پذیرش مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته است. این شاخص می‌تواند دید وسیعی از سهم و کارایی هر ابزار از تعداد کل تراکنش‌های صورت گرفته برای هر بانک پذیرنده را فراهم و زمینه تحلیل و برنامه‌ریزی را برای آن بانک ایجاد نماید.

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده را به تفکیک بانک‌ها در شبکه پرداخت کشور نشان می‌دهد.

جدول ۲-۵ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - بهمن ۱۳۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده			سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده		
		کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۵۶/۸۵٪	۸/۳۰٪	۳۴/۸۵٪	۸۸/۸۴٪	۸/۶۴٪	۲/۵۲٪
۲	بانک انصار	۹۳/۸۶٪	۶/۰۴٪	۰/۱۰٪	۹۷/۵۰٪	۲/۴۷٪	۰/۰۳٪
۳	بانک ایران زمین	۹۸/۷۸٪	۱/۲۲٪	۰/۰۰٪	۹۴/۵۶٪	۵/۴۴٪	۰/۰۰٪
۴	بانک آینده	۵۳/۳۴٪	۱۱/۷۳٪	۳۴/۹۳٪	۸۵/۳۰٪	۱۲/۳۳٪	۲/۳۷٪
۵	بانک پارسیان	۷۹/۸۴٪	۱۸/۴۳٪	۱/۷۳٪	۵۹/۸۷٪	۳۹/۹۵٪	۰/۱۹٪
۶	بانک پاسارگاد	۹۴/۲۷٪	۵/۷۳٪	۰/۰۰٪	۹۱/۲۳٪	۸/۷۷٪	۰/۰۰٪
۷	بانک تجارت	۹۹/۱۰٪	۰/۸۸٪	۰/۰۱٪	۹۴/۵۹٪	۵/۴۱٪	۰/۰۰٪
۸	بانک توسعه تعاون	۹۹/۳۴٪	۰/۵۸٪	۰/۰۸٪	۸۸/۰۱٪	۱۱/۹۸٪	۰/۰۱٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۹۹/۸۸٪	۰/۱۲٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۲٪	۰/۰۸٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۵۶/۶۲٪	۳۸/۰۶٪	۵/۳۳٪	۶۷/۱۳٪	۳۱/۲۶٪	۱/۶۱٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۴۰/۰۴٪	۵۹/۹۶٪	۰/۰۰٪	۱۸/۱۳٪	۸۱/۸۷٪	۰/۰۰٪
۱۲	بانک دی	۹۷/۷۳٪	۲/۲۶٪	۰/۰۱٪	۹۷/۳۷٪	۲/۶۳٪	۰/۰۰٪
۱۳	بانک رفاه کارگران	۹۶/۷۰٪	۱/۴۸٪	۱/۸۲٪	۹۲/۷۳٪	۷/۱۶٪	۰/۱۱٪
۱۴	بانک سامان	۹۱/۲۴٪	۷/۵۸٪	۱/۱۸٪	۶۶/۹۳٪	۳۲/۷۶٪	۰/۳۲٪
۱۵	بانک سپه	۹۴/۷۰٪	۵/۲۹٪	۰/۰۱٪	۹۷/۰۳٪	۲/۹۷٪	۰/۰۰٪
۱۶	بانک سرمایه	۹۸/۲۶٪	۰/۶۴٪	۱/۱۱٪	۹۹/۵۹٪	۰/۲۷٪	۰/۱۴٪
۱۷	بانک سینا	۹۸/۲۲٪	۱/۷۱٪	۰/۰۸٪	۹۹/۱۴٪	۰/۸۵٪	۰/۰۱٪
۱۸	بانک شهر	۹۷/۳۲٪	۲/۶۸٪	۰/۰۰٪	۴۹/۷۰٪	۵۰/۳۰٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۹۸/۷۱٪	۱/۰۰٪	۰/۲۹٪	۹۴/۱۲٪	۵/۸۷٪	۰/۰۱٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۹۸/۸۵٪	۱/۱۵٪	۰/۰۰٪	۸۰/۶۰٪	۱۹/۴۰٪	۰/۰۰٪
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۹۹/۸۴٪	۰/۱۶٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۰٪	۰/۲۰٪	۰/۰۰٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۹۹/۷۰٪	۰/۲۹٪	۰/۰۱٪	۹۹/۶۹٪	۰/۳۰٪	۰/۰۰٪
۲۳	بانک قوامین	۹۹/۸۸٪	۰/۱۲٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۷٪	۰/۸۳٪	۰/۰۰٪
۲۴	بانک کارآفرین	۹۸/۶۸٪	۱/۳۲٪	۰/۰۰٪	۸۵/۰۰٪	۱۵/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۵	بانک کشاورزی	۹۱/۱۴٪	۸/۷۷٪	۰/۰۸٪	۹۷/۰۵٪	۲/۹۳٪	۰/۰۱٪
۲۶	بانک گردشگری	۹۸/۸۸٪	۱/۱۱٪	۰/۰۱٪	۹۶/۹۱٪	۳/۰۹٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۸۷/۶۱٪	۱۲/۳۸٪	۰/۰۱٪	۷۸/۶۳٪	۲۱/۳۷٪	۰/۰۰٪

ردیف	بانک پذیرنده	سهام تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده			سهام مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده		
		کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	موبایلی
۲۸	بانک مسکن	۹۹/۲۴٪	۰/۷۴٪	۰/۰۲٪	۸۴/۷۴٪	۱۵/۲۶٪	۰/۰۰٪
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۰	بانک ملت	۸۶/۶۶٪	۵/۲۸٪	۸/۰۷٪	۸۱/۸۱٪	۱۷/۷۶٪	۰/۴۳٪
۳۱	بانک ملی ایران	۹۰/۰۰٪	۶/۸۲٪	۳/۱۷٪	۹۲/۸۳٪	۷/۰۳٪	۰/۱۴٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۹۹/۲۷٪	۰/۷۳٪	۰/۰۰٪	۹۹/۶۱٪	۰/۳۹٪	۰/۰۰٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۹۹/۷۲٪	۰/۲۸٪	۰/۰۰٪	۹۹/۵۸٪	۰/۴۲٪	۰/۰۰٪
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۹۹/۹۸٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۰٪	۰/۱۰٪	۰/۰۰٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪

همانگونه که مشاهده می‌گردد:

- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش‌های هر بانک پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش موبایلی در بهمن ماه ۹۸ در تراکنش‌های بانک‌های کشور به بانک "آینده" تعلق گرفته است. پس از آن بانک‌های "اقتصاد نوین"، "ملت"، "حکمت ایرانیان" در مکان‌های دوم تا چهارم قرار گرفته‌اند.
- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش‌های بانک‌های پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش اینترنتی در بهمن ماه ۹۸ در تراکنش‌های بانک‌های کشور، با اختلاف خیلی زیاد با دیگر بانک‌های کشور به بانک "خاورمیانه" تعلق گرفته است. بعد از بانک "خاورمیانه" بانک‌های "حکمت ایرانیان"، "پارسیان" و "بانک مرکزی" به ترتیب در مکان‌های دوم تا چهارم قرار گرفته‌اند.

این درحالیست که طی بررسی‌های انجام شده مشخص می‌گردد که در بهمن ماه بانک‌های "آینده" و "خاورمیانه" در کل به ترتیب ۲/۵۸ و ۰/۲۲ درصد تعداد تراکنش‌های کارتی شبکه پرداخت کشور را در

دست داشته‌اند که همانگونه که مشاهده می‌گردد، ارقام متعلق به بانک‌های "آینده" و "خاورمیانه" در مقابل کل تعداد تراکنش‌های کارتی در شبکه پرداخت سهم بسیار ناچیزی بوده است.

کلیه این موارد در حالی است که در سایر بانک‌های کشور بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌ی بوده و نیز بیشترین سهم از مبالغ تراکنش‌ها توسط ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌ی جذب هر بانک شده است.

۵-۱-۴ - اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها

همانند آنچه در بخش ۴-۱-۴ معرفی شد، با اندازه‌گیری میزان تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها، می‌توان میزان رقابت و انحصار در آن بازار را بررسی نمود. هرچه میزان شاخص تمرکز، عدد کمتری باشد، بازار رقابتی‌تر و هر چه شاخص تمرکز عدد بیشتری باشد، بازار به انحصار نزدیک‌تر خواهد بود. در این قسمت نیز وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی بانک‌ها در نقش پذیرندگی تراکنش‌ها با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۳-۵ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک، به ازای هر سه ابزار پذیرش محاسبه شده است.

جدول ۳-۵ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - بهمن ۱۳۹۸

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاه‌ی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i	$\sum S_i$	S_i	$\sum S_i$	S_i	$\sum S_i$
۱	بانک اقتصاد نوین	۱	۲	۳	۸	۱۷	۲۹۰
۲	بانک انصار	۲	۳	۲	۳	۰	۰
۳	بانک ایران زمین	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۴	بانک آینده	۲	۲	۵	۲۷	۲۲	۴۶۷
۵	بانک پارسیان	۶	۳۲	۲۰	۴۱۰	۳	۷
۶	بانک پاسارگاد	۴	۱۵	۴	۱۳	۰	۰
۷	بانک تجارت	۴	۲۰	۱	۰	۰	۰
۸	بانک توسعه تعاون	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کار تخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		$\sum S_i$	S_i	$\sum S_i$	S_i	$\sum S_i$	S_i
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰	۰	۵	۲	۰	۰
۱۱	بانک خاورمیانه	۰	۰	۵	۲	۰	۰
۱۲	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۳	بانک رفاه کارگران	۱۷	۴	۱	۱	۳	۲
۱۴	بانک سامان	۱۹	۴	۳۲	۶	۱	۱
۱۵	بانک سپه	۴۹	۷	۳۶	۶	۰	۰
۱۶	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۷	بانک سینا	۰	۱	۰	۰	۰	۰
۱۸	بانک شهر	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۱۹	بانک صادرات ایران	۶۳	۸	۲	۱	۰	۱
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۲۹	۵	۰	۰	۰	۰
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲	۲	۰	۰	۰	۰
۲۳	بانک قوامین	۲	۱	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۵	بانک کشاورزی	۳۸	۶	۸۴	۹	۰	۰
۲۶	بانک گردشگری	۰	۱	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۱	۱	۰	۰
۲۸	بانک مسکن	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۰	بانک ملت	۵۰۳	۲۲	۴۴۵	۲۱	۲۰۲۸	۴۵
۳۱	بانک ملی ایران	۱۵۸	۱۳	۲۱۷	۱۵	۹۱	۱۰
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۲	۱	۰	۰	۰	۰
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۰	۱	۰	۰	۰	۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاه		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		$\sum S_i$	S_i	$\sum S_i$	S_i	$\sum S_i$	S_i
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	شاخص هرفیندال - هیرشمن	۹۶۰		۱,۲۸۹		۲,۸۸۸	

ملاحظه می‌شود که در بهمن ۱۳۹۸، شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ابزار پذیرش موبایلی عدد ۲,۸۸۸ به دست آمده است (بالاتر از ۱۸۰۰) که با توجه به جدول ۴-۴ و سهم هر بانک پذیرنده از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش، نشان‌دهنده تمرکز بالا در بازار ابزار پذیرش موبایلی است؛ به این معنا که در بازار ابزار پذیرش موبایلی تعداد بسیار کمی از بانک‌ها سهم قابل توجهی از پذیرش تراکنش‌های بازار را در اختیار گرفته‌اند. برای این شاخص در بازار ابزار پذیرش اینترنتی ۱,۲۸۹ حاصل شده است (بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز ملایم در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. لذا سایر بانک‌های پذیرنده در بازار این ابزار نسبت به بازار ابزار پذیرش موبایلی سهم بالاتر و قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. مقدار این شاخص در بازار ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه ۹۶۰ حاصل شده است (کمتر از ۱۰۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز رقابتی در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده شده است. در جدول ۴-۵ میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال - هیرشمن برای بازار بانک‌های پذیرنده در بهمن ماه ۹۸ نسبت به دی ماه ۹۸ محاسبه شده و ارائه گردیده است.

جدول ۴-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - دی و بهمن ۹۸

HHI	کارتخوان فروشگاه			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی	
	دی ۹۸	بهمن ۹۸	نرخ رشد	دی ۹۸	بهمن ۹۸	نرخ رشد	دی ۹۸	بهمن ۹۸
شاخص H-H	۹۵۲	۹۶۰	۰/۸۳%	۱۳۲۱	۱۲۸۹	-۲/۴۵%	۴۲۷۲	۲۸۸۸
								نرخ رشد -۳۲/۴۰%

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارت، در حوزه ابزار پذیرش موبایلی و اینترنتی رشد منفی داشته و این به معنای تمایل به سمت رقابت بین ابزارهای پذیرش در بازار بانک‌های پذیرنده در کشور می‌باشد.

۵-۲- سهم بازار صادرکنندگی

در این قسمت به بررسی سهم بازار صادرکنندگی بانک‌ها پرداخته می‌شود. برای این منظور ابتدا آماری از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک^{۳۱} ارائه شده و سپس سهم بازار هر یک از بانک‌های صادرکننده کارت تراکنش‌دار از مجموع کارت‌ها و نیز به تفکیک انواع کارت‌های بانکی محاسبه می‌گردد.

۵-۲-۱- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در

سوئیچ شاپرک

کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوئیچ شاپرک به لحاظ کاربری در سه دسته کارت برداشت (بدهی)^{۳۲}، کارت اعتباری^{۳۳} و کارت پیش‌پرداخته^{۳۴} یا بی‌نام (کارت هدیه و بن کارت) طبقه‌بندی می‌شوند.

در بهمن ماه ۱۳۹۸، تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک مجموعاً ۱۰۴،۹۳۲،۷۶۷ عدد بوده است که بیشترین تعداد آن با ۱۰۰،۴۵۰،۰۶۷ عدد و سهم تعدادی ۹۵/۷۳ درصدی متعلق به کارت برداشت و کمترین تعداد آن ۱۵۸،۶۱۷ عدد و سهم ۰/۱۵ درصدی متعلق به کارت اعتباری بوده است. این اطلاعات در جدول ۵-۵ ارائه شده است.

۳۱ کارت‌هایی که در دوره مورد بررسی حداقل یک تراکنش در سوئیچ شاپرک داشته باشند. در این تعریف تعداد تراکنش‌های کارت‌ها اهمیتی نداشته و هر کارتی با تراکنش بیش از یک عدد، تنها یک مرتبه در آمار لحاظ می‌گردد.

Debit card^{۳۲}

Credit card^{۳۳}

Prepaid^{۳۴}

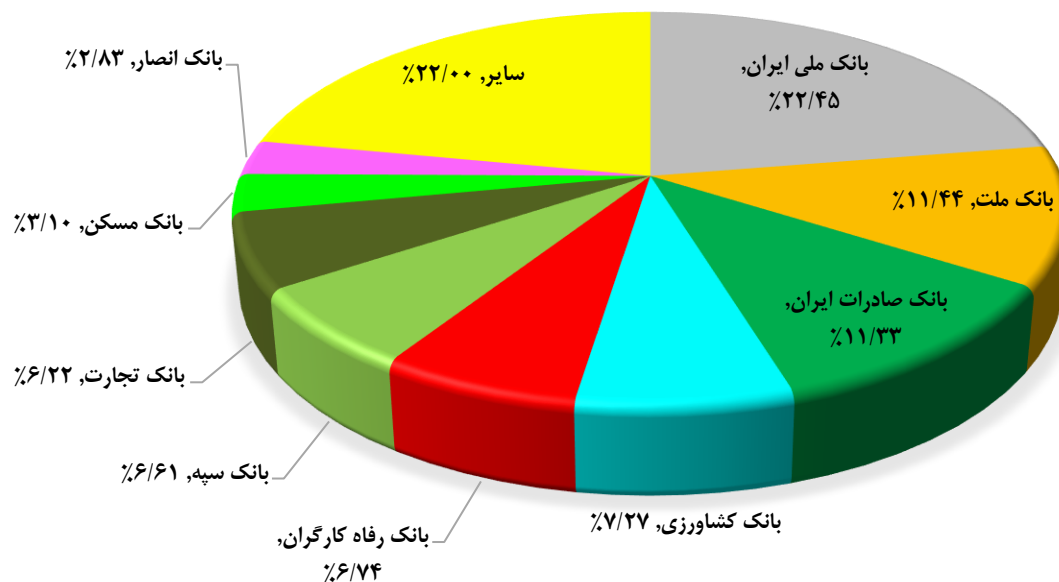
جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - بهمن ۱۳۹۸

ماه	شاخص	تعداد کارت هدیه و بن کارت	تعداد کارت اعتباری	تعداد کارت برداشت	مجموع
۹۸۱۰	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۴,۱۸۶,۵۸۷	۱۴۰,۵۱۷	۹۸,۶۲۹,۵۱۰	۱۰۲,۹۵۶,۶۱۴
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۴/۰۷%	۰/۱۴%	۹۵/۸۰%	-
۹۸۱۱	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۴,۳۳۴,۰۸۳	۱۵۸,۶۱۷	۱۰۰,۴۵۰,۰۶۷	۱۰۴,۹۳۲,۷۶۷
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۴/۱۲%	۰/۱۵%	۹۵/۷۳%	-
	رشد تعداد کارت بانکی تراکنش‌دار	۳/۱۸%	۱۱/۴۱%	۱/۸۱%	۱/۸۸%

همانگونه که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در بهمن ماه ۹۸ نسبت به دی ماه ۹۸، نرخ رشد مثبت معادل ۱/۸۸ درصد داشته است. همانگونه که در جدول ۵-۵ مشخص است، نرخ رشد در سه دسته کارت اعتباری، کارت هدیه و بن کارت و کارت برداشت مثبت بوده است.

۵-۲-۲- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

طی بهمن ماه ۹۸ تعداد کارت‌های دارای حداقل یک تراکنش، متعلق به تعداد ۳۶ بانک صادرکننده بوده که سهم تعدادی کارت‌های این بانک‌ها از تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شکل ۳-۵ ترسیم شده است.

شکل ۳-۵ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - بهمن ۱۳۹۸

ملاحظه می‌شود که در بهمن ماه ۹۸ بانک‌های "ملی ایران"، "ملت" و "صادرات ایران" دارای بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک بوده‌اند. همانگونه که مشاهده می‌گردد در نمودار بالا تنها نه بانک با سهم تعدادی بالاتر از کل تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

۵-۲-۳- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت بانکی تراکنش‌دار برای بهمن ماه سال ۱۳۹۸ در

جدول ۵-۶ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در این ماه بیشترین کارت اعتباری تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملت"، "صادرات ایران" و "سپه"؛ بیشترین کارت برداشت تراکنش‌دار به ترتیب متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "ملت"؛ و بیشترین کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "پارسیان" و "ملت" بوده است.

جدول ۵-۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - بهمن ۱۳۹۸

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۶۲٪	۰/۹۵٪	۱/۶۶٪
۲	بانک انصار	۰/۲۳٪	۲/۸۸٪	۱/۶۷٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۰۴٪	۰/۴۳٪	۰/۷۳٪
۴	بانک آینده	۰/۰۸٪	۱/۵۴٪	۴/۱۰٪
۵	بانک پارسیان	۰/۰۴٪	۱/۶۱٪	۱۵/۱۱٪
۶	بانک پاسارگاد	۰/۵۲٪	۲/۱۴٪	۳/۵۵٪
۷	بانک تجارت	۰/۰۶٪	۶/۳۳٪	۴/۰۱٪
۸	بانک توسعه تعاون	۲/۷۲٪	۰/۹۰٪	۰/۹۶٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰/۱۷٪	۰/۳۵٪	۰/۵۳٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۰/۲۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۲٪
۱۲	بانک دی	۰/۴۳٪	۰/۴۹٪	۰/۳۱٪
۱۳	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۶/۸۳٪	۴/۸۵٪
۱۴	بانک سامان	۴/۷۳٪	۰/۹۱٪	۳/۶۰٪
۱۵	بانک سپه	۱۳/۶۷٪	۶/۶۹٪	۴/۴۶٪
۱۶	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۰/۲۳٪	۰/۴۱٪
۱۷	بانک سینا	۲/۱۶٪	۰/۶۴٪	۰/۸۹٪
۱۸	بانک شهر	۰/۴۵٪	۱/۶۸٪	۴/۱۷٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۱۴/۷۸٪	۱۱/۵۴٪	۶/۱۶٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰/۳۳٪	۰/۰۳٪	۰/۰۵٪
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۱/۷۲٪	۰/۸۱٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۱/۵۱٪	۰/۸۲٪
۲۳	بانک قوامین	۰/۰۰٪	۱/۷۳٪	۱/۲۹٪
۲۴	بانک کارآفرین	۰/۰۰٪	۰/۱۱٪	۰/۴۱٪
۲۵	بانک کشاورزی	۰/۱۷٪	۷/۴۰٪	۴/۵۱٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۲۶	بانک گردشگری	۰/۶۱٪	۰/۲۶٪	۰/۳۴٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰,۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪
۲۸	بانک مسکن	۰,۰۰٪	۳/۱۸٪	۱/۳۶٪
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۰	بانک ملت	۳۹/۹۹٪	۱۱/۳۸٪	۱۱/۸۲٪
۳۱	بانک ملی ایران	۵/۷۰٪	۲۲/۶۵٪	۱۸/۴۱٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۱۰/۲۰٪	۲/۳۹٪	۰/۶۲٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰,۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰/۰۲٪	۰/۸۸٪	۱/۷۱٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۱/۰۶٪	۰/۲۶٪	۰/۱۱٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰,۰۰٪	۰/۳۲٪	۰/۵۰٪

ملاحظه می‌شود در این ماه، بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از نوع کارت برداشت با ۲۲/۶۵ درصد متعلق به بانک "ملی ایران"، از نوع کارت اعتباری با ۳۹/۹۹ درصد متعلق به بانک "ملت" و از نوع کارت هدیه و بن کارت با ۱۸/۴۱ درصد متعلق به بانک "ملی ایران" بوده است.

۵-۲-۴ - سهم تراکشی‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکش‌دار در همان بانک

در این بخش از گزارش برای داشتن تصویری از سهم تراکشی‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکش‌دار در همان بانک برای بهمن ماه ۹۸ اطلاعات مربوطه در جدول ۵-۷ ارائه شده است.

جدول ۵-۷ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده - بهمن ۱۳۹۸

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از تراکشی‌های بانک	سهم کارت برداشت از تراکشی‌های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت از تراکشی‌های بانک
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۲۵٪	۹۲/۷۶٪	۶/۹۹٪
۲	بانک انصار	۰/۰۱٪	۹۷/۵۵٪	۲/۴۴٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۰۱٪	۹۳/۱۹٪	۶/۷۹٪
۴	بانک آینده	۰/۰۱٪	۸۹/۷۱٪	۱۰/۲۸٪
۵	بانک پارسیان	۰/۰۰٪	۷۱/۲۱٪	۲۸/۷۹٪
۶	بانک پاسارگاد	۰/۰۴٪	۹۳/۳۰٪	۶/۶۷٪
۷	بانک تجارت	۰/۰۰٪	۹۷/۳۴٪	۲/۶۶٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۴۵٪	۹۵/۱۹٪	۴/۳۶٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۹۴/۱۶٪	۵/۸۴٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰/۰۷٪	۹۳/۸۲٪	۶/۱۱٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۲/۰۹٪	۹۰/۷۵٪	۷/۱۶٪
۱۲	بانک دی	۰/۱۳٪	۹۷/۱۷٪	۲/۶۹٪
۱۳	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۹۷/۰۳٪	۲/۹۷٪
۱۴	بانک سامان	۰/۶۹٪	۸۴/۸۸٪	۱۴/۴۲٪
۱۵	بانک سپه	۰/۳۱٪	۹۶/۹۱٪	۲/۷۸٪
۱۶	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۹۲/۹۴٪	۷/۰۶٪
۱۷	بانک سینا	۰/۵۰٪	۹۳/۸۵٪	۵/۶۵٪
۱۸	بانک شهر	۰/۰۴٪	۹۰/۳۰٪	۹/۶۶٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۰/۲۰٪	۹۷/۵۶٪	۲/۳۴٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۱/۷۲٪	۹۰/۴۳٪	۷/۸۵٪
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۹۸/۰۱٪	۱/۹۹٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۹۷/۷۱٪	۲/۲۹٪
۲۳	بانک قوامین	۰/۰۰٪	۹۶/۸۸٪	۳/۱۲٪
۲۴	بانک کارآفرین	۰/۰۰٪	۸۵/۸۳٪	۱۴/۱۷٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از تراکنش‌های بانک	سهم کارت برداشت از تراکنش‌های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت از تراکنش‌های بانک
۲۵	بانک کشاورزی	۰/۰۰٪	۹۷/۴۴٪	۲/۵۵٪
۲۶	بانک گردشگری	۰/۳۶٪	۹۴/۳۱٪	۵/۳۴٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰,۰۰٪	۸۹/۱۱٪	۱۰/۸۹٪
۲۸	بانک مسکن	۰,۰۰٪	۹۸/۱۹٪	۱/۸۱٪
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۶/۶۸٪	۷۰/۰۴٪	۲۳/۲۹٪
۳۰	بانک ملت	۰/۵۳٪	۹۵/۲۲٪	۴/۲۶٪
۳۱	بانک ملی ایران	۰/۰۴٪	۹۶/۵۸٪	۳/۳۸٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۰/۶۶٪	۹۸/۲۴٪	۱/۱۰٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰,۰۰٪	۹۷/۳۱٪	۲/۶۹٪
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰/۰۰٪	۹۲/۳۰٪	۷/۷۰٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۰/۶۳٪	۹۷/۶۴٪	۱/۷۳٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰,۰۰٪	۹۳/۶۵٪	۶/۳۵٪

همانگونه که ملاحظه می‌شود همچنان بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به کارت برداشت و سپس کارت هدیه و بن کارت اختصاص داشته و کارت اعتباری کمترین سهم (در اغلب بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

۵-۲-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

در این بخش از گزارش، شاخص هر فیندال - هیرشمن برای سنجش میزان تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک اندازه‌گیری و بررسی می‌شود. در واقع هدف بررسی میزان رقابت بانک‌ها در صادر نمودن انواع کارت‌های بانکی است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق کارت‌های صادر شده، از کارت‌های تراکنش‌دار شبکه شاپرک در محاسبه این شاخص استفاده شده است. در جدول ۵-۸ نتایج این بررسی ارائه شده است.

جدول ۵-۸ محاسبه شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش دار - بهمن ۱۳۹۸

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i
۱	بانک اقتصاد نوین	۲	۳	۱	۱	۲	۳
۲	بانک انصار	۰	۰	۸	۳	۲	۳
۳	بانک ایران زمین	۰	۰	۰	۰	۱	۱
۴	بانک آینده	۰	۰	۲	۲	۴	۱۷
۵	بانک پارسیان	۰	۰	۳	۲	۱۵	۲۲۸
۶	بانک پاسارگاد	۱	۰	۵	۲	۴	۱۳
۷	بانک تجارت	۰	۰	۴۰	۶	۴	۱۶
۸	بانک توسعه تعاون	۳	۷	۱	۱	۱	۱
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰	۰	۰	۰	۱	۰
۱۱	بانک خاورمیانه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۲	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۳	بانک رفاه کارگران	۰	۰	۴۷	۷	۵	۲۴
۱۴	بانک سامان	۵	۲۲	۱	۱	۴	۱۳
۱۵	بانک سپه	۱۴	۱۸۷	۴۵	۷	۴	۲۰
۱۶	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۷	بانک سینا	۲	۵	۰	۱	۱	۱
۱۸	بانک شهر	۰	۰	۳	۲	۴	۱۷
۱۹	بانک صادرات ایران	۱۵	۲۱۹	۱۳۳	۱۲	۶	۳۸
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۰	۰	۳	۲	۱	۱
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰	۰	۲	۲	۱	۱
۲۳	بانک قوامین	۰	۰	۳	۲	۱	۲
۲۴	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۵	بانک کشاورزی	۰	۰	۵۵	۷	۵	۲۰
۲۶	بانک گردشگری	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۸	بانک مسکن	۰	۰	۱۰	۳	۱	۲
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۰	بانک ملت	۴۰	۱،۵۹۹	۱۲۹	۱۱	۱۲	۱۴۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۳۱	بانک ملی ایران	۶	۳۲	۲۳	۵۱۳	۱۸	۳۳۹
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۱۰	۱۰۴	۲	۶	۱	۰
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰	۰	۱	۱	۲	۳
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۱	۰
	شاخص هرفیندال-هیرشمن	-	۲،۱۸۱		۱،۰۱۱		۹۰۱

ملاحظه می‌شود که در این ماه، شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار صادر کنندگی در سه دسته "کارت اعتباری" و "کارت هدیه و بن کارت" و "کارت برداشت" رشد منفی داشته است. همانگونه که در جدول ۵-۹ نیز مشاهده می‌گردد، این شاخص برای "کارت هدیه و بن کارت" نرخ رشد منفی ۵/۴۸ درصد نشان داده که بیانگر آن است که همچنان بازار کارت "هدیه و بن کارت" در طبقه "رقابتی" و بازار کارت‌های "اعتباری" در طبقه "تمرکز بالا" و بازار کارت "برداشت" در طبقه "تمرکز ملایم" قرار گرفته اند. بالاترین سهم در بهمن ماه ۹۸ برای کارت اعتباری به ترتیب به بانک‌های "ملت"، "صادرات ایران" و "سپه" تعلق گرفته است.

میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در بهمن ماه ۹۸ نسبت به دی ماه ۹۸ در جدول ۵-۹ ارائه شده است.

جدول ۵-۹ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده-دی و بهمن ۹۸

HHI	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
	دی ۹۸	نرخ رشد	دی ۹۸	نرخ رشد	دی ۹۸	نرخ رشد
شاخص HHI	۲۳۹۰	-۴/۷۶%	۱۰۱۶	-۰/۴۹%	۹۵۴	-۵/۴۸%

با توجه به اطلاعات جدول ۵-۹ ملاحظه می‌شود که میزان تغییرات شاخص هر فیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های صادر کننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار، در بهمن ماه در حوزه صدور "کارت اعتباری" در کشور با رشد منفی ۴/۷۶ درصدی، در حوزه "کارت هدیه و بن کارت" با رشد منفی ۵/۴۸ درصدی و در حوزه "کارت برداشت" با رشد منفی ۰/۴۹ درصدی مواجه بوده است.

۵-۳- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادر کننده

در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک آورده شده تا میزان فعالیت بانک‌ها در حوزه صدور و پذیرش تراکنش‌های شاپرکی مشخص گردد. جدول ۵-۱۰ سهم هر بانک از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را نشان می‌دهد.

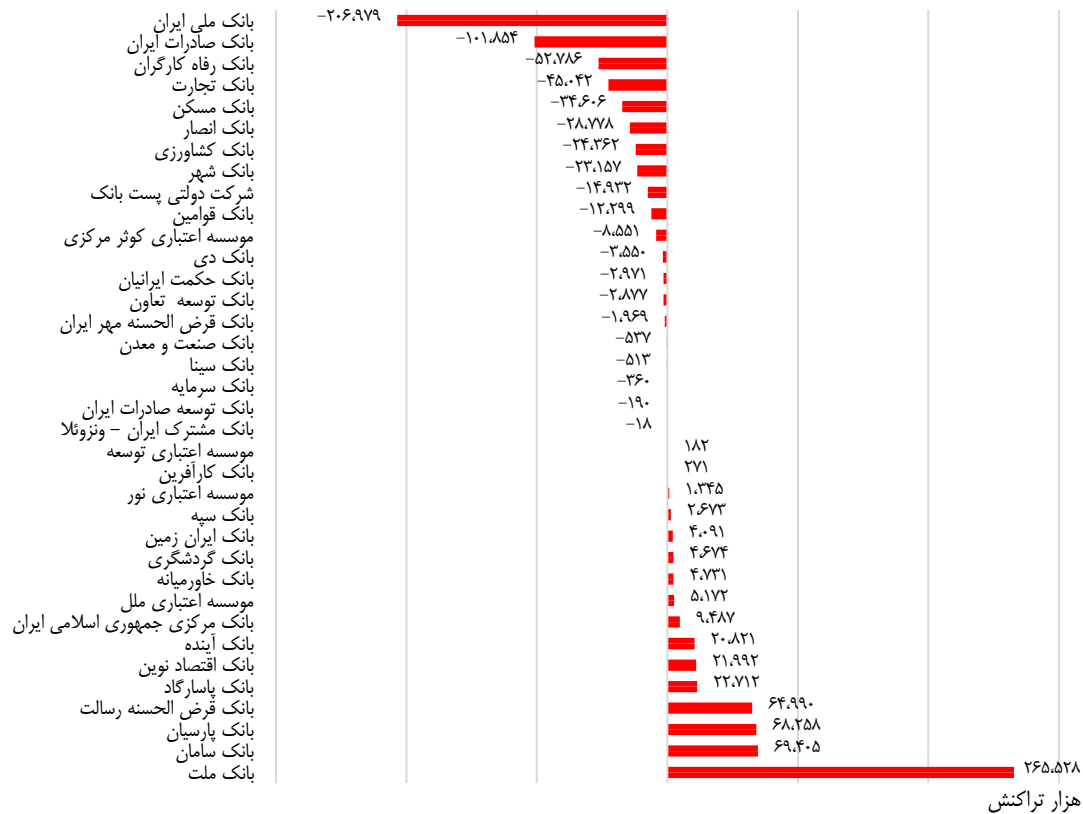
جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - بهمن ۱۳۹۸

ردیف	نام بانک	سهم تعدادی تراکنش‌ها		سهم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهم تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۰۹٪	۲/۰۴٪	۱/۲۱٪	۱/۳۱٪
۲	بانک انصار	۲/۹۰٪	۱/۶۵٪	۲/۴۰٪	۱/۶۲٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۴۲٪	۰/۶۰٪	۰/۶۰٪	۰/۶۳٪
۴	بانک آینده	۱/۶۹٪	۲/۵۸٪	۲/۵۲٪	۱/۹۵٪
۵	بانک پارسیان	۳/۴۴٪	۶/۳۹٪	۲/۸۵٪	۴/۷۴٪
۶	بانک پاسارگاد	۲/۷۱٪	۳/۶۸٪	۲/۷۳٪	۳/۱۶٪
۷	بانک تجارت	۶/۰۲٪	۴/۰۸٪	۵/۴۰٪	۵/۲۳٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۸۶٪	۰/۷۴٪	۰/۸۶٪	۰/۸۷٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۱٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰/۴۷٪	۰/۳۴٪	۰/۳۲٪	۰/۲۸٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۰/۰۲٪	۰/۲۲٪	۰/۰۲٪	۰/۵۲٪
۱۲	بانک دی	۰/۴۰٪	۰/۲۴٪	۰/۴۶٪	۰/۲۸٪

ردیف	نام بانک	سهیم تعدادی تراکنش‌ها		سهیم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهیم تراکنش‌های صادر شده از کل	سهیم تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهیم تراکنش‌های صادر شده از کل	سهیم تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱۳	بانک رفاه کارگران	۶/۰۶٪	۳/۷۹٪	۴/۵۹٪	۳/۸۷٪
۱۴	بانک سامان	۱/۳۱٪	۴/۳۱٪	۱/۷۳٪	۴/۳۴٪
۱۵	بانک سپه	۶/۵۰٪	۶/۶۲٪	۵/۹۳٪	۵/۹۶٪
۱۶	بانک سرمایه	۰/۲۵٪	۰/۲۳٪	۰/۳۰٪	۰/۳۸٪
۱۷	بانک سینا	۰/۵۹٪	۰/۵۷٪	۰/۶۴٪	۰/۶۶٪
۱۸	بانک شهر	۱/۸۹٪	۰/۸۸٪	۲/۲۷٪	۱/۵۸٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۱۱/۶۷٪	۷/۲۶٪	۱۲/۱۸٪	۱۱/۴۱٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۲/۰۶٪	۴/۸۶٪	۲/۸۲٪	۳/۰۰٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱/۴۵٪	۱/۳۶٪	۲/۲۳٪	۱/۳۳٪
۲۳	بانک قوامین	۱/۶۷٪	۱/۱۳٪	۱/۸۸٪	۱/۵۸٪
۲۴	بانک کارآفرین	۰/۱۲٪	۰/۱۳٪	۰/۱۷٪	۰/۲۷٪
۲۵	بانک کشاورزی	۷/۱۳٪	۶/۰۹٪	۵/۹۹٪	۵/۶۰٪
۲۶	بانک گردشگری	۰/۲۹٪	۰/۴۹٪	۰/۴۸٪	۰/۵۲٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۱٪	۰/۴۲٪	۰/۰۱٪	۰/۳۱٪
۲۸	بانک مسکن	۲/۵۲٪	۱/۰۲٪	۲/۵۷٪	۱/۳۹٪
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۰	بانک ملت	۱۱/۷۸٪	۲۳/۲۹٪	۱۷/۵۰٪	۲۳/۶۲٪
۳۱	بانک ملی ایران	۲۱/۵۱٪	۱۲/۵۷٪	۱۶/۶۴٪	۱۱/۵۹٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۱/۷۹٪	۱/۱۶٪	۱/۲۴٪	۰/۸۸٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰/۷۹٪	۰/۴۲٪	۰/۶۲٪	۰/۳۳٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۰/۲۴٪	۰/۴۷٪	۰/۳۳٪	۰/۴۴٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰/۲۸٪	۰/۳۴٪	۰/۴۵٪	۰/۲۹٪

اطلاعات جدول ۵-۱۰ بیانگر آن است که در بهمن ماه ۹۸ بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده به ترتیب به بانک‌های "ملی ایران" و "ملت" تعلق داشته است. بالاترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های

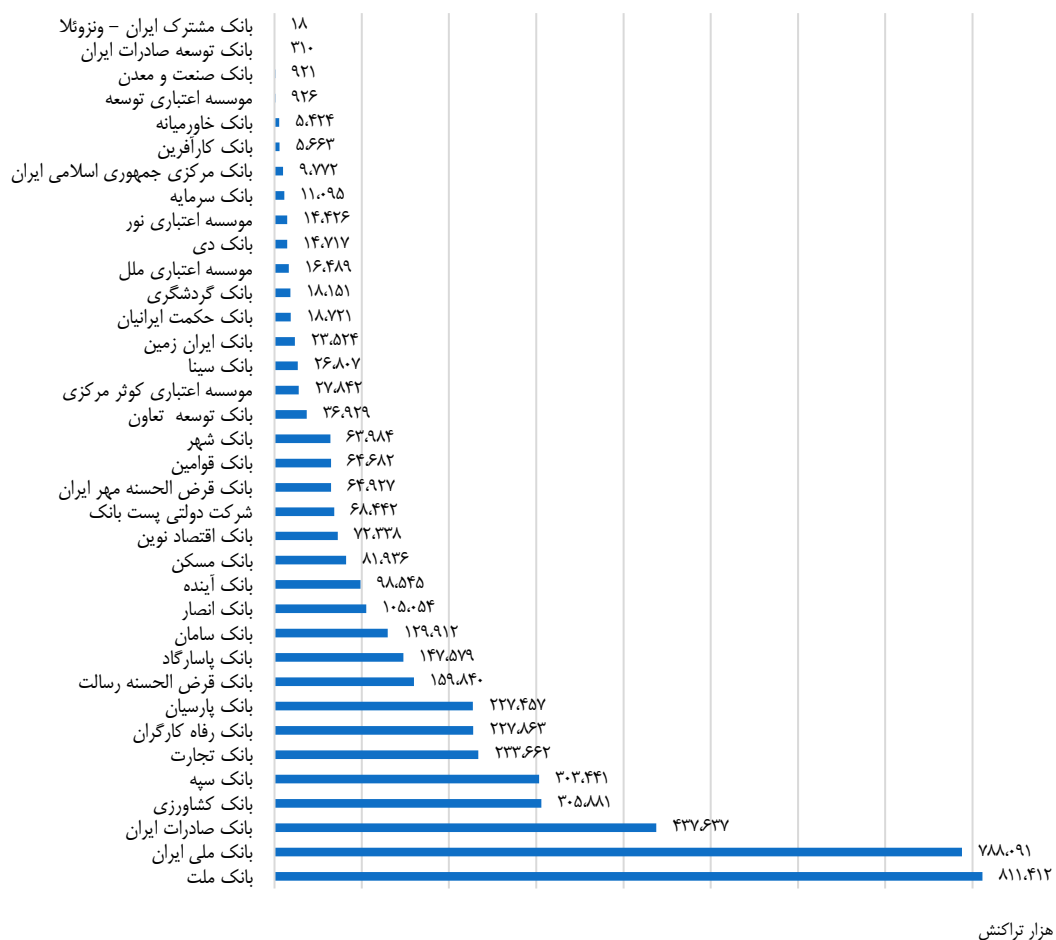
پذیرش شده نیز در بانک "ملت" گزارش می‌شود. در ادامه شکل ۴-۵ نشان دهنده برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرکی است. برای محاسبه این ویژگی، تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک کسر و حاصل در شکل نمایش داده شده است.

شکل ۴-۵ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - بهمن ۱۳۹۸

بر اساس این شکل، سه بانک "ملت"، "سامان" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه کارگران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. شکل ۴-۵ شمای کلی از جریان منابع مالی از طریق ابزارهای کارتی در را در هر یک از بانک‌ها نشان می‌دهد.

از سویی دیگر مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده با تراکنش‌های پذیرش شده در هر بانک، بیانگر سهم آن بانک از کل تعداد تراکنش‌ها می‌باشد. بدین ترتیب دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور به دست می‌آید. این شاخص که از مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک به دست می‌آید در شکل ۵-۵ نشان داده شده است.

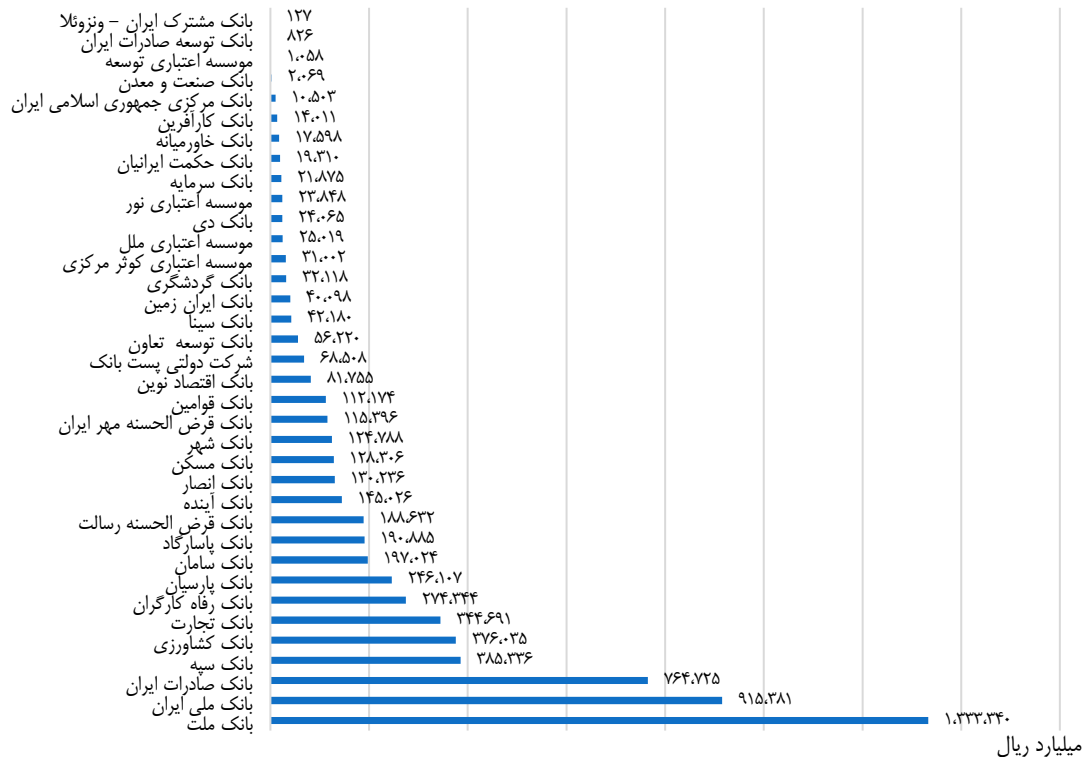

شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - بهمن ۱۳۹۸

همانگونه که در شکل ۵-۵ مشاهده می‌گردد سه بانک "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" همچنان بیشترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی و سه بانک "مشترک ایران-ونزوئلا"، "توسعه

صادرات ایران" و "صنعت و معدن" کمترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی را در این ماه در اختیار داشته‌اند.

همانگونه که در بخش‌های قبل مشاهده گردید، قبل از این، سهم مبلغی هر بانک در حوزه‌های صادرکنندگی و پذیرندگی در شاپرک بررسی شد، با این حال در این بخش گردش مالی^{۳۵} ناشی از حضور در شبکه الکترونیکی پرداخت بانک‌ها در شکل ۵-۶ نشان داده شده که در آن مجموع مبالغ تراکنش‌های انجام شده به‌وسیله‌ی کارت‌های هر بانک^{۳۶} و مبالغ پذیرش شده توسط ابزارهایی که به شبای همان بانک متصل است^{۳۷} آمده است.

^{۳۵} Turnover

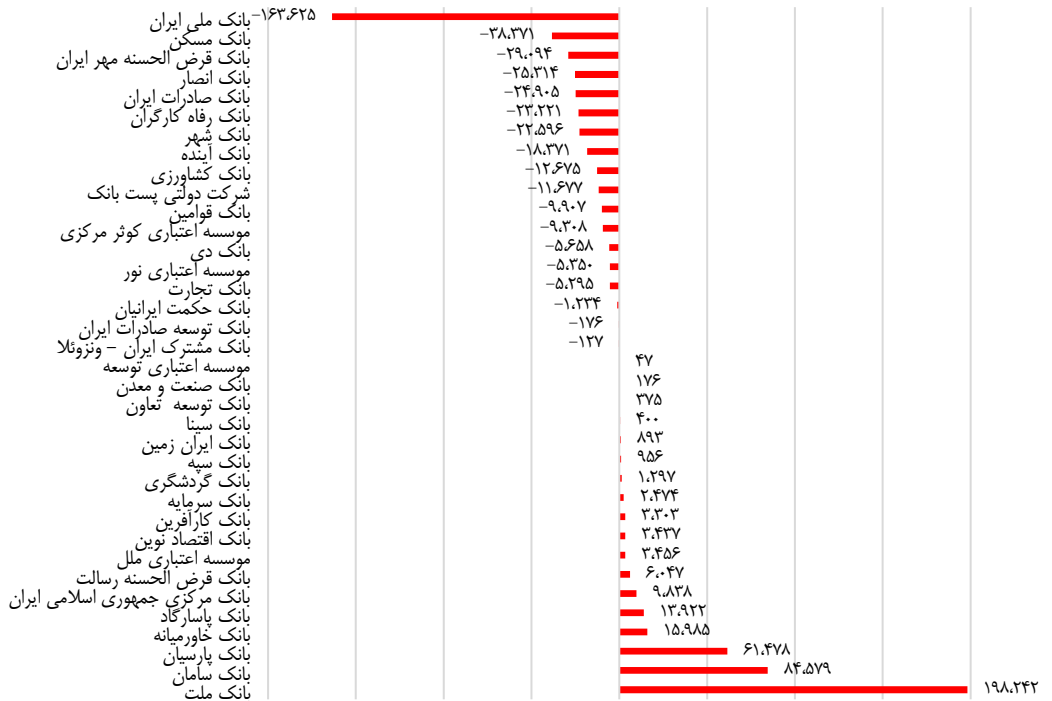
^{۳۶} در نقش بانک صادرکننده (بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید).

^{۳۷} در نقش بانک پذیرنده (بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است).

شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - بهمن ۱۳۹۸

نمودار شکل ۵-۶ نشان دهنده وجود بیشترین گردش مالی بهمن ۱۳۹۸ در بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بوده و بانک "مشترک ایران-ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در این بازه زمانی به خود اختصاص داده است.

یکی دیگر از شاخص‌های مورد اهمیت در بانک‌ها، محاسبه‌ی تفاضل ارزش ریالی صادرکنندگی آن‌ها از مبلغ پذیرندگی آن‌هاست. این شاخص نشان می‌دهد که جریان مبلغی تراکنش‌های هر بانک در کدام جهت بوده و به دنبال آن می‌توان تعیین نمود که آیا نقش بانک به‌عنوان بانک پذیرنده برای وی مقرون به صرفه بوده یا نبوده است. در این راستا در شکل ۵-۷ اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده و تراکنش‌های صادر شده هر بانک آورده شده است. در این بررسی ارزش ریالی تراکنش‌های صادر شده هر بانک از ارزش ریالی تراکنش‌های پذیرش شده توسط همان بانک کسر می‌گردد. در این شکل ارقام مثبت بیانگر عملکرد مطلوب بانک در جذب منابع مالی می‌باشد؛ چراکه بیشتر از آن که منابع مالی از حساب‌های آن خارج شود، پول به حساب‌های آن بانک وارد شده است.

میلیارد ریال

شکل ۵-۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - بهمن ۱۳۹۸

بر اساس این شکل، بانک‌های "ملت"، "سامان"، "پارسیان" و "خاورمیانه" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "مسکن"، "بانک قرض الحسنه مهر ایران" و "انصار" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. این بدان معناست که وجوهات ذخیره شده در حساب‌های دارندگان کارت عمدتاً از طریق ابزار پرداخت الکترونیکی از بانک‌های "ملی ایران"، "مسکن"، "بانک قرض الحسنه مهر ایران" و "انصار" به سمت بانک‌های "ملت"، "سامان"، "پارسیان" و "خاورمیانه" در حال انتقال است.

۴-۵- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال تراکنش

با توجه به پرداخت بخش عمده کارمزدهای شبکه پرداخت توسط بانک‌های پذیرنده و صادرکننده، یکی از مهمترین چالش‌های بانک‌ها، حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهات تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی

به شبکه پرداخت است. به جهت کمک به بانک‌ها در جهت تنظیم سیاست‌های ارتباطی با مشتریان و شرکت‌های PSP، لازم است تا این بانک‌ها استنباطی از وضعیت کلی صنعت و میزان کارمزدهای پرداختی در مقایسه با صنعت را داشته باشند.

در ادامه کارمزد پرداخت شده توسط بانک‌های پذیرنده و صادرکننده محاسبه می‌شود. شایان ذکر است که کارمزد تراکنش‌های خرید به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده، کارمزد تراکنش‌های قبض و شارژ به طور مستقیم توسط بانک صادرکننده و کارمزد تراکنش‌های مانده گیری توسط دارنده کارت پرداخت می‌گردد.

به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، در این بخش با تاکید بر روی تراکنش‌های خرید و تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ که کارمزد آن به طور مستقیم به ترتیب توسط بانک پذیرنده و بانک صادرکننده پرداخت می‌شود، تمرکز شده و از محاسبه کارمزدهای پرداخت شده توسط دارنده کارت نظیر کارمزد مانده‌گیری، چشم‌پوشی شده است.

۵-۴-۱- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید

از آنجا که برای تراکنش‌های خرید، کارمزد توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌گردد، شاخص انتخاب شده به منظور ارائه این اطلاعات، شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش پذیرش شده" می‌باشد. در این بخش به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، با تاکید بر روی تراکنش‌های خرید که کارمزد آن به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌شود، تمرکز شده است.

در جدول ۵-۱۱ تنها میزان کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال مبلغ تراکنش خرید محاسبه و ارائه گردیده است. همانطور که در این جدول مشاهده می‌گردد، به طور متوسط در بهمن ماه ۱۳۹۸، بانک‌های پذیرنده با ۵/۹۵ درصد رشد منفی نسبت به ماه گذشته (دی ۹۸) میزان ۱۰۰ ریال از هر صدهزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند. در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "صنعت و معدن" با مبلغ ۳۲ ریال از هر صدهزار ریال مبلغ جذب شده کمترین و بانک "موسسه اعتباری توسعه" با مبلغ ۱۵۰ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های خرید، هم تعداد تراکنش‌ها و هم بازه مبلغی تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتری کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند یا به عبارتی مبلغ تراکنش بیشتری به ازای تعداد تراکنش مشابه با سایر بانک‌ها، از پذیرندگان خود دریافت کرده‌اند.

جدول ۵-۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید - بهمن ۱۳۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۱	بانک صنعت و معدن	۳۲
۲	بانک توسعه صادرات ایران	۳۳
۳	بانک خاورمیانه	۵۵
۴	بانک کارآفرین	۵۹
۵	بانک شهر	۶۵
۶	بانک صادرات ایران	۷۰
۷	بانک سرمایه	۷۱
۸	بانک قوامین	۷۳
۹	بانک تجارت	۸۳
۱۰	بانک مسکن	۸۴
۱۱	بانک حکمت ایرانیان	۸۸
۱۲	بانک توسعه تعاون	۹۰
۱۳	بانک آینده	۹۱
۱۴	بانک ملت	۹۴
۱۵	بانک دی	۹۵
۱۶	بانک ایران زمین	۹۷
۱۷	بانک سینا	۹۸
۱۸	بانک اقتصاد نوین	۱۰۲
۱۹	بانک رفاه کارگران	۱۰۴
۲۰	بانک انصار	۱۰۴
۲۱	بانک ملی ایران	۱۰۶
۲۲	بانک گردشگری	۱۰۶
۲۳	بانک سپه	۱۰۸
۲۴	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱۰۹
۲۵	موسسه اعتباری ملل	۱۱۰
۲۶	بانک کشاورزی	۱۱۲

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۲۷	بانک سامان	۱۱۵
۲۸	بانک پاسارگاد	۱۲۰
۲۹	موسسه اعتباری نور	۱۲۱
۳۰	شرکت دولتی پست بانک	۱۲۵
۳۱	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۱۳۲
۳۲	بانک پارسیان	۱۴۹
۳۳	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۴۹
۳۴	موسسه اعتباری توسعه	۱۵۰
	هزار کارمزد پرداختی کل بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد ریال تراکنش خرید	۱۰۰

به استناد جدول فوق، اختلاف متوسط کارمزد پرداختی بین بانک با کمترین و بیشترین متوسط، ۴/۶۵ برابر است. یعنی بانک "موسسه اعتباری توسعه" به نسبت هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید جذب شده ۴/۶۵ برابر بانک "صنعت و معدن" کارمزد پرداخت کرده است. بنابراین بانک‌هایی مثل "صنعت و معدن"، "توسعه صادرات ایران"، "خاورمیانه" و "کارآفرین" در این ماه در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار برای صاحبان حساب، اثربخش‌تر عمل نموده‌اند.

۱-۱-۴-۵- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها با احتساب هزینه اجاره بها

لازم به ذکر است که کارمزد پرداختی، تنها هزینه‌ای نیست که بانک پذیرنده متقبل می‌شود. این بانک در ازای هر نصب ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها نیز مبلغی را به عنوان اجاره بها و پرستاری ابزار کارتخوان به شرکت PSP پرداخت می‌نماید و این مبلغ به ازای ابزارهای مختلف متفاوت می‌باشد. به طور مثال ابزارهای GPRS هزینه

اجاره بالاتری داشته و یا اینکه بسته به توافق شرکت‌ها و بانک پذیرنده مورد نظر، این مبلغ متفاوت است. اما در این بخش به جهت اینکه برآوردی از میزان هزینه‌های بانک به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پذیرش شده با توجه به میزان اجاره پرداختی نیز ارائه گردد، با فرض اجاره متوسط ۳۰۰,۰۰۰ ریال (سی هزار تومان به ازای هر ابزار کارتخوان در ماه)، هزینه‌های پرداختی بانک‌ها به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ پذیرش شده محاسبه و در جدول جداگانه‌ای ارائه شده است.

حال با توجه به بررسی میزان کارمزد پرداختی هر بانک پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال مبلغ پذیرش شده، در این بخش عامل اجاره پرداختی هر بانک نیز به این میزان اضافه می‌گردد. جدول ۵-۱۲ میزان هزینه پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال مبلغ پذیرش شده را نشان می‌دهد. این هزینه شامل جمع مبلغ کارمزد پرداخت شده به اضافه مبلغ اجاره پرداختی به ازای هر کارتخوان می‌باشد. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق میزان اجاره پرداختی هر بانک به شرکت‌ها، این مبلغ اجاره با توجه به اطلاعات دریافتی به طور متوسط برای کل صنعت مبلغ ۳۰۰,۰۰۰ ریال ماهانه در نظر گرفته شده است. به این معنی که تعداد ابزارهای نصب شده تراکنش دار در هر ماه به ازای هر بانک ضرب در سیصد هزار ریال به اضافه کل مبلغ کارمزد پرداخت شده، تقسیم بر کل مبالغ پذیرش شده بانک در واحد صد هزار ریال شده است.

جدول ۵-۱۲ مبلغ کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها با احتساب هزینه اجاره بها - بهمن ۱۳۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزارهای کارتخوان
۱	بانک توسعه صادرات ایران	۸۱
۲	بانک صنعت و معدن	۹۶
۳	بانک کارآفرین	۱۳۴
۴	بانک صادرات ایران	۱۳۷
۵	بانک قوامین	۱۵۰
۶	بانک سرمایه	۱۵۳
۷	بانک مسکن	۱۶۴
۸	بانک تجارت	۱۶۵

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزارهای کارتخوان
۹	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱۷۸
۱۰	بانک توسعه تعاون	۱۸۰
۱۱	بانک انصار	۱۸۳
۱۲	بانک رفاه کارگران	۱۸۵
۱۳	بانک سپه	۱۸۶
۱۴	بانک ملت	۱۸۷
۱۵	بانک آینده	۱۹۱
۱۶	بانک کشاورزی	۱۹۵
۱۷	بانک گردشگری	۲۰۶
۱۸	بانک دی	۲۱۰
۱۹	موسسه اعتباری ملل	۲۱۵
۲۰	بانک شهر	۲۱۶
۲۱	بانک ملی ایران	۲۲۰
۲۲	بانک سینا	۲۲۹
۲۳	بانک قرض الحسنه رسالت	۲۴۳
۲۴	شرکت دولتی پست بانک	۲۴۶
۲۵	موسسه اعتباری نور	۲۵۱
۲۶	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۲۷۲
۲۷	بانک پاسارگاد	۲۷۸
۲۸	موسسه اعتباری توسعه	۲۸۵
۲۹	بانک سامان	۳۱۲
۳۰	بانک ایران زمین	۳۵۸
۳۱	بانک پارسیان	۴۷۴
۳۲	بانک اقتصاد نوین	۵۴۹
۳۳	بانک حکمت ایرانیان	۹۷۵
۳۴	بانک خاورمیانه	۱۰۰۴۵

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزارهای کارتخوان
		۲۱۱

ملاحظه می‌گردد که با احتساب میزان اجاره بهای هر ابزار کارتخوان فروشگاهی منجر با افزایش میزان کارمزد پرداختی در بانک‌ها گردیده است. به طور متوسط کل بانک‌ها مبلغ جمع کل اجاره و کارمزد پرداختی ۲۱۱ ریال را در بهمن ماه ۹۸ به ازای هر صد هزار ریال مبلغ پذیرش شده پرداخت کرده‌اند. همانگونه که در جدول ۵-۱۲ مشاهده می‌گردد در بهمن ماه ۹۸ بانک " توسعه صادرات ایران " با پرداخت ۸۱ هزینه (کارمزد + اجاره) و پس از آن بانک " صنعت و معدن " با پرداخت ۹۶ ریال هزینه (کارمزد + اجاره)، کمترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده و " بانک خاورمیانه " با ۱۰۴۵ ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و پس از آن به ترتیب " بانک حکمت ایرانیان " ۹۷۵ ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و " اقتصاد نوین " با ۵۴۹ بیشترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده پرداخت کرده‌اند. تحلیل اولیه‌ای که در این بخش ارائه می‌شود حاکی از اهمیت مبلغ اجاره ابزار کارتخوان در اقتصادی بودن صنعت پرداخت برای بانک‌هاست چراکه جمع این هزینه باید نسبت به رسوبی که بانک از موجودی پذیرندگان به دست می‌آورد توجیه پذیر باشد. در صورتی که بانک موفق به جذب رسوبی بیشتر از این مبلغ به ازای هر صد هزار ریال نشود، کاربرد ابزار کارتخوان فروشگاهی برای بانک مقرون به صرفه نخواهد بود. همچنین جدا از مبلغ اجاره، نحوه بازاریابی بانک‌ها و شرکت‌های PSP اهمیت دو چندان می‌یابد. انتخاب پذیرندگان اثربخش، به معنی انتخاب پذیرندگانی که از گردش کافی موجودی به جهت تامین رسوب مورد نظر بانک برخوردار هستند به عاملی مهم جهت سودپذیر بودن ابزار پرداخت برای بانک تبدیل می‌گردد.

به نظر می‌رسد بهتر است بانک‌ها بخشی از هزینه‌های اجاره و نگهداری ابزارهای کارتخوان خود را از پذیرندگانی که گردش موجودی کافی به جهت تامین هزینه‌های بانک ندارند دریافت کرده و امتیاز تقبل هزینه‌های اجاره و نگهداری ابزارهای کارتخوان را فقط برای پذیرندگانی که از گردش موجودی کافی برخوردارند در نظر گیرند.

۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، تنها کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های kartی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است. در این بخش از گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای بهمن ماه ۹۸ محاسبه می‌گردد. در ادامه جدول ۵-۱۳ میزان کارمزد پرداختی هر بانک صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۵-۱۳ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - بهمن ۱۳۹۸

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ
۱	بانک پارسیان	۳۵
۲	بانک توسعه صادرات ایران	۴۲
۳	بانک مسکن	۷۶
۴	بانک خاورمیانه	۹۳
۵	بانک شهر	۹۴
۶	بانک کارآفرین	۱۰۵
۷	بانک صنعت و معدن	۱۳۹
۸	بانک ایران زمین	۱۴۰
۹	بانک آینده	۱۵۸
۱۰	بانک صادرات ایران	۱۶۴
۱۱	بانک سینا	۱۶۵
۱۲	بانک سرمایه	۱۹۹
۱۳	بانک گردشگری	۲۱۰
۱۴	بانک تجارت	۲۱۹

نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ	بانک صادرکننده	ردیف
۲۲۲	بانک دی	۱۵
۲۳۲	بانک رفاه کارگران	۱۶
۲۳۸	بانک پاسارگاد	۱۷
۲۴۲	بانک اقتصاد نوین	۱۸
۲۵۸	بانک ملت	۱۹
۲۷۸	موسسه اعتباری نور	۲۰
۲۹۷	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۲۱
۳۰۵	بانک سپه	۲۲
۳۰۹	بانک سامان	۲۳
۳۴۳	بانک حکمت ایرانیان	۲۴
۳۴۴	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲۵
۳۴۹	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۲۶
۳۷۰	بانک انصار	۲۷
۳۷۱	بانک قوامین	۲۸
۳۸۶	بانک ملی ایران	۲۹
۴۲۳	بانک قرض الحسنه رسالت	۳۰
۴۲۶	بانک توسعه تعاون	۳۱
۴۳۱	موسسه اعتباری توسعه	۳۲
۴۵۰	موسسه اعتباری ملل	۳۳
۵۴۴	بانک کشاورزی	۳۴
۶۹۸	شرکت دولتی پست بانک	۳۵
۲۲۸	کارمزد پرداختی کلی بانک صادرکننده به ازای هر تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ	

با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۲۲۸ ریال (۰/۸۸ درصد نرخ رشد مثبت نسبت به ماه قبل) کارمزد پرداخت نموده‌اند.

در این بین، در بهمن ماه ۹۸، بانک "پارسیان" با ۳۵ ریال و پس از آن بانک "توسعه صادرات ایران" و "مسکن" به ترتیب با ۴۲ و ۷۶ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارت و بانک "شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۶۹۸ ریال و پس از آن به ترتیب بانک "کشاورزی" با مبلغ ۵۴۴ ریال و "موسسه اعتباری ملل" با مبلغ ۴۵۰ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، تنها تعداد تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتری کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش را داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند.

۶- جمع بندی

در راستای ایفای وظایف نظارتی شرکت شاپرک، شناخت موقعیت کنونی صنعت و اندازه گیری ابعاد مختلف فعالیت آن به وسیله شاخص های مرتبط امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. به همین منظور این گزارش بر اساس آخرین اطلاعات در دسترس، به ارائه شاخص هایی در چهار بخش "شاخص های عملکردی شاپرک"، "کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارت"، "بررسی عملکرد شرکت های ارائه دهنده خدمات پرداخت" و "بررسی وضعیت بانک های صادرکننده و پذیرنده" در دوره زمانی بهمن ماه ۱۳۹۸ پرداخته است.

بخش اول: در این بخش به منظور تبیین جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی، شاخص نسبت تراکنش های شاپرک به نقدینگی محاسبه شده و نتایج آن با نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در طول زمان مورد مقایسه قرار گرفته است. نتایج حاکی از رشد نسبت تراکنش های شاپرک به نقدینگی بر خلاف شاخص نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی، در طول مدت مورد بررسی بوده است که مبین آن است که صنعت پرداخت الکترونیک با جذب اعتماد عمومی توانسته است بخش بیشتری از میزان نقدینگی را به خود اختصاص دهد. کاهش نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی و جبران بخشی از آن با افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه ای ابزارهای پذیرش، یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پر قدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود. رشد پرداخت های الکترونیک کارت به دلایلی از جمله افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه ای ابزارهای پذیرش، فرهنگ سازی، مزایای امنیتی پرداخت های غیر نقدی و با در نظر گیری دیگر مزایای این روش صورت گرفته است. شایان توجه است که آخرین اطلاعات منتشر شده در سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از اطلاعات پولی مورد نیاز که در این گزارش مورد استفاده قرار گرفته است، مربوط به خرداد ماه ۱۳۹۸ می باشد.

همچنین در این بخش روند ارزش تراکنش های شاپرک با روند GDP مقایسه شد. آمار اعلام شده توسط وب سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. تا پایان بهار ۱۳۹۷ بوده و تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شهریور ماه شاپرک تحقق یافته می باشد. لازم به ذکر است با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شاپرک مورد بازنگری قرار گرفته است.

بخش دوم: در این بخش فعالیت و عملکرد کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفته شده است. شاخص‌های این بخش در سه بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "میزان نفوذ منطقه‌ای" و "پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" طبقه‌بندی شده‌اند.

در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های بهمن ماه ۱۳۹۸ مشخص گردید تعداد تراکنش به ازای مجموع ابزارهای پذیرش ۲،۳۱۲ میلیون تراکنش بوده که این تعداد تراکنش مبلغ ۳،۲۴۲ هزار میلیاردی را در پی داشته است. در این ماه سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ترتیب رشد ۴/۶۹ و ۱۵/۲۳ درصدی را نسبت به ماه گذشته تجربه نموده است.

مجموع ابزارهای پذیرش در بهمن ماه ۱۳۹۸ با رشد ۱/۲۸ درصدی به نزدیک به ۱۰،۷۱۰ هزار ابزار رسیده است که از این تعداد ۷۷/۱۵ درصد سهم بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، ۱۰/۶۸ درصد سهم ابزار پذیرش اینترنتی و ۱۲/۱۷ درصد نیز سهم ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. بیشترین سهم از مجموع تراکنش‌های بهمن ماه ۱۳۹۸ با ۹۰/۰۰ درصد متعلق به ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها و به لحاظ سرویس نیز بیشترین سهم در اختیار خدمت خرید کالا و خدمات با ۸۵/۱۹ درصد مجموع تراکنش‌ها می‌باشد. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش اینترنتی ۱۱۸، هر ابزار پذیرش موبایلی ۷۴ متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۲۵۲ تراکنش می‌باشد و این در حالی است که متوسط مبلغی هر تراکنش ابزارهای پذیرش موبایلی و اینترنتی به ترتیب ۰/۰۸ و ۲/۹۸ میلیون ریال و در ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۱/۳۶ میلیون ریال می‌باشد.

در بررسی نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش شاخص‌ها در بعد کشوری و استانی نشان می‌دهد که تعداد سرانه هر یک از ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال که متقاضی خدمات پرداخت الکترونیکی کارت هستند، به ازای هر ۱۰،۰۰۰ نفر ۱،۷۹۵ ابزار پذیرش فعال سیستمی می‌باشد که بالاترین سرانه ابزار پذیرش به کارتخوان فروشگاه‌ها با ۱،۳۸۵ عدد به ازای هر ۱۰،۰۰۰ نفر تعلق دارد. همچنین در بعد کشوری حدود ۳۸/۷۶ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در طول بهمن ماه ۱۳۹۸ انجام گرفته است و بیشترین سرانه تراکنش ابزارها نیز مجدداً به کارتخوان فروشگاه‌ها با ۳۴/۸۹ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در کشور تعلق داشته است. لذا بالاترین نفوذ منطقه‌ای در بعد کشوری به این ابزار پذیرش تعلق داشته است.

بیشترین سرانه تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های بهمن ماه ۱۳۹۸ به ترتیب در اختیار استان‌های ۳، ۱۲ و ۲۱ می‌باشد. همچنین بیشترین سرانه تراکنش ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز با ۱ تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال متعلق به استان ۵۵/۵۷ می‌باشد.

شاخص دهکی بهمن ماه ۱۳۹۸ در قیاس با دی، ۵/۵۳ درصد افزایش داشته است و در قیاس نقطه به نقطه - ۲/۴۳ درصد افزایش در شاخص دهکی را شاهد می‌باشیم. این میزان افزایش شاخص دهکی بهمن ماه ۱۳۹۸ نسبت به دی ماه به سبب افزایش ۹/۸۸ درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش در دهک دهم در مقابل رشد ۴/۱۲ درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش دهک اول، می‌باشد. بیشترین فراوانی تراکنشی در دامنه مبلغی هر سه ابزار پذیرش متعلق به بازه مبلغی ۵۰،۰۰۰ ریال تا ۱۵۰،۰۰۰ ریال می‌باشد.

۲۱/۷۱ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های معادل ۴۵۱،۷۲۳،۶۷۹ تراکنش در بازه مبلغی ۱ تا ۲۵۰،۰۰۰ ریال، ۳۷/۷۴ درصد تراکنش‌ها معادل ۷۸۵،۴۲۹،۴۳۵ تراکنش در بازه مبلغی ۵۰،۰۰۱ تا ۲۵۰،۰۰۰ ریال و بهمن ۱۳۹۷ درصد معادل بهمن ۱۳۹۸ تراکنش دارای مبلغ بیش از ۲۵۰،۰۰۱ ریال می‌باشند.

بخش سوم: شاخص‌های این بخش با هدف سنجش کیفیت و صحت خدمات ارائه شده شبکه شاپرک، تعریف و اندازه‌گیری شده‌اند. در همین راستا انواع خطاهای رخ داده در تراکنش‌ها، دسترس پذیری حس شده و نیز تراکنش‌های ناتمام در این بخش تحلیل و مورد بررسی قرار گرفته است. تحلیل خطاهای تراکنش‌ها نشان می‌دهد که عمده‌ترین دلیل بروز خطاها، همچنان از نوع خطاهای کاربری است که این نوع خطا به عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت است.

تعداد خطاهای گروه‌های پذیرندگی، کسب و کار، کاربری، صادر کنندگی و شاپرکی به ترتیب با رشد ۳۴/۲۱ درصدی، ۴۵/۶۱ درصدی، ۹/۵۷ درصدی، ۹/۹۸- درصدی و ۱۰/۸۶ درصدی در نسبت به همراه بوده است.

میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده بهمن ماه ۱۳۹۸ به ازای شبکه شاپرک ۹۹/۹۶ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به مقدار مشابه در ماه دی بدون تغییر می‌باشد و همچنین میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده به ازای شبکه پرداخت در بهمن ماه ۱۳۹۸، ۹۹/۱۳ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به میزان مشابه در دی ماه رشد ۰/۰۵ درصدی، و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۰/۰۱- درصدی را تجربه نموده است.

بخش چهارم: در این بخش ابتدا عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت مورد بررسی قرار گرفته و سپس به طور ویژه عملکرد آن‌ها در بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌های تحلیل می‌شود. نتایج شاخص سهم از بازار شرکت‌های PSP حاکی از آن بوده که در بهمن ماه ۹۸ نیز چون گذشته شرکت "به پرداخت ملت" بیشترین سهم تعدادی و مبلغی از بازار را به خود اختصاص داده و همچنان در جایگاه نخست قرار گرفته است. نوسانات این سهم‌ها چندان قابل توجه نبوده و در مولفه سهم تعدادی تغییری در ترتیب شرکت‌ها بر حسب بیشترین میزان سهم از حجم تراکنش‌ها رخ نداده است. از سویی دیگر با وجودی که تغییرات در مولفه سهم مبلغی هر یک از شرکت‌ها نیز بسیار اندک بوده اما بین دو شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" و "کارت اعتباری ایران کیش" جابجایی صورت پذیرفته است.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در این ماه به طور همزمان بیشترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های به شرکت "به پرداخت ملت" تعلق داشته است. در بهمن ماه شرکت "آسان پرداخت پرشین" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های اینترنتی کسب نموده است. بالاترین سهم مبلغی تراکنش‌های اینترنتی نیز در اختیار شرکت "به پرداخت ملت" است. همچنین در ماه جاری شرکت "آسان پرداخت پرشین" در سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی بالاترین رقم را نشان می‌دهند.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی پرداخت کارت در این ماه به طور همزمان بیشترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های خرید و سهم تعدادی تراکنش‌های مانده‌گیری به شرکت "به پرداخت ملت" تعلق داشته است. در ماه جاری همچنان شرکت "آسان پرداخت پرشین" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ کسب نموده و بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور توسط شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" پوشش داده شده است.

در ماه بهمن شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" با رقم ۰/۰۱۳ درصد، جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را به دست آورده است. در این ماه شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" بالاترین عدد شاخص مذکور را در اختیار دارد.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نشان‌دهنده تمرکز بالا است؛ به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین" و "تجارت الکترونیک پارسیان" و پس از آن دو تا حدودی شرکت‌های "به‌پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "به‌پرداخت ملت" و "پرداخت نوین آرین" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند. این شاخص همچنین از وجود تمرکز ملایم در بازار کارتخوان فروشگاه‌های حکایت دارد. شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته در هر سه ابزار پذیرش افزایش نشان می‌دهد. این تغییرات در هیچ یک از ابزارها حایز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار تغییری پیدا نکرده است.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال-هیرشمن نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار سرویس‌های خرید و مانده‌گیری است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های خرید و مانده‌گیری در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. مقدار این شاخص در سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ نشانگر تمرکز بالا است. عملکرد شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در کاهش تمرکز بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تاثیرگذار بوده است.

در بررسی تعداد ابزارهای پذیرش فعال در بهمن ماه، شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در ابزار کارتخوان فروشگاه‌های با ۱۸/۴۳ درصد بالاترین سهم را در بین سایر شرکت‌ها به خود اختصاص داده است. شرکت "آسان پرداخت پرشین" با ۵۱/۴۷ درصد و شرکت "به‌پرداخت ملت" با ۹۵/۱۶ درصد به ترتیب در دو ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی بیشترین سهم بازار را پوشش می‌دهند.

در حوزه ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های و ابزار پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار، شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با سهم ۱۴/۸۵ درصدی از ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های و شرکت "آسان پرداخت پرشین" با سهم ۲۵/۰۳ درصدی از ابزارهای پذیرش اینترنتی به بالاترین رتبه دست یافته‌اند. شرکت "به‌پرداخت ملت" به‌گونه‌ای عمل نموده که با رقمی معادل با ۶۲/۰۴ درصد، بالاترین سهم ابزار پذیرش موبایلی تراکنش‌دار را کسب کرده است.

نتایج محاسبه شاخص اثر بخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در بعد کشوری مبین آن است که چهار شرکت "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "الکترونیک کارت دماوند" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. چهار شرکت فوق به همراه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار نیز عددی بالاتر از یک کسب نموده‌اند. این بدان معناست که شرکت‌های مذکور هم در بین کارتخوان‌های فعال سیستمی و هم در بین کارتخوان‌های تراکنش‌دار نسبت به سایر شرکت‌ها، تراکنش بیشتری جذب نموده و کارایی مناسبی را نشان می‌دهند.

در بعد استانی دو شرکت "به پرداخت ملت" و "آسان پرداخت پرشین" در تمام استان‌ها و شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های بالاتر از یک هستند. همچنین اعداد این شاخص در شرکت "الکترونیک کارت دماوند" نشان می‌دهد که این شرکت نیز در برخی از استان‌های کشور رقم بالاتر از یک را کسب نموده‌است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. شرکت "به پرداخت ملت" در تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های و شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی بالاترین سهم از بازار را در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند.

با وجودی که توجه برخی از بانک‌های پذیرنده به موضوع پرداخت کارمزد و میزان رسوب پول هر کارتخوان فروشگاه‌های و سودآوری آن سبب شده است تا با همکاری شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات اقدام به حذف کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش نمایند، ولیکن تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش در چند ماه اخیر روند افزایشی داشته است. در بررسی شرکت‌ها از منظر نسبت مجموع کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی به پایانه‌های فعال سیستمی آن شرکت، ملاحظه شد که در این ماه کمترین رقم این شاخص با عددی معادل با ۵/۲۸ درصد به شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" تعلق دارد. بیشترین نسبت مذکور در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" مشاهده می‌شود. بالغ بر ۲۵ درصد از کارتخوان‌های فعال سیستمی این شرکت، کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش گزارش شده‌اند. به طور کلی در بهمن ماه سال ۹۸ سهم کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۱۶/۳۵ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است.

بخش پنجم در این بخش از گزارش، بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارت‌های بانکی صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

نتایج شاخص بازار در بخش بانک‌های پذیرنده حاکی از آن است که در بهمن ماه ۹۸ همچنان بانک "ملت" به لحاظ تعدادی و مبلغی بیشترین سهم از بازار تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است. همچنین در بررسی بازار تراکنش‌ها به تفکیک ابزارهای پذیرش برای هر بانک، همچنان "بانک ملت" در جایگاه نخست قرار دارد.

در بررسی سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک در شبکه پرداخت کشور مشاهده می‌گردد که در بانک‌های کشور همچنان بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌های انجام گرفته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های "ابزار پذیرش موبایلی" همچنان نشان دهنده تمرکز رقابتی، میزان این شاخص در بازار "ابزار پذیرش اینترنتی" همچنان مبین وجود تمرکز ملایم در بین بانک‌های پذیرنده و میزان این شاخص در ابزار "کارتخوان فروشگاه‌های" مبین قرار گرفتن در طبقه رقابتی بوده که این نشان دهنده رقابت صحیح در بازار این ابزار در بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارت‌های، در حوزه دو ابزار پذیرش موبایلی و در ابزار اینترنتی با رشد مثبت مواجه بوده است.

در بحث صادرکنندگی کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سویچ شاپرک تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در بهمن ماه نسبت به دی ماه ۹۸ رشد مثبت ۱/۸۸ درصدی داشته است و نرخ رشد در سه دسته کارت برداشت، کارت اعتباری و کارت هدیه و بن کارت مثبت بوده است.

در بررسی سهم بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در بهمن ماه ۱۳۹۸، بانک "ملی ایران" بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی صادر شده تراکنش‌دار در شبکه شاپرک را داشته و نتایج حاکی از آن بوده که بیشترین کارت "برداشت" و "کارت هدیه و بن کارت" تراکنش‌دار متعلق به بانک "ملی ایران"، و بیشترین کارت "اعتباری" تراکنش‌دار متعلق به بانک "ملت" بوده است.

در بررسی شاخص سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به "کارت برداشت" و پس از آن "کارت هدیه و بن کارت" اختصاص داشته و "کارت اعتباری" کمترین سهم (در بیشتر بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادر کنندگی در سه دسته کارت "کارت اعتباری" و "کارت هدیه و بن کارت" و "کارت برداشت" با رشد منفی مواجه بوده است. "کارت هدیه و بن کارت" همچنان در طبقه "رقابتی" (کمتر از ۱۰۰۰)، "کارت برداشت" در طبقه تمرکز ملایم و "کارت اعتباری" در طبقه تمرکز بالا قرار گرفته اند.

در مقایسه ای آماری بین تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرکنندگی و پذیرندگی به تفکیک هر بانک، بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده در بهمن ماه ۹۸ به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" و "کشاورزی" اختصاص یافته است.

در محاسبه شاخص اختلاف تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک جهت نشان دادن برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرک، مشاهده می‌گردد که سه بانک "ملت"، "سامان" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه کارگران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را داشته اند. این بدین معناست که در سه بانک نخست ورود منابع مالی بیشتر از میزان خروج آن از بانک و در سه بانک دیگر برعکس است.

در راستای بررسی سهم هر بانک از کل تعداد تراکنش‌ها برای رسیدن به دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک محاسبه گردیده است. این شاخص نشان می‌دهد که به ترتیب بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بیشترین سهم تعدادی از کل تراکنش‌های شاپرکی در شبکه پرداخت را از آن خود کرده‌اند و کمترین سهم به بانک‌های "مشترک ایران-ونزوئلا"، "توسعه صادرات ایران" و "صنعت و معدن" تعلق گرفته است.

در بررسی گردش مالی شاپرکی که مجموع مبالغ صادرکنندگی و پذیرندگی هر بانک است، بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بیشترین گردش مالی شاپرکی و بانک "مشترک ایران-ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در اختیار دارند.

در بررسی اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده هر بانک با تراکنش‌های صادر شده توسط آن بانک، سه بانک "ملت"، "سامان"، "پارسیان" و "خاورمیانه" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "مسکن" و "بانک قرض الحسنه مهر ایران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند.

در بخش آخر از بررسی بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ترسیم وضعیت کلی صنعت و محاسبه برآوردی از میزان کارمزدهای پرداختی بانک‌های پذیرنده و حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهای تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت، همانند ماه‌های گذشته به محاسبه "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید پذیرش شده" برای بانک‌های پذیرنده پرداخته شده است. به طور متوسط در بهمن ماه ۱۳۹۸، بانک‌های پذیرنده با ۵/۹۵ درصد رشد منفی نسبت به ماه گذشته (دی ۹۸) میزان ۱۰۰ ریال از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند. در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "صنعت و معدن" با مبلغ ۳۳ ریال از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده کمترین و "موسسه اعتباری توسعه" با مبلغ ۱۵۰ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

از آنجایی که کارمزد پرداختی، تنها هزینه‌ای نیست که بانک پذیرنده متقبل می‌شود. این بانک در ازای نصب هر ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز مبلغی را به عنوان اجاره بها و پرستاری ابزار کارتخوان به شرکت PSP پرداخت می‌نماید. این مبلغ به ازای ابزارهای مختلف متفاوت است. به جهت اینکه برآوردی از میزان هزینه‌های بانک به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پذیرش شده با توجه به میزان اجاره پرداختی نیز ارائه گردد، با فرض اجاره متوسط ۳۰۰,۰۰۰ ریال (سی هزار تومان به ازای هر ابزار کارتخوان در ماه)، هزینه‌های پرداختی بانک‌ها به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ پذیرش شده محاسبه و عامل اجاره پرداختی هر بانک نیز به میزان کارمزد پرداختی در بانک‌ها اضافه گردیده و شاخص جدید "کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب هزینه اجاره بها" تعریف شده است. به طور متوسط کل بانک‌ها مبلغ جمع کل اجاره و کارمزد

پرداختی ۲۱۱ ریال را در بهمن ماه ۹۸ به ازای هر صد هزار ریال مبلغ پذیرش شده را پرداخت کرده‌اند. در بهمن ماه ۹۸ بانک " توسعه صادرات ایران " با پرداخت ۸۱ ریال هزینه و پس از آن بانک " توسعه صنعت و معدن " با پرداخت ۹۶ ریال هزینه، کمترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده و " بانک خاورمیانه " با ۱,۰۴۵ ریال هزینه و پس از آن به ترتیب " بانک حکمت ایرانیان " با ۹۷۵ ریال هزینه و " بانک اقتصاد نوین " با ۵۴۹ ریال بیشترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده پرداخت کرده‌اند.

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، در این بخش کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است که در بخش آخر گزارش شاخص " میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای این دوره زمانی محاسبه گردیده است. با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۲۲۸ ریال (۰/۹۳ درصد نرخ رشد مثبت نسبت به ماه قبل) کارمزد پرداخت نموده‌اند. در این بین، در بهمن ماه ۹۸، بانک " پارسیان " با ۳۵ ریال و پس از آن بانک " توسعه صادرات " و " مسکن " به ترتیب با ۴۲ و ۷۶ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک " شرکت دولتی پست بانک " با مبلغ ۶۹۸ ریال و پس از آن به ترتیب بانک " کشاورزی " با مبلغ ۵۴۴ ریال و بانک " موسسه اعتباری ملل " با مبلغ ۴۵۰ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

۷- واژه‌نامه

در این بخش انواع واژگان به کار برده شده در متن گزارش شاپرک در دو بخش واژگان تخصصی شبکه الکترونیک پرداخت کارتی بر اساس "مستند تعاریف پایه شبکه الکترونیک پرداخت کارت" و اصطلاحات و شاخص‌های تخصصی اقتصادی و فرمول‌های نحوه محاسبه این شاخص‌ها بیان می‌شود.

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپرک

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت یا شاپرک، شبکه‌ای است که به منظور ساماندهی نظام پرداخت الکترونیک کشور ایجاد شده و کلیه تراکنش‌های حاصل از «ابزار پذیرش» توسط این شبکه نظارت و کنترل می‌شود و به طور کلی نظارت بر عملکرد فنی و اجرایی و انجام عملیات تسویه را بر عهده دارد.

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت (PSP)

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت^{۳۸}؛ شخصیت حقوقی است که در جمهوری اسلامی ایران در قالب شرکت سهامی به ثبت رسیده و بر اساس مجوزی که از بانک مرکزی ج.ا.ا. و شاپرک دریافت می‌نماید و بر طبق مقررات ناظر بر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت، و الزامات و دستورالعمل‌های ابلاغی شاپرک فعالیت می‌نماید. در حال حاضر ۱۲ شرکت ارائه‌دهنده خدمت پرداخت از بانک مرکزی مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند که در فصل مربوطه از این گزارش به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

بانک صادرکننده^{۳۹}

بانکی است که انواع کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید. این بانک‌ها همه انواع کارت پرداخت را با مجوز بانک مرکزی صادر می‌نمایند.

بانک پذیرنده^{۴۰}

بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است. شبکه پرداخت اطلاعات حساب پذیرنده را از طریق "شماره شبانه"^{۴۱} پذیرندگان دریافت می‌نماید.

انواع خدمات^{۴۲} شبکه پرداخت

خدمت اصلی شبکه پرداخت کارت، انتقال وجوه ناشی از خرید کالا و خدمات از حساب خریدار به حساب فروشنده است. البته خدمات ارزش افزوده دیگری نظیر پرداخت قبوض شناسه دار خدمات شهری و خرید شارژهای تلفن همراه و نهایتاً تراکنش‌های مانده‌گیری نیز در این شبکه ارائه می‌شوند که به خدمات اصلی شبکه تبدیل شده‌اند.

خرید کالا و خدمات^{۴۳}

^{۳۸} Purchasing Good/Services

^{۳۸} Payment Service Provider

^{۳۹} Issuer Bank

^{۴۰} Acquirer Bank Acquirer

^{۴۱} IBAN International Bank Account Number

^{۴۳} Service Type

وضعیت تراکنش‌ها^{۴۸}

منظور از وضعیت تراکنش‌ها، بررسی موفقیت یا عدم موفقیت تراکنش و در صورت عدم موفقیت دلیل آن می‌باشد. در حال حاضر ۵ گروه مختلف از خطاها شناسایی شده‌اند و تعداد ۱۱۰ کد پاسخ برای انواع خطاهای شناخته شده مطابق استاندارد ISO ۸۵۸۳:۲۰۰۳ گزارش‌گیری می‌گردد.

تراکنش موفق کاربری

تراکنشی است که از دید کاربر نهایی موفق بوده است. این تراکنش‌ها با کد پاسخ صفر در سامانه مشخص می‌شوند. هر تراکنش موفق بسته به نوع تراکنش از تعدادی پیام مشخص و مستقل تشکیل شده است که موفق بودن تراکنش حاصل موفقیت در ارسال و دریافت همه این پیام‌هاست.

تراکنش خطای صادرکنندگی و شتابی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، بانک صادرکننده‌ی کارت یا سامانه‌ی شتاب می‌باشد. به این معنا که بانک صادرکننده در زمان مورد نظر قادر به انجام تراکنش نبوده و پیام خطای مرتبط، در شبکه تولید می‌گردد.

تراکنش خطای پذیرندگی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، سوئیچ شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت می‌باشد. این خطاها در هر مرحله از چرخه عمر تراکنش ممکن است که رخ بدهد. در حال حاضر دسترسی پذیری شرکت ارائه‌دهنده‌ی

خدمتی است که دارنده کارت هزینه کالا و خدمات دریافتی را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. این ابزارها شامل ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ی و همچنین ابزار پذیرش اینترنتی یا اصطلاحاً درگاه‌های پرداخت اینترنتی هستند. در حال حاضر به دلایل امنیتی ارائه خرید کالا و خدمات بر روی درگاه‌های پرداخت موبایلی مسدود می‌باشد.

پرداخت قبض^{۴۴}

خدمتی است که با استفاده از آن دارنده کارت هزینه پرداخت‌های شناسه دار (شامل شناسه پرداخت و شناسه قبض) خود را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. پرداخت قبض بر روی همه ابزارهای پذیرش قابل اجراست.

خرید شارژ تلفن همراه^{۴۵}

خدمتی است که دارنده کارت با استفاده از آن اقدام به خرید شارژ تلفن همراه از طریق شبکه پرداخت می‌نماید. این خدمت در زمره خریدهای شناسه‌دار می‌باشد و می‌تواند به دو صورت خرید و شارژ هم‌زمان^{۴۶} و خرید و شارژ غیر هم‌زمان انجام شود.

مانده‌گیری^{۴۷}

خدمتی است که دارنده کارت جهت کسب اطلاع از میزان موجودی حساب متصل به ابزار پرداخت خود، از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت دریافت می‌نماید.

^{۴۷} Balance Inquiry

^{۴۸} Transaction Status

^{۴۴} Bill Payment

^{۴۵} Reload

^{۴۶} Top-up

خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

تراکنش ناموفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای صادرکنندگی و شتاب، خطاهای شاپرکی و خطاهای پذیرندگی می‌باشند.

تراکنش موفق سیستمی شاپرکی

تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرکی را شامل می‌شود.

ابزار پذیرش تراکنش

عبارت است از سخت‌افزار و نرم‌افزاری که امکان تراکنش را برای دارنده کارت فراهم می‌سازد. انواع ابزارهای موجود در شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت شامل دستگاه‌های کارتخوان فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی، ابزار پذیرش موبایلی، و کیوسک پرداخت است.

کارتخوان فروشگاهی^{۴۹}

ابزاری است سیار و یا غیر سیار که با پذیرش کارت بانکی می‌تواند امکانی را فراهم کند تا وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده کارت به حساب پذیرنده منتقل شود. این ابزار هم به صورت مستقل و هم به صورت متصل به کامپیوتر^{۵۰} در ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد. بیشتر کاربرد این ابزار در ایران مربوط به خرید کالا و خدمات است.

خدمات پرداخت از طریق تراکنش‌های خطا محاسبه می‌گردد.

تراکنش خطای شاپرکی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا سوئیچ یکپارچه‌ساز شاپرک می‌باشد.

تراکنش خطای کاربری

خطاهای کاربری به دلیل مشکلات دارنده کارت نظیر کمبود موجودی و یا رمز اشتباه پدید می‌آیند. علت بروز این خطاها، اشتباهات کاربر (دارنده کارت) می‌باشد. گرچه این تراکنش از دید کاربر نهایی ناموفق است اما از منظر و دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده و شبکه پرداخت، خدمات خود را به این تراکنش به انجام رسانده است.

تراکنش خطای کسب و کار

تراکنشی است که بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان مختلف شبکه پرداخت الکترونیک کارت پدید می‌آید و عملاً هیچ یک از شرکت‌های PSP، شاپرک، بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در وقوع آن نقش ندارند. طبیعتاً لحاظ این نوع خطا به حساب هر یک از ذینفعان مزبور به لحاظ فنی قابل پذیرش نمی‌باشد و لذا به طور جداگانه، تحت عنوان خطای کسب و کار معرفی می‌شود؛ خطاهایی از جمله "عملیات اصلاحیه این تراکنش، قبلاً با موفقیت صورت پذیرفته است" و غیره.

تراکنش موفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل

^{۵۰} PC-POS / I POS (Integrated POS)

^{۴۹} EFTPOS

کارتخوان فعال سیستمی

ابزارهایی است که در شبکه پرداخت از کارایی مناسب برخوردار نیستند.

کارتخوان بدون تراکنش

کارتخوان تراکنش دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی سه ماهه حتی یک عدد تراکنش مالی نداشته باشد.

کارتخوان دارای تراکنش (تراکنش دار)

کارتخوان تراکنش دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی سه ماهه حداقل یک تراکنش مالی داشته باشد.

ابزار پذیرش اینترنتی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق اینترنت و درگاه پرداخت اینترنتی^{۵۱} فراهم می‌نماید. ساختار تعامل وبسایت‌های فروشندگان با درگاه پرداخت اینترنتی که از طریق شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت ارائه می‌شود، از طریق اتصال امن اینترنتی بر مبنای پروتکل TCP/IP در لایه شبکه اتفاق می‌افتد.

ابزار پذیرش موبایلی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق تلفن همراه و درگاه پرداخت موبایلی^{۵۲} فراهم می‌آورد. ابزار موبایل قابلیت‌های فراوانی در صنعت پرداخت داشته و می‌تواند هم به عنوان کارت و هم به عنوان ترمینال ایفای نقش کند. کانال‌های مختلف پرداخت بر روی موبایل قابل تعریف هستند، از جمله کانال

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده و وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "Y" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را دارد.

کارتخوان غیر فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده اما وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "N" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را ندارد و به هر دلیل فاقد تراکنش خواهد بود.

کارتخوان پر تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه، کارتخوان پر تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در هر ماه، ۶۰ یا بیش از ۶۰ تراکنش داشته یا مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در هر ماه حداقل ۲۰ میلیون ریال باشد.

کارتخوان کم تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه، کارتخوان کم تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه زمانی سه ماه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در سه ماه کمتر از ۲۰ میلیون ریال در ماه باشد. این سنج به جهت شناسایی

^{۵۱}Internet Payment Gateway

^{۵۲}Mobile Payment Gateway

کارت، نظیر کارت‌های خرید بی‌نام و برخی بن‌کارت‌ها که معمولاً به صورت گروهی صادر می‌شوند. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، که ماهیتاً قابل انتقال به غیر بوده و به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ کارت‌های بر خط^{۵۹} نظیر کارت هدیه که انجام تراکنش توسط آن‌ها مستلزم تایید توسط سامانه‌های متمرکز کارت است. کد محصول این کارت‌ها، ۲۰، ۳۰ و ۴۰ می‌باشد و کارتهای برون خط^{۶۰} نظیر کارت‌های کیف پول الکترونیکی (کارت هوشمند) که انجام تراکنش توسط آن‌ها می‌تواند بدون نیاز به تعامل با سامانه‌های متمرکز کارت صورت پذیرد. در این گونه کارت‌ها، ارزش پولی مستقلاً بر روی فیزیکی کارت و در تراشه ذخیره می‌شود. کد محصول این نوع کارت ۵۰ می‌باشد. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی، در حکم پول نقد بوده و با توجه به اینکه همانند اسکناس و مسکوک ردیابی تراکنش‌ها و تشخیص هویت دارنده آن میسر نیست، در صورت مفقود شدن یا سرقت این کارت‌ها، دارنده کارت و رمز مربوط به آن صاحب کارت شناخته می‌شود. با این وجود بانک‌ها مکلفند برای این قبیل کارت‌ها-نظیر سایر کارت‌های پرداخت-حداقل خدمات مانده‌گیری و تغییر رمز را تعریف کنند.

کارت اعتباری^{۶۱}

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک خط اعتباری با سقف معین تخصیص یافته از طرف بانک به دارنده کارت، که او را قادر می‌سازد بدون داشتن سپرده نسبت به پرداخت وجه کالا و خدمات مبادرت کند. کد محصول این نوع کارت ۶۰ می‌باشد. این کارت‌ها در شبکه شاپرک پذیرفته شده و چارچوب کارمزدی مستقل خود را دارند. مسئولیت مدیریت

پرداخت‌های داخل فروشگاه^{۵۳} نظیر NFC، پرداخت‌های برخط از طریق USSD، پرداخت‌های از طریق وب از روی موبایل^{۵۴} و همچنین پرداخت‌های از طریق اپلیکیشن‌های موبایلی^{۵۵}. اما آنچه در حال حاضر در شبکه پرداخت کشور مجوز فعالیت دارد، کانال USSD فقط برای تراکنش‌های خرید شارژ و پرداخت قبض و همچنین کاربرد NFC از طریق گوشی‌های تلفن همراه است.

انواع کارت‌های رایج در شبکه^{۵۶}

انواع کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سویچ شاپرک، از نظر کاربری شامل کارت برداشت، کارت پیش پرداخته و کارت اعتباری می‌باشد.

کارت برداشت (بدهی)^{۵۷}

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک یا چند حساب سپرده‌ای نزد بانک‌ها و جزء رایج‌ترین کارت‌های مورد استفاده می‌باشد که کد محصول ۱۰ دارد. مشتری می‌تواند با افتتاح یکی از سپرده‌های قرض‌الحسنه، جاری یا مدت دار، تا سقف وجهی که نزد بانک سپرده‌گذاری کرده است برداشت وجه و خرید کالا و خدمات را از درگاه‌های بانکداری الکترونیک به عمل آورد.

کارت پیش پرداخته (بی‌نام)^{۵۸}

مشخصات دارنده این نوع کارت بر روی جسم کارت درج نمی‌شود، این کارت‌ها به انواع زیر تقسیم می‌شوند. کارت‌های بی‌نام دارای سوابق هویتی در سامانه متمرکز

^{۵۷} Debit card

^{۵۸} prepaid

^{۵۹} online

^{۶۰} offline

^{۶۱} Credit card

^{۵۳} In-Store

^{۵۴} Web-Mobile

^{۵۵} In-App Purchase

^{۵۶} بانک مرکزی (۱۳۸۶) اعلام مشخصات انواع ابزارهای پرداخت کارتی در نظام بانکی کشور.

ریسک اعتباری دارندگان این کارت به عهده بانک صادرکننده می‌باشد.

تراکنش دارنده‌ی کارت

یکی از انواع تراکنش است و به تراکنش‌های ارسالی از طرف دارنده‌ی کارت گفته می‌شود که با شناسه‌ی ۲۲۰۰ و ۲۱۰۰ وارد شبکه‌ی پرداخت (شاپرک) می‌شوند (لازم به ذکر است با عملیاتی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰ در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۰۶ در سویچ شاپرک، تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۰۰ به ۲۲۰۰ و تراکنش‌های با شناسه‌ی ۱۰۰ به ۲۱۰۰ تبدیل شدند. این تغییرات مطابق با استاندارد ISO ۸۵۸۳ نسخه‌ی ۲۰۰۳ می‌باشد). در این تراکنش‌ها با شناسه‌ی ۲۲۰۰ عملیات برداشت از کارت انجام می‌شود ولی با شناسه‌ی ۲۱۰۰ عملیات مالی انجام نشده و تنها خدمت مانده‌گیری ارائه می‌شود.

تراکنش تأییدیه انجام تراکنش

به تراکنش‌هایی گفته می‌شود که توسط شرکت ارائه‌دهنده-ی خدمات پرداخت ارسال می‌شود. هدف از این تراکنش‌ها تأییدیه انجام تراکنش و درخواست برای واریز مبلغ برداشتی از کارت به حساب پذیرنده است. مطابق این درخواست‌ها عملیات واریز به حساب پذیرنده در سیکل‌های زمانی مشخص انجام می‌گیرد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۲۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰). شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت تا حداکثر ۴۸ ساعت فرصت دارند (معادل یک cut-off یا تغییر روز مالی) این تراکنش را به ازای هر تراکنش دارنده‌ی کارت ارسال کنند. برخی خطاهای پذیرندگی رخ داده در تراکنش‌ها، مربوط به عدم ارسال تأییدیه تراکنش به شبکه است.

تراکنش اصلاحیه

اگر تراکنش دارنده‌ی کارت دچار خطا شود ولی برداشت از کارت انجام شده باشد، یک تراکنش اصلاحیه در شبکه تولید می‌شود تا متعاقب آن، مبلغ برداشت شده به دارنده‌ی کارت بازگردد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۴۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۴۰۰ و ۴۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰).

تراکنش ناتمام^{۶۲}

تراکنش دارنده‌ی کارت که از نظر کاربری موفق بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سویچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است). وجود تراکنش‌های ناتمام به نوعی مشکل کیفی قلمداد می‌گردد.

تراکنش مالی

تراکنشی است که نوع خدمت آن خرید کالا و خدمات یا پرداخت قبض می‌باشد. در این تراکنش‌ها پول از دارنده‌ی کارت کسر می‌شود و عملیات مالی انجام می‌پذیرد. طبیعتاً تراکنش مانده‌گیری از زمره تراکنش‌های غیر مالی است.

اثر بخشی کارتخوان فروشگاه‌ی

این شاخص یکی از روش‌های سنجش و مقایسه شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار در بازار است. این شاخص برابر با نسبت سهم تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌ی فعال سیستمی هر شرکت از کل، به سهم تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل است. به عبارت دیگر:

^{۶۲} Reconciliati on Account (RA)

در اقتصاد، نقدینگی به مجموع حجم پول و شبه پول^{۶۳} اطلاق می‌شود. حجم پول، اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به اضافه‌ی مانده سپرده‌های دیداری بخش خصوصی نزد بانک‌ها^{۶۴} تعریف می‌شود. سپرده‌های دیداری، سپرده‌های قابل چک کشیدن بدون بهره‌ی بخش خصوصی در بانک‌های تجاری است. منظور از شبه پول یا سپرده‌های غیر دیداری، انواع سپرده‌های قرض‌الحسنه پس انداز و سپرده‌های مدت‌دار هستند که به نسبت پول سرعت نقدشوندگی کمتری دارند.

سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی

این شاخص، به عنوان یک شاخص هادی، نسبت فیما بین اسکناس و مسکوک و میزان نقدینگی را بررسی می‌کند. با توجه به رقابت ابزارهای پرداخت الکترونیک و اسکناس و مسکوک، بررسی این شاخص می‌تواند به عنوان راهنمایی در جهت شناخت میزان استقبال عمومی از شبکه پرداخت در نظر گرفته شود.

$$= \frac{\text{اسکناس و مسکوک در دست اشخاص}}{\text{نقدینگی}} * ۱۰۰$$

تولید ناخالص داخلی

بنا به تعریف بانک مرکزی ج.ا.ا، کل ارزش ریالی محصولات نهایی تولیدشده توسط واحدهای اقتصادی مقیم کشور در دوره زمانی معین (سالانه یا فصلی) را تولید ناخالص داخلی یا GDP می‌نامند شایان توجه است که صرفاً مبادلات کالاهای نهایی در محاسبات GDP لحاظ می‌شوند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری

$$\frac{\text{تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد تراکنش‌های کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}} = \frac{\text{تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}}$$

عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیکی را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌های شبکه شاپرک است. مثلاً اگر این شاخص برای شرکتی یک باشد، یعنی سهم آن شرکت از کل تراکنش‌های کارتخوان‌های شبکه شاپرک به اندازه سهم تعداد کارتخوان‌های آن شرکت از کل کارتخوان‌های کشور است. چنانچه این شاخص برای شرکتی بالاتر از یک باشد یعنی جذب تراکنش‌های آن بانک روی کارتخوان‌هایش بیش از سهم تعداد کارتخوان‌های آن شرکت از کل کارتخوان‌های کشور است. بالاتر بودن این شاخص، به معنی کم بازده‌تر بودن ابزارهای شرکت و طبیعتاً کاهش درآمد متصور از ابزارهای فروش است.

نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

منظور از این شاخص، محاسبه نسبت ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی کشور است و به شرح زیر محاسبه می‌شود:

$$= \frac{\text{ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی}}{\text{نقدینگی}} * ۱۰۰$$

این نسبت، به عنوان شاخصی در جهت نمایش اندازه اقتصادی شبکه پرداخت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نقدینگی و حجم پول

^{۶۴} Demand deposits

^{۶۳} Quasi money

اگر در دوره ای تولید ناخالص داخلی با قیمت‌های همان سال مورد نظر بررسی و اندازه‌گیری شود به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری گویند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت

در بررسی روند تولید ناخالص ملی، یکی از سال‌هایی که کشور در آن از لحاظ بیکاری، تورم و تولید در وضعیت خوبی قرار دارد، را به عنوان سال پایه انتخاب می‌کنند. اگر تولید ناخالص داخلی بر حسب قیمت‌ها در سال پایه اندازه‌گیری شود، به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت (حقیقی) گویند.

ارزش اسمی تراکنش‌ها^{۶۵}

منظور از ارزش اسمی تراکنش‌ها، همان مبالغ معمول گزارش شده تراکنش‌هاست که هیچ عملیات خاصی بر روی آن صورت نگرفته است.

ارزش حقیقی تراکنش‌ها

اگر در دوره‌ای، ارزش تراکنش‌ها بر حسب قیمت‌های سال پایه اندازه‌گیری شود و اثرات تورم از آن حذف شود، به آن ارزش حقیقی تراکنش‌ها گویند. نحوه محاسبه ارزش حقیقی تراکنش به این صورت است:

$$\frac{\text{مبلغ اسمی تراکنش‌ها در ماه } t}{\text{شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه } t}$$

شاخص دهکی توزیع مبالغ تراکنش‌ها

برای تعیین دهک‌ها، تراکنش‌ها را به ترتیب ارزش مبالغ دسته بندی کرده و به ۱۰ قسمت برابر به لحاظ تعدادی، تقسیم می‌نماییم که یک دهم از تراکنش‌های با پایین‌ترین مبالغ، دهک اول و یک دهم تراکنش‌های با بالاترین مبالغ دهک دهم نامیده می‌شود.

$$\frac{\text{متوسط ارزش دهک دهم تراکنش‌ها}}{\text{متوسط ارزش دهک اول تراکنش‌ها}} = \text{شاخص توزیع مبالغی دهکی}$$

شاخص هرفیندال-هیرشمن

شاخص هرفیندال - هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است. این شاخص از اطلاعات همه بنگاه‌های صنعت برای اندازه‌گیری تمرکز و نیز قدرت رقابتی صنعت استفاده می‌کند. کاربرد اصلی این شاخص در نظارت و مراقبت از بازار انحصارات خصوصی، ادغام‌ها و تبنی بخش‌های خصوصی در بازار و نیز انجام روندهای اصلاحی رفع این مشکلات برای دستیابی به بازار رقابتی است. برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال-هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود.

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال-هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار به شرح جدول زیر قضاوت نمود. وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن، از مقیاس کمتر از ۱۰۰۰ آغاز می‌گردد. در صورتیکه عدد به دست آمده کمتر از ۱۰۰۰ باشد نشانه رقابتی بودن محیط و در صورتیکه بالاتر از ۱۰۰۰ باشد یعنی محیط رقابت به سوی تمرکز حرکت کرده است. تمرکز می‌تواند به صورت ملایم یعنی تا اندازه ۱۸۰۰ و حتی به صورت تمرکز شدید و بالا نمود کند که بالاتر از ۱۸۰۰ است.

3

The quality of card e-payment services

Quality of services		
The ratio of successful transactions to total	% 90/32	▼
The ratio of successful transactions to total shaparak switch's transactions	% 99/96	▶
The share of each types of errors in transactions		
Acquirer error	% 1/29	▲
Shaparak network error	% 0/43	▲
Issuer error	% 6/43	▼
Cardholder Error	% 91/00	▲
Business error	% 0/85	▲
Services sensed availability		
Network sensed availability	% 99/13	▼
Shaparak sensed availability	% 99/96	▶
Reconciliation account (RA) transactions		
Ratio of reconciliation account transactions to total transactions	% 0/017	▼
percent change of reconciliation account transactions	% -10/56	▲

4

Electronic card payment network market indices in Feb 2020

Active EFTPOS effectiveness		
The highest effectiveness	Beh pardakht Mellat	1/790 ▲
The lowest effectiveness	Fan Ava Card	0/482 ▼
The ratio of number of acquiring errors to total number of transactions		
The highest ratio	Pardakht Electronic Saman	% 0/426 ▲
The lowest ratio	Pardakht Electronic Sepehr	% 0/013 ▼
The ratio of Low Transaction to active EFTPOS		
The Highest ratio	Tejarat Electronic Parsian	% 25/27 ▲
The Lowest ratio	Pardakht Electronic Sepehr	% 5/28 ▲

(The first column is for PSP's data and the second one is for acquiring banks)

The highest market share			
The highest value share of transactions	% 24/40 Behpardakht Mellat ▲	% 19/92 Bank Mellat ▼	
The highest numerical share of transactions	% 22/96 Behpardakht Mellat ▲	% 19/66 Bank Mellat ▼	
The highest value share of transactions in each terminal			
Internet Payment Gateway	% 35/44 Beh Pardakht Mellat ▲	% 30/83 Bank Mellat ▼	
Mobile Payment Gateway	% 35/99 Asan pardakht Persian ▲	% 39/75 Bank Mellat ▼	
EFTPOS	% 22/86 Behpardakht Mellat ▲	% 18/46 Bank Mellat ▼	
The highest numerical share of transactions in each of terminals			
Internet Payment Gateway	% 33/32 Asan Pardakht Persian ▼	% 17/48 Bank mellat ▼	
Mobile Payment Gateway	% 31/00 Asan Pardakht Persian ▼	% 40/58 Bank Mellat ▼	
EFTPOS	% 23/71 Behpardakht Mellat ▲	% 18/90 Bank Mellat ▼	
Herfindahl-Hirschman Index			
Internet Payment Gateway	2,284 ▼	1,167 ▼	
Mobile Payment Gateway	2,333 ▼	2,820 ▼	
EFTPOS	1,480 ▲	912 ▼	
The highest share of issuing banks in number of active cards			
Prepaid card	Bank Melli Iran	% 18/41 ▼	
Credit card	Bank Mellat Iran	% 39/99 ▼	
Debit card	Bank Melli Iran	% 22/65 ▼	

Summary of key payment statistics

1 The importance of card payment network in national economy

Respect to the last published statistics

the share of liquidity		
The ratio of total value of transactions to liquidity	% 12/34	▲
The ratio of coins and paper currency in the hands of the public to liquidity	% 2/33	▼
Value of transactions as a percentage of GDP	% 119/02	▶

2 Shaparak performance indices

Number & value of transactions		
Number of transactions	2,312,209,827	▲
Value of transactions	3,242,308,397 mill IRR	▲
Nominal and real growth rate of value of transactions		
Monthly nominal growth of value of transactions (Feb compared to Jan)	% 15/23	▲
Monthly real growth of value of transactions (Feb compared to Jan)	% 13/95	▲
Point-to-point nominal growth of the value of transactions	% 35/94	▼
Point-to-point real growth of the value of transactions	% 8/77	▼
Numerical share of transactions for each of terminals		
Internet Payment Gateway	% 5/82	▼
Mobile Payment Gateway	% 4/17	▼
EFTPOS	% 90/00	▲

The value share of transactions for each types of payment services

Purchasing Goods & Services	% 97/39	▲
Bill payment & purchase mobile charge	% 2/61	▼

Numerical share of transactions for each types of payment services

The purchase of goods and services	% 85/19	▲
Bill payment & purchase mobile charge	% 9/71	▼
Balance Inquiry	% 5/10	▼

The regional penetration rate

Number of active acceptance Instruments per 10,000 over 20 years old inhabitants

All of acceptance instruments	40	▲
EFTPOS	1,385/14	▲
Mobile Payment Gateway	218/58	▲
Internet Payment Gateway	191/69	▲

Number of transactions Per over 20 years old inhabitants for each of terminals

All of acceptance instruments	0/04	▲
EFTPOS	34/89	▲
Mobile Payment Gateway	1/62	▼
Internet Payment Gateway	2/26	▲

Regional penetration rate of active EFTPOS

The most number of active EFTPOS terminals	1,428,161 Tehran	▲
The most change in the number of active EFTPOS terminals	21,970 Tehran	▼
The most number of active EFTPOS terminals per capita	0/191 Yazd	▲
The most number of EFTPOS transactions per capita	55/57 Hormozgān	▲

Decile ratio

The ratio of average value of the tenth decile transactions to the first decile	739/05	▲
---	--------	---

شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپراک

آدرس وب گاه شاپراک:

www.shaparak.com

آدرس پست الکترونیکی:

Info@shaparak.com

شماره تلفن:

۰۲۱-۲۶۴۰۴۹۰۱-۱۵

شماره دورنگار:

۰۲۱-۲۳۳۲۸۱۳

نشانی پستی:

تهران، تهران، بلوار میرداماد،

خیابان شهیدشاه نظری،

کوچ خاموش، پلاک ۱۴

کد پستی: ۱۵۴۷۹۱۴۸۱۱

صندوق پستی: ۸۱۳۴ - ۱۵۸۷۵

کلیه حقوق معنوی این اثر، متعلق به شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپراک بوده و هرگونه استفاده، چاپ، پخش و رونوشت، با ذکر منبع بلامانع است.